

บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ผู้รายงานใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม เป็นกรอบแนวคิดในการประเมิน ซึ่งได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
2. แนวคิด หลักการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์
6. สภาพบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ

1. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

1.1 การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

“รู้ดี สอนดี มีวิสัยทัศน์ เจนจัดฝึกฝนศิษย์ ดวงจิตใฝ่คุณธรรม งานเลิศล้ำด้วยจรรยา มีศรัทธา ความเป็นครู ดำรงอยู่ด้วยศีล สมาธิ และปัญญา”

1.1.1 การพัฒนาศักยภาพเด็กพิเศษ

1) พ่อแม่

- สังเกตพฤติกรรมของลูกอย่างใกล้ชิด
- ให้ข้อมูลที่เป็นจริงแก่ทีมสหวิชาชีพ
- มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพลูก

2) แพทย์

- ประเมิน วินิจฉัย
- ให้คำแนะนำโปรแกรมการช่วยเหลือ
- ปรับสภาพแวดล้อมและให้ความช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็น

3) ครู

- วิเคราะห์ผู้เรียน
- จัดทำ IEP และ IIP
- จัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้
- สนับสนุนสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก
- จัดการเรียนรู้ตาม IEP

1.1.2 เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษว่า หมายถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษต่างไปจากเด็กปกติ การให้การศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้จึงควรมีลักษณะแตกต่างไปจากเด็กปกติ ในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล

เบญจา ชลธารนนท์ (2538, หน้า 1) กล่าวว่า บุคคลที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง ใครก็ตามที่ไม่สามารถปฏิบัติเหมือนคนปกติ และหรือชีวิตสังคมทั่วไปต้องทำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือไม่สามารถทำทั้งหมดได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางร่างกายหรือสมอง โดยเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ได้

ณัษพร ศุภสมุทร์ (2553, หน้า 14) เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีสภาพความบกพร่องในลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะทางด้านพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม ภาษา หรือสติปัญญา และไม่สามารถปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันได้ ดังเช่น เด็กปกติทั่ว ๆ ไป รวมถึงทางด้านการจัดการศึกษา ซึ่งต้องจัดให้มีการเรียนการสอนที่ต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของความบกพร่องของเด็กและประเภทด้วย

1.1.3 ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กล่าวถึง ลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือผิดปกติทางร่างกาย สติปัญญา และทางจิตใจ แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ 9 ประเภท คือ

- 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 3) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- 4) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ
- 5) เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
- 6) เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์
- 7) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
- 8) เด็กพิการซ้อน
- 9) เด็กออทิสติก

1.2 การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถพบสภาวะที่การพัฒนาของสมองหยุดชะงักหรือพัฒนาไม่สมบูรณ์ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ มีความบกพร่องของทักษะต่าง ๆ ในช่วงระยะวัยพัฒนาการ ทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ ทักษะในด้านการรู้คิด (Cognitive) ภาษา (Language) การเคลื่อนไหว (Motor) และความสามารถทางสังคม (Social Abilities) ซึ่งทักษะทั้งหมดเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกี่ยวพันต่อระดับเชาวน์ปัญญา

พื้นฐานทางพันธุกรรม

- 95% มีความผิดปกติเป็น trisomy 21
- 4% มี translocation ของโครโมโซมคู่ที่ 21
- 1% เป็นmosaic Down syndrome

ภาวะปัญญาอ่อน Mental Retardation

- ส่วนใหญ่มีระดับ IQ เป็นช่วง mild MR
- 5% อยู่ในช่วง severe/profound MR
- มีปัญหาพัฒนาภาษาล่าช้า และอาจมีปัญหาภาษาพัฒนาไม่ดีแม้โตเป็นผู้ใหญ่

ความสามารถด้านความคิดและปัญญา (Cognitive Style)

- เด่นที่ Visual processing
- ด้อยที่ Auditory processing
- ขบวนการที่ทำโดยทันที Simultaneous processing จะเด่น
- ขบวนการที่ทำตามขั้นตอนต่าง ๆ เป็นปัญหา
- สมองด้านซ้ายบกพร่อง

ความผิดปกติด้านภาษา (Language Disorder)

- 75% มีปัญหา expressive language disorder
- สาเหตุไม่ทราบ
- พบปัญหาเมื่อเด็กอายุ 1-2 ปี
- ใช้การสื่อสารหลายทางร่วมกันจะช่วยให้
- ภาษามีลักษณะไม่ค่อยเข้าใจเพราะ
 - ความเร็ว Speed
 - พูดเป็นภาษาโทรเลข Telegraphic speech
 - พูดไม่ชัด Articulation

ปัญหาพฤติกรรมที่พบ

- มีปัญหาการควบคุมอารมณ์เป็นผลจากพัฒนาภาษาไม่ดี
- ความเข้าใจกฎเกณฑ์ไม่ดีเพราะปัญหาด้านภาษา
- มีลักษณะเพื่อฝัน พูดมาก พูดกับตัวเอง
- มักมีปัญหาชน สมาธิสั้น และหุนหันพลันแล่น และบางครั้งใช้ยา stimulant อาจไม่ได้

ผล

- การเข้าโรงเรียน
- สามารถทำได้ตั้งแต่เด็กอายุ 3 ปี
- สามารถอยู่ในห้องเรียนได้เพราะ
 - ใช้สายตาได้ดี
 - ต้องการผู้กำกับดูแลใกล้ชิด
 - มีทักษะสังคมดี
- หลายคนอ่านเก่ง
- อาจเรียนได้สูงในบางคน

การเตรียมสู่วัยรุ่น และผู้ใหญ่ (Transition to adulthood)

- การมีประจำเดือน

- การป้องกันการตั้งครรภ์
- การเข้าถึงบริการทางการแพทย์
- ปัญหากฎหมาย
 - ผู้ปกครอง
 - การดูแลทรัพย์สิน ที่อยู่อาศัย

เด็กบกพร่องทางสติปัญญาและเด็กดาวน์

- ด้านการเรียน ต้องแยกย่อยเนื้อหา สอนทีละขั้นตอน
- ด้านสังคม ฝึกให้เล่นกับเพื่อน การปฏิบัติตัวทางสังคม การรอคอย
- ด้านพฤติกรรม หากมีปัญหาก้าวร้าว เกราะ ฯลฯ ต้องชี้แนะ

ประเภทของระดับสติปัญญา

- เด็กปกติ ระดับ IQ = 90 -110
- Dullness (สติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์) ระดับ IQ = 80 -89
- Borderline (สติปัญญาคาบเส้น) ระดับ IQ = 70 - 79
- Mild MR (สติปัญญาบกพร่องระดับน้อย) ระดับ IQ = 50 -69
- Moderate MR (สติปัญญาบกพร่องระดับปานกลาง) ระดับ IQ = 35-49
- Severe MR (สติปัญญาบกพร่องระดับรุนแรง) ระดับ IQ = 20-34
- Profound MR (สติปัญญาบกพร่องระดับรุนแรงมาก) ระดับ IQ < 20

ระดับเขาวนปัญญา กับความสามารถทางการศึกษา

ประเภท	ระดับสติปัญญา	ความสามารถรับการศึกษา
เด็กเรียนช้า	71-90	สามารถรับการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กเรียนช้าและประกอบอาชีพช่างฝีมือได้
ปัญญาอ่อนขนาดน้อยพอเรียนได้	50-70	การปรับตัวทางสังคมทำได้ แต่ขาดความสามารถในการวางแผน อาจพอรับการศึกษาในระดับประถมต้น หรือการศึกษาพิเศษ และประกอบอาชีพที่ไม่ต้องใช้ความรับผิดชอบสูง หรืองานประเภทช่างฝีมือ
ปัญญาอ่อนขนาดปานกลาง	35-49	สามารถอ่าน เขียน และคิดเลขได้เพียงเล็กน้อย เรียนรู้ได้ช้าถ้าได้รับการฝึกสอนที่เหมาะสม อาจพอดูแลตนเองในชีวิตประจำวันได้ และทำงานง่ายๆภายใต้การควบคุมดูแล
ปัญญาอ่อนขนาดหนัก	ต่ำกว่า 34	มีความบกพร่องอย่างเห็นได้ชัด ในพฤติกรรม การปรับตัว และอาจมีพัฒนาการบกพร่องในด้านภาษา การรับรู้ และการเคลื่อนไหว การดำรงชีวิตต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลเช่นเดียวกับเด็กเล็ก

การจัดกิจกรรม

- เน้นให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติจริง
- ทำบัตรคำหรือสัญลักษณ์ติดในที่ต่างๆ

- การจัดสิ่งแวดล้อม
- สอนให้ปฏิบัติตามระเบียบ
- สอนให้รู้จักการเก็บรักษาของ
- จัดที่นั่งแถวหน้าด้านใน เลือกเด็กปกติที่ไม่เกรงขาม

การช่วยเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

- 1) การมอบงาน
- 2) ให้ทำกิจกรรมกับเพื่อน
- 3) ให้กำลังใจ
- 4) ให้อยู่กลุ่มเพื่อนที่เข้าใจ
- 5) กระตุ้นทักษะที่ขาด
- 6) ครูต้องเป็นนักทบทวน
- 7) อย่าให้การบ้านมากเกินไป
- 8) ให้ความเวลาในการสอบ
- 9) ครูจะต้องร่วมมือกับผู้ปกครอง

1.2.1 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (LD)

ระดับก่อนวัยเรียน

เน้นความพร้อมของเด็กทั้งในด้านความคิด ความจำ ร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็ก ความพร้อมของเด็กเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนในระดับประถมศึกษา การพัฒนาทักษะของเด็กในระดับนี้ควรเน้นทักษะที่จะช่วยให้เด็กมีความพร้อมในการเรียน เช่น การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การฝึกให้นักเรียน มีความสนใจในบทเรียนมากขึ้น การฝึกความคิดความจำ ฝึกภาษา ฝึกพูด เป็นต้น

ระดับประถมศึกษา

เน้นเกี่ยวกับการอ่าน คณิตศาสตร์ ภาษา ส่วนวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษานั้น มีความสำคัญรองลงไป ในหลักสูตรแตกต่างไปจากหลักสูตรสำหรับเด็กปกติ ตลอดจนเอกสารการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของเด็ก ส่วนเนื้อหาวิชาดนตรี และศิลปะ ควรจัดให้เหมาะสมกับเด็ก

ระดับมัธยมศึกษา

เน้นความต้องการและความสามารถของเด็กเป็นสำคัญ หากเด็กมีความสามารถในการเรียน เด็กควรได้รับการส่งเสริมให้เรียนวิชาที่เหมาะสม หากเด็กไม่มีความพร้อม ควรให้เด็กเรียนในด้านอาชีพ และฝึกทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เพื่อเตรียมเด็กให้สามารถดำรงชีพในสังคมได้ ควรฝึกให้เด็กมีทักษะในด้านต่อไปนี้คือ ทักษะด้านการงานและอาชีพ การครองเรือน นันทนาการ การดูแลสุขภาพ การดำรงชีพในชุมชน

ครูผู้สอนต้องมีความอดทนและพยายามอย่างมาก เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีระดับสติปัญญาต่ำ มีความสามารถในการเรียนรู้น้อย และมักจะมีอาการอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ความบกพร่องทางร่างกาย ทางารพูด และปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจ และแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วย

1.2.2 หลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปัญญาอ่อน ควรจะมีลักษณะดังนี้

- 1) เน้นหลักสูตรที่ปรับปรุงเนื้อหาาง่ายกว่าและน้อยกว่าของเด็กปกติมาก เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละระดับชั้น
- 2) เน้นเนื้อหาทักษะพื้นฐานที่เด็กสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การเข้าใจสื่อความหมาย การรู้จักค่าของตัวเลข ฯลฯ
- 3) พัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การเรียนร่วมในสังคมได้ เช่น การรู้จักปรับตัวให้เข้ากับคนอื่นได้ มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายได้

1.2.3 ครูจึงจำเป็นต้องใช้หลักการสอนพิเศษกว่าเด็กปกติ

- 1) ใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก โดยคำนึงถึงอายุสมอง ไม่ใช่อายุตามปฏิทิน
- 2) สอนในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงความสนใจของเด็ก
- 3) สอนตามขั้นตอนของงานที่แยกย่อยตามลำดับจากง่ายไปหายาก และไม่ซับซ้อน
- 4) ในการสอนแต่ละครั้ง ควรสอนเนื้อหาวิชาให้น้อย
- 5) สอนบทเรียนให้เหมาะกับสภาพของชีวิตจริงและปฏิบัติได้จริง
- 6) สอนซ้ำ ๆ และสม่ำเสมอ
- 7) ใช้คำพูดที่ชัดเจนและประโยคสั้น ๆ ไม่สับสน
- 8) ให้การเสริมแรงตามความเหมาะสม
- 9) สังเกต บันทึกความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคลเป็นระยะ ๆ ตลอดเวลาสอน
- 10) ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ร่วมกับผู้ปกครองและนักวิชาชีพ

ที่เกี่ยวข้อง

1.2.4 เทคนิคการสอน

- 1) ครูจึงต้องสร้างแรงจูงใจก่อน
- 2) หลังจากนั้นใช้เทคนิคอื่น ๆ ตามความเหมาะสม
- 3) ก่อนการสอนครูจำเป็นต้องเรียนรู้เรื่องพัฒนาการและข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กก่อน

เทคนิคการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

หลัก 3 R's ประกอบด้วย

1. Repetition คือ การสอนซ้ำ ๆ ซาก ๆ ทบทวนบ่อย ๆ สอนง่าย ๆ สั้น ๆ และสอนจากง่ายไปหายาก
2. Relaxation คือ การสอนจะต้องไม่เคร่งเครียด ให้บรรยากาศผ่อนคลายดัดแปลงการสอนเป็นการเล่น การร้องเพลง การเล่านิทาน
3. Routine คือ การสอนจะต้องสม่ำเสมอเป็นประจำ

3.1 การวิเคราะห์งาน (Task analysis)

การวางแผนการสอนที่ละเอียด แยกย่อยเรื่องที่จะสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในแต่ละขั้นตอน ครูจะต้องเข้าไปช่วยเพื่อให้เด็กทำได้ การช่วยเหลือนี้ ครูจำเป็นต้องใช้เทคนิคที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กทำได้ในระยะแรกครูต้องช่วยทุกขั้นตอน และลดลงเมื่อเด็กทำได้มากขึ้น

*** วิธีการวิเคราะห์งาน ให้ผู้ที่จะสอนควรลองปฏิบัติตามเรื่องที่จะสอน และจดบันทึกขั้นตอนย่อยต่างๆ เพื่อนำมาใช้สอนเด็กต่อไป

3.2 การทำตัวอย่างให้ดู (Modeling)

การแสดงวิธีการที่ถูกต้อง เด็กควรจะทำสิ่งที่ถูกต้องและฝึกทำในเรื่องนั้น
ข้อแนะนำสำหรับครูในการทำตัวอย่าง มีดังนี้

- ครูต้องทำตัวอย่างให้เด็กดูหลาย ๆ ครั้ง
- ใช้ภาษาพูดให้ชัด
- สีหน้าท่าทางของครู
- ครูต้องมีความอดทน

*** ใช้วิธีการให้เพื่อนที่เป็นเด็กปกติแสดงตัวอย่าง เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่เด็กเรียนรู้ได้ดี

3.3 การแสดงบทบาทสมมติ (Role playing)

เป็นเทคนิคที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดี เด็กจะเข้าใจและสามารถเลียนแบบสิ่งที่
ถูกต้องได้ในที่สุด

- ครูควรจัดเตรียมอุปกรณ์ ที่จะสอนให้พร้อม
- ควรนำเด็กปกติมาร่วมการแสดงบทบาทสมมติด้วย
- ครูต้องใจเย็นและให้โอกาสเสมอเมื่อเด็กทำไม่ได้

3.4 การช่วยชี้แนะ (Prompts)

1) การกระตุ้นทางกาย เป็นการช่วยเหลือเด็กในการเคลื่อนไหว เช่น เด็กเอื้อม
มือหยิบของไม่ถึง ครูช่วยอุ้มเด็กขึ้น ครูจับมือเด็กลากเส้นในครั้งแรก ๆ เป็นต้น

2) การเน้น เป็นการเน้นด้วยเสียงหรือด้วยเส้นก็ได้ การแทนด้วยเสียง ได้แก่
การเปล่งเสียงคำตอบต่าง ๆ เป็นต้น การเน้นด้วยเสียง เช่น ชีตเส้นสีขาวรอบเครื่องมือที่เป็นอันตราย
แล้วอธิบายให้เด็กเข้าใจจนกระทั่งเด็กเข้าใจดีแล้วจึงลบเส้นออก เป็นต้น

3) การช่วยด้วยคำพูด (วาจา)

การพูดของครู มีความสำคัญและต้องระมัดระวัง ดังนี้

- ครูต้องใช้คำพูดในเชิงบวก
- ครูต้องไม่ใช่คำสั่งที่ยาวเกินไป
- ครูไม่ควรบอกให้เด็กเลือกอะไร เช่น เลือกสิ่งนี้ดีหรือไม่ ถูกหรือไม่ถูก

ควรสั่งให้เด็กเลือกสิ่งที่ถูกต้องเท่านั้น

*** ครูต้องควบคุมเสียง ไม่ใช่อารมณ์ลงไปในการพูดกับเด็ก การเน้นสำคัญ เช่น “ใช่” “ไม่ใช่”
“เก่ง” เด็กจะเรียนรู้จากคำพูดของครูและตอบรับได้อย่างถูกต้อง

3.5 การช่วยจัดตำแหน่ง (Situational prompt)

เด็กสามารถผ่านการเรียนรู้และทำได้ โดยครูเป็นผู้ที่ช่วยเด็ก การสอนในแต่ละ
เรื่องเด็กอาจพบปัญหาในขั้นตอนย่อยที่ทำให้เด็กไม่ผ่าน วิธีการช่วยจัดตำแหน่งคือเทคนิคที่ครูพบว่าเด็ก
มีปัญหาในขั้นตอนใด จึงแก้ไข เช่น ครูให้เด็กหยิบเลข 1 แต่เด็กหยิบผิดเป็นเลข 2 เนื่องจากครูพบว่า
เด็กมองไม่ทั่ว ครั้งต่อไปครูอาจวางเลข 1 ให้ใกล้ตัวเด็กมากกว่าเลข 2 เด็กจะหยิบของใกล้ตัว เมื่อฝึก
ครั้งต่อ ๆ ไป ครูวางเลขคละกันเด็กก็จะทำได้

*** การใช้เทคนิคเพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ เป็นหน้าที่สำคัญที่ครูการศึกษาพิเศษต้องมี

1.3 การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กออทิสติก

ในอดีตพบเด็กออทิสติก 4-6 คนต่อประชากร 10,000 คน แต่ในปัจจุบันพบเด็กออทิสติก รุนแรง 2 คนต่อประชากร 10,000 คน ในกลุ่มที่มีอาการระดับน้อยพบ 1-2 คนต่อประชากร 1000 คน หรือมากกว่านั้น

เด็กออทิสติก พบมีความผิดปกติอย่างรุนแรง 3 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ ไม่มองสบตา ไม่ชอบการโอบกอด แยกตัวออกจากกลุ่ม มองผ่านหรือมองคนอื่นเหมือนไม่รู้ว่ามีคนอยู่ ไม่ชอบเลียนแบบการเล่นของคนอื่น ชนผิดปกติหรือนิ่งผิดปกติ หัวเราะหรือร้องไห้ไม่หยุด

2. พัฒนาการด้านการสื่อความหมาย ได้แก่ ไม่สามารถพูดออกเสียงเป็นคำที่มีความหมาย เมื่อต้องการสิ่งใดจะดึงมือคนอื่นไปทำ พูดเลียนเสียงหรือทวนคำ พูดซ้ำคำต่าง ๆ จากที่เคยได้ยิน ไม่สามารถเริ่มต้นการสนทนาได้ ไม่ตอบสนองเสียงเรียก

3. พฤติกรรมแปลก ๆ ซ้ำ ๆ ได้แก่ ชอบหมุนวัตถุ สะบัดมือ กระดิกนิ้วมือ วิ่งกลาไปข้างหน้า อย่างเร็ว นั่งโยกตัว เดินเขย่งปลายเท้า หมุนตัวหรือโยกตัวไปมา จ้องมองวัตถุนาน ๆ

กล่าวโดยสรุป หากพบความผิดปกติมากกว่า 2 อย่าง ให้นำเด็กไปปรึกษา

- ไม่สนใจสิ่งแวดล้อมและบุคคล
- เล่นกับคนอื่นไม่เป็น
- เล่นบทบาทสมมติไม่เป็น
- ไม่สามารถมีพฤติกรรมแสดงความสนใจร่วมกับคนอื่นได้

การรักษา ได้แก่

1. พฤติกรรมบำบัด
2. กิจกรรมบำบัด
3. อรรถบำบัด
4. การรักษาด้วยยา
5. การศึกษาพิเศษ

เนื้อหาของหลักสูตรในการสอนเด็กกลุ่มออทิสติก จะมีการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 9 ทักษะ และกิจกรรมเสริมพิเศษ 1 กิจกรรม ดังนี้

- 1) ทักษะความเข้าใจ
- 2) ทักษะการเลียนแบบ
- 3) ทักษะการรับรู้
- 4) ทักษะการช่วยเหลือตนเอง
- 5) ทักษะด้านสังคม
- 6) ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก
- 7) ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่
- 8) ทักษะพื้นฐานทางวิชาการ
- 9) ทักษะการสื่อสาร

10) กิจกรรมเสริมพิเศษ

2. แนวคิด หลักการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

2.1 ความหมายของการเรียนรวม

การเรียนรวมมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Inclusive Education สำหรับคำว่า Inclusive เป็นคำคุณศัพท์มาจากคำนามว่า Inclusion เป็นคำมาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า “Includo” หมายถึง การรวมเข้าด้วยกัน (Katen, 2005, p. 2) ปัจจุบันมีนักศึกษานำไปใช้เรียกการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมว่า Inclusive Education ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาได้เรียนกับเด็กทั่วไป การเรียนรวมเป็นแนวคิดที่ประสานประสานระหว่างหลักการทางการศึกษาและสังคมบนพื้นฐานของความเชื่อในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความสำคัญกับเด็กในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งในโรงเรียน สังคมและชุมชน สำหรับความหมายของการเรียนรวม มีนักการศึกษาได้ให้นิยามไว้ ดังนี้ Falvey A., Givner C. and Kimm (2005, p. 1) กล่าวถึงการรวมกัน (Inclusion) หรือ การศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive education) หมายถึง การจัดการศึกษาที่ทำให้บุคคลมีความรู้สึกหรือทัศนคติที่เป็นส่วนหนึ่งในโรงเรียนหรือในกลุ่ม โดยจัดเตรียมการศึกษาเพื่อให้เด็กได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่มีความรู้สึกแปลกแยกแตกต่างออกไป

Kathie Snow. (2013, Online) ได้ให้นิยามของคำว่า “การเรียนรวม ” หมายถึง การที่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้เข้าเรียนในโรงเรียน โดยได้รับการเอาใจใส่เสมือนไม่มีความบกพร่องใด ๆ ได้รับการบริการและการช่วยเหลือสนับสนุนในชั้นเรียนจากเพื่อนและครู โดยนักเรียนที่มีความบกพร่องมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกของโรงเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนอย่างเต็มที่

Caroline Moor (2005, p. 5) ได้ให้นิยามของคำว่า “การเรียนรวม ” หมายถึง การออกแบบการสอนและการช่วยเหลือสนับสนุนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในบริบทของการจัดการศึกษาทั่วไป นักเรียนทุกคนเป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ในโรงเรียน นักเรียนแต่ละคนจะมีความเท่าเทียมกันในโอกาสและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาทั่วไป

Tod. J. (1999, p. 7) ได้ให้นิยามของคำว่า “การเรียนรวม ” หมายถึง การพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษ โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนและความเชื่อในความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้ให้ความสำคัญในการวางแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลไปปฏิบัติที่โรงเรียน

Stainback, & Stainback, W. (1996, p. 3) ได้ให้ความหมายของการเรียนรวมว่า หมายถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียนสำหรับเด็กทุกคน โดยไม่คำนึงถึงความบกพร่อง พื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม โรงเรียนจะมีวิธีการที่ช่วยให้เด็กทุกคนเรียนด้วยกันได้และได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยกัน

Knight, A (1999, p. 7) ได้ให้นิยามของคำว่า “การเรียนรวม ” หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความบกพร่องเข้ามามีส่วนร่วมและเป็นสมาชิกของโรงเรียนโดยไม่มีแบ่งแยก เด็กทุกคนจะ

ได้รับการศึกษารวมกับเพื่อนในสภาพแวดล้อมเดียวกัน นักเรียนที่มีความบกพร่องจะเข้าสู่ห้องเรียนปกติ ทุกคนจะได้เรียนรู้ตามคุณลักษณะและความต้องการที่หลากหลาย โรงเรียนจัดการศึกษาแบบเรียนรวม จะตั้งอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่า โลกคือประชาคมโดยรวมที่มีพลเมืองแตกต่างกันทั้งความบกพร่อง ศาสนา เชื้อชาติ การเรียนร่วนั้น

Michigan Department of Education (2004, Online) & Gerry (2008, online) ให้คำนิยามของคำว่า “การเรียนรวม ” หมายถึง การจัดบริการทางการศึกษาให้กับเด็กที่มีความบกพร่องในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนเด็กปกติ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสมกับอายุภายใต้การสอนของครูทั่วไป การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

Giargreco, M. (2008, Online) ให้นิยามของการเรียนร่วนว่า “การเรียนรวม ” หมายถึง การจัดการศึกษาในลักษณะ ดังนี้

1. นักเรียนทุกคนได้รับการต้อนรับเข้าสู่โรงเรียนปกติ นักเรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่ไม่ว่าจะเป็นความบกพร่องหรือไม่ นักเรียนที่มีความบกพร่องจะได้รับการช่วยเหลือและบริการอย่างเหมาะสม
2. นักเรียนจะได้รับการศึกษาในชั้นเรียนที่จัดให้สำหรับเด็กปกติและเด็กที่ต้องการจำเป็นพิเศษ
3. นักเรียนจะได้รับการศึกษาไปพร้อม ๆ กับเพื่อนอายุรุ่นเดียวกันโดยไม่คำนึงว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่อง
4. นักเรียนที่มีความสามารถและลักษณะแตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการได้รับประสบการณ์ด้านการศึกษา โดยการได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนด้านการสอนแตกต่างกัน การสอนหลายระดับความสามารถ
5. การแบ่งปันประสบการณ์เกิดขึ้นระหว่างเด็กปกติและเด็กที่มีความบกพร่องในห้องเรียนปกติ

UNESCO (2005, p. 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรวมเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องและตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนที่มีลักษณะความต้องการที่แตกต่างกัน เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายฝ่ายเกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมและชุมชน เป็นกระบวนการที่พยายามลดการแบ่งแยกหรือการแยกออกจากกันทางการศึกษา เป็นกระบวนการที่เน้นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือเนื้อหาที่จะนำมาใช้สอนเด็ก วิธีที่ครูนำมาใช้สอน ตลอดจนกลไกต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ รวมไปถึงการวัดผล ประเมินผล ซึ่งจะต้องครอบคลุมการศึกษาสำหรับเด็กทุกคนตามความเหมาะสมกับอายุและความสามารถของเด็ก และถือเป็นความรับผิดชอบของระบบการศึกษาที่จะต้องดำเนินการดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

John (2007) ได้ศึกษาลักษณะการอบรมของโรงเรียน และการปฏิบัติที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรวมในปาปัวนิวกินี : กรณีศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดไฮแลนด์ พบว่า โรงเรียนแกนนำทั้ง 4 โรงเรียน มีครูและผู้บริหารโรงเรียนจะมีความรู้ความเข้าใจจำกัด เกี่ยวกับวิธีการทางการศึกษาพิเศษและการปฏิบัติการเรียนรวม อย่างไรก็ตามผู้บริหารโรงเรียนให้ความร่วมมือและปฏิบัติการตรวจสอบการเรียนร่วน้อยที่สุด การอบรมการเรียนร่วนของโรงเรียน เป็นผลมาจากการใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐาน

ครู ผู้บริหาร โรงเรียนสำนักงานศึกษาธิการประจำจังหวัด และกระทรวงศึกษาธิการจะให้ความรับผิดชอบน้อยในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการเรียนรวม ครูและผู้บริหารโรงเรียนได้รับความรู้และการสนับสนุนข้อมูลจากกระทรวงศึกษาธิการไม่เพียงพอ ดังนั้น นโยบายในการพัฒนาการศึกษาพิเศษจากระดับประเทศมีช่องว่างในการปฏิบัติเมื่อนำลงไปสู่การปฏิบัติในระดับโรงเรียน ช่องทางที่สำคัญของความสำเร็จคือการสื่อสารและประสานงานกัน

Ronald (2008) ได้ศึกษาการยกระดับการเรียนรู้ในการเรียนรวมจากการวิจัยพบว่า เมื่อครูปฏิบัติตามขั้นตอน 2 ขั้น คือ 1) ครูและผู้วิจัยมีการปรึกษาและออกแบบวิธีการในการจัดการเรียนการสอน 2) การพยายามให้ครูทำงานวิจัยในชั้นเรียนทำให้เกิดการให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรวมมากขึ้น เนื่องจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่ศาสตร์ในการสอนและการปฏิบัติการเรียนรวมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Garry and Chrystal (2010) ได้ศึกษาความกังวลใจของผู้ปกครองในการจัดการเรียนแบบเรียนรวมของโรงเรียนประถมในประเทศนิวซีแลนด์ พบว่า 1) โรงเรียนเรียนรวมส่วนมากไม่มีการเขียนนโยบาย ความต้องการพัฒนาความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อเป็นการวางแนวทางที่ชัดเจนสำหรับผู้ปกครองไปสู่การบรรลุเป้าหมาย 2) ผู้ปกครองมีความสำคัญมากในการให้ข้อมูล 3) การให้ความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง บางโรงเรียนมีการให้ความร่วมมือ แต่บางโรงเรียนยังไม่มี แต่โดยรวมแล้วการให้ความร่วมมือกัน จะเกิดขึ้นเองตามประสบการณ์ทำงานของผู้บริหาร 4) ขาดการแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก 5) การไปเยี่ยมบ้านนักเรียนและผู้ปกครองของครูมีความถี่น้อย 6) โรงเรียนมีความต้องการให้การสนับสนุนจากผู้ปกครองมากขึ้น เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และพฤติกรรมของเด็ก 7) สนับสนุนให้ผู้ปกครองได้ร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนมากขึ้น 8) ขาดวิธีการในการจัดการกับผู้ปกครองที่มีพื้นเพของครอบครัวที่แตกต่างกัน 9) ด้านครู ครูขาดความชำนาญในการสอน และขาดทักษะวิธีสอนให้กับผู้ปกครองทั้งก่อนการสอนและขณะบริการ

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 1) กล่าวถึงการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่ว่าโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคนโดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคนที่ผู้ปกครองพาเข้ามาโรงเรียน ทางโรงเรียนจะต้องรับไว้และจะต้องจัดการศึกษาอย่างเหมาะสม เป็นการศึกษาที่ไม่แบ่งแยกตั้งแต่ระดับชั้น ตลอดจนการดำรงชีวิตในสังคมจะต้องดำเนินการไปในลักษณะ “รวมกัน” ที่ทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทุกคนยอมรับซึ่งกันและกันและใช้ชีวิตร่วมกันโดยไม่มีการแบ่งแยก

เบญจมา ชลธารันนธ์ (2544, หน้า 2) กล่าวถึงการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กทุกคนในระบบการศึกษาเดียว โดยไม่แยกว่าเด็กพิการต้องไปเรียนในสถานศึกษาเฉพาะ รวมทั้งเด็กต้องได้รับการสนับสนุนทุกด้าน ทั้งด้านการแพทย์ กึ่งแพทย์ วิชาการ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร

ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ เทคนิคการเรียนการสอน สถานที่ ฯลฯ รวมทั้งจัดบุคลากรสนับสนุน ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้เด็กทุกคนได้เรียนรวมในสถานศึกษาเดียวกัน

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ (2546, หน้า 14) กล่าวถึงการศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การศึกษาสำหรับเด็กทุกคน โดยรับเด็กพิการเข้ามาเรียนรวมกันกับเด็กปกติตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษา และจัดให้มีบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล

ผดุง อารยะวิญญู และวาสนา เลิศศิลป์ (2550, หน้า 6) ได้ให้คำนิยามของการเรียนรวมว่า การเรียนรวม หมายถึง การจัดให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสเรียนด้วยกันเคียงคู่กันไปตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะมีความต้องการพิเศษหรือไม่ก็ตามทุกคนเรียนไปด้วยกัน ครูปฏิบัติตนกับนักเรียนเหมือนทุกคนเป็นเด็กปกติ

กิ่งเพชร ส่งเสริม (2550, หน้า 8) ได้สรุปความหมายของการเรียนรวมไว้ว่าการเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กทุกคน ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เข้าเรียนในโรงเรียนกับเด็กทั่วไปโดยโรงเรียนให้การยอมรับ เอาใจใส่ ให้การช่วยเหลือ สนับสนุนในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ของโรงเรียนโดยไม่มีการแบ่งแยก เด็กทุกคนจะได้รับที่เหมาะสมกับความสามารถ เด็กทุกคนจะได้เรียนไปกับเพื่อนในสภาพแวดล้อมเดียวกัน เรียนไปด้วยกันไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือไม่ก็ตาม

เดชา ทาเวียง (2550, หน้า 12) ได้กล่าวว่า การศึกษาแบบเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษา ให้เด็กพิการเรียนรวมกับเด็กปกติในชั้นเรียนของโรงเรียนทั่วไปตามความสามารถของแต่ละบุคคลโดยรับความช่วยเหลือตามความจำเป็น เพื่อพัฒนาการในทุกด้านของวิถีแห่งชีวิตและให้มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งเชื่อว่าเด็กทุกคนไม่ว่าจะพิการรุนแรงแค่ไหน สามารถพัฒนาได้ แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงสิทธิทางการศึกษาของเด็กพิการที่จะได้รับความเสมอภาคของการศึกษาทั้งยังมีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว และคนปกติในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณค่า

สุภาพร ชินชัย (2551, หน้า 13) ได้กล่าวสรุปในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมว่า ปัจจุบัน การศึกษาสมัยใหม่มีความเชื่อว่าการให้เด็กพิเศษได้เรียนร่วมหรือเรียนรวมกับเด็กปกติ จะช่วยให้เด็กเหล่านี้มีการพัฒนาการทางสมอง อารมณ์ และสังคมมีการแยกเด็กไว้ต่างหาก จึงได้มีการผลักดันให้เด็กพิเศษเข้าสู่ระบบโรงเรียนปกติให้มากที่สุด

อรรวรรณ นิมตลุง (2551, หน้า 81) ได้กล่าวสรุปได้ว่า การศึกษาแบบเรียนรวม เป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่ผู้เรียนในโรงเรียนหรือสถานศึกษาแห่งนั้นต้องมีความเชื่อหรือทัศนคติและมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไม่แตกต่างไปจากคนอื่น ๆ สามารถอยู่รวมกันได้อย่างไม่มีความแตกต่างมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดเตรียมการหรืออุปกรณ์ทางการศึกษา เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อยู่ในระบบโรงเรียน ได้เหมือนกับเพื่อน ๆ ในโรงเรียน

สุจินดา ผ่องอักษร (2555, หน้า 28) กล่าวถึงการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) คือ การศึกษาสำหรับทุกคนโดยรับเข้ามาเรียนรวมกัน ตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษาระดับปฐมวัยและจัดให้มีบริการพิเศษตามความต้องการของบุคคล

คะนอง จงคำ (2556, หน้า 53) ได้กล่าวว่า การเรียนรวมเป็นแนวคิดทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่โรงเรียนต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน โดยไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กปกติหรือเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทุกคนที่ผู้ปกครองพาเข้ามาโรงเรียนทางโรงเรียนจะต้องรับเด็กไว้และจะต้องจัดการศึกษาอย่างเหมาะสม และดำเนินการเรียนในลักษณะ “รวมกัน”

จากความหมายของการเรียนรวมที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาที่ตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนทุกคน นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้เข้าเรียนในโรงเรียนกับนักเรียนทั่วไป โดยได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน บุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้การยอมรับ เอาใจใส่ ให้การช่วยเหลือสนับสนุนในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งของโรงเรียน ไม่มีการแบ่งแยก นักเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกของโรงเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนอย่างเต็มที่ออกแบบ การสอนและการช่วยเหลือสนับสนุนให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในบริบทของการจัดการศึกษาทั่วไป เด็กทุกคนจะได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับระดับความสามารถด้วยการสนับสนุนด้านการสอนที่แตกต่างกัน และได้เรียนไปกับเพื่อนในสภาพแวดล้อมเดียวกัน

2.2 ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี หลักการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

2.2.1 ปรัชญาในการจัดการศึกษาแบบการเรียนรวม

ผดุง อารยะวิญญู และวาสนา เลิศศิลป์ (2550, หน้า 6-7) กล่าวว่า การเรียนรวมเป็นการจัดการศึกษาที่มีนัยการศึกษาเชื่อว่าเด็กทุกคนมีความเท่าเทียมกันทุกคนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน การจัดการเรียนรวมมีปรัชญาดังนี้

1. โอกาสที่เท่าเทียมกัน (Equal Opportunity) บุคคลควรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความบกพร่อง มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับใดก็ตาม
2. ความหลากหลาย (Diversity) ในมวลหมู่มนุษย์ทั้งปวงย่อมมีความแตกต่างอย่างหลากหลาย จะให้มนุษย์เหมือนกันทุกคนไม่ได้ การให้การศึกษาจึงต้องยอมรับในความแตกต่างในหมู่ชน การศึกษาที่ให้จะต้องแตกต่างกันทุกคน จะต้องเคารพในความหลากหลาย
3. ทุกคนมีความปกติอยู่ในตัว (Normalization) และต้องยอมรับในความปกตินั้น ในประเด็นนี้ หมายถึง มนุษย์ทุกคนอยากมีความปกติเหมือนกับคนอื่น ไม่มีใครอยากผิดปกติ ดังนั้นทุกคนควรได้รับการศึกษาไปพร้อม ๆ กับผู้อื่น โดยไม่มีการแบ่งแยก
4. สังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Multicultural Society) ในแต่ละสังคมย่อมมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม คนในสังคมต้องยอมรับในความหลากหลายการให้การศึกษาจึงต้องคำนึงถึงความหลากหลายของคนหลายวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ

5. ศักยภาพของบุคคล (Potential) มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นคนอย่างไรก็ตาม ย่อมมีศักยภาพทั้งนั้น เพียงแต่มีศักยภาพไม่เท่ากัน ดังนั้นการให้การศึกษาต้องให้จนบรรลุศักยภาพของแต่ละคน ไม่ใช่ให้การศึกษาในปริมาณที่เท่ากัน คุณภาพเท่ากันซึ่งไม่สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละคน

6. มนุษยนิยม (Humanism) มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรี คนในสังคมควรมีความเข้าใจกันเพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้

7. การเป็นสังคม (Socialization) มนุษย์เป็นสัตว์สังคมเราไม่สามารถแยกมนุษย์ออกจากกันได้ เพราะธรรมชาติมนุษย์ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือพึ่งพาให้การให้การศึกษาโดยการแบ่งแยกจึงไม่สอดคล้องกับความเป็นมนุษย์

8. ความเป็นส่วนบุคคล (Individualization) บุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนผู้อื่น ดังนั้นในการจัดการศึกษาควรคำนึงถึงความต้องการเฉพาะของแต่ละบุคคล

9. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Dependency) มนุษย์มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การจัดการเรียนรวมทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

10. สถานะแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) การให้การศึกษาจะต้องให้ในสถานะที่เด็กเรียนได้และต้องนำเขากลับเข้าสู่สังคมโดยเร็วที่สุด

จากปรัชญาการเรียนรวม 10 ประการที่กล่าวข้างต้น สอดคล้องกับปรัชญาการเรียนรวมของนักการศึกษาในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การเรียนรวมจัดขึ้นบนฐานความเชื่อที่ว่า บุคคลสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา ความต้องการ ความบกพร่อง ดังนั้นนักเรียนทุกคนจึงสามารถเรียนรู้และเติบโตขึ้นในสิ่งแวดล้อมเดียวกัน

2. การเรียนรวม เป็นการจัดการศึกษาให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยกันในโรงเรียน เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตอยู่ด้วยกัน ร่วมมือกันทำงานและรับผิดชอบ

3. การเรียนรวม เป็นการจัดการศึกษาที่มีประโยชน์ต่อเด็กที่มีความบกพร่องให้มีโอกาสได้เรียนในห้องเรียนเดียวกันกับเด็กทั่วไป

อรวรรณ นิมิตลุง (2551, หน้า 83) ได้กล่าวถึงปรัชญาการศึกษาแบบเรียนรวมไว้ ดังนี้ การศึกษาแบบเรียนรวม เป็นแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างหลักการทางการศึกษาและสังคมบนพื้นฐานความเชื่อในเรื่องของมนุษย์ชนและความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความสำคัญกับเด็กในฐานะสมาชิกของโรงเรียน สังคม และชุมชนและมองว่าปัญหาหรืออุปสรรคในการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและบริบทแวดล้อม เช่น ผู้คน สถาบัน นโยบาย วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ โรงเรียนต้องปรับเปลี่ยนบริบทแวดล้อม เช่น การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง การจัดประสิทธิภาพ ทั้งนี้ นักเรียนทุกคนจะต้องได้รับประโยชน์จากการจัดบริการการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งจะต่างไปจากแนวคิดเดิม ในการจัดการศึกษาพิเศษที่ให้ความสำคัญกับประเภทของความบกพร่องหรือพิการโดยระบุหรือคัดแยกจากแพทย์และผู้เชี่ยวชาญและมองว่าปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้นั้นเกิดจากความพิการหรือ

ความบกพร่องของเด็ก จึงต้องเปลี่ยนแปลงเด็กให้เหมาะสมกับโปรแกรมการเรียนที่จัดไว้สำหรับเด็กปกติ โดยอาจจัดในโรงเรียนการศึกษาพิเศษก่อนเมื่อพร้อมแล้วจึงนำไปสู่ห้องเรียนปกติ การจัดการเรียนการสอนจะเน้นที่การออกแบบการสอนสำหรับเด็กแต่ละคน

สรุปได้ว่า ประชญาการเรียนรวมได้เน้นความสำคัญของการจัดการศึกษาบนความเท่าเทียม ความหลากหลาย การใช้ชีวิตด้วยการพึ่งพาอาศัยกันเรียนด้วยกันโดยไม่มีการแบ่งแยก ซึ่งนับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงที่มนุษย์ต้องใช้ชีวิตกับผู้อื่นในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลาย

2.2.2 แนวคิดในการจัดการศึกษาแบบการเรียนรวม

ผดุง อารยะวิญญู และคณะ (2551, หน้า 25) ได้ให้แนวคิดในการจัดการศึกษาแบบการเรียนรวม มีหลักการ ดังนี้

1. ความยุติธรรมในสังคม (Social Justice) เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อเด็กทั่วไปทุกคนได้รับการศึกษาในโรงเรียนทั่วไป เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการศึกษาในโรงเรียนทั่วไปด้วย หากกีดกันไม่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไป แสดงถึงความไม่ยุติธรรมในสังคม ที่ใดไม่มีความยุติธรรมที่นั่นจะเกิดความสับสนวุ่นวายตามมา ในภายหลัง นักการศึกษาจำนวนมากเชื่อว่า ความยุติธรรมในสังคม จะนำมาซึ่งความสงบสุขในสังคมนั้น มีความสัมพันธ์กับความต้องการทางสังคมของเด็ก กล่าวคือเด็กทุกคนรวมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ต้องการความรัก ความเข้าใจ ต้องการการยอมรับ ต้องการมีบทบาท และการมีส่วนร่วมในสังคม เพราะมนุษย์ทุกคนล้วนเป็นสัตว์สังคมทั้งสิ้น การศึกษาพิเศษในอดีตที่ผ่านมามุ่งเน้นความแตกต่างมากกว่า มุ่งเน้นความเหมือน มุ่งเน้นจุดอ่อนหรือความไม่สามารถของเด็ก แทนที่จะเน้นความสามารถซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสามารถมากมาย ดังนั้นแนวการจัดการศึกษาพิเศษ จึงเน้นความสามารถของเด็กและการยอมรับของสังคม

2. การคืนสู่สภาวะปกติ (Normalization) ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมามีความเคลื่อนไหวในการจัดการศึกษาพิเศษในลักษณะที่เป็นการคืนสู่สภาวะปกติ ซึ่งหมายถึง การจัดสภาพการณ์ใด ๆ เพื่อให้ผู้ที่พิการหรือมีความบกพร่องทางด้านต่าง ๆ สามารถได้รับบริการเช่นเดียวกับคนปกติ เช่น ในด้านที่อยู่อาศัยในอดีตคนพิการมักถูกส่งเข้าไปอยู่รวมกันในสถานสงเคราะห์ ต่อมามีการสร้างบ้านสำหรับคนพิการขึ้นในชุมชนเพื่อให้เขาดำรงชีพอยู่ในสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การสร้างสถานสงเคราะห์คนพิการในรูปแบบต่าง ๆ จึงลดลงและหันมาให้บริการแก่ผู้บกพร่องในลักษณะดังกล่าวแทน ผู้ที่มีความบกพร่องอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬา ดนตรี ศิลปะ วัฒนธรรมต่างๆ เช่นเดียวกับคนทั่วไป

ความเคลื่อนไหวนี้มีขึ้นในระบบการศึกษาเช่นเดียวกัน มีการหยุดขยายงานโรงเรียนเฉพาะหรือโรงเรียนพิเศษ เช่น โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอด แต่หันมา让孩子ได้เรียนในโรงเรียนปกติ เด็กที่อยู่ในโรงเรียนเฉพาะทั้งหลายก็ถูกส่งกลับบ้าน เพื่อให้เข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน โรงเรียนพิเศษเป็นจำนวนมากจึงถูกปิดลง

3. สภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (Least restrictive environment) แนวคิดสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษาพิเศษคือ การจัดให้เด็กเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด จึงจะเป็นผลดีกับเด็กมากที่สุด โดยเด็กจะได้รับประโยชน์มากที่สุด โรงเรียนเฉพาะความพิการ เช่น โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนศึกษาพิเศษ หรือโรงเรียนเฉพาะความพิการ รวมถึงชั้นเรียนพิเศษด้วย จัดอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัด เนื่องจากเด็กต้องถูกจำกัดให้อยู่โรงเรียนเฉพาะความพิการ ไม่สามารถเรียนในโรงเรียนทั่วไปได้ โรงเรียนเรียนรวมเป็นโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ทุกคน รวมทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย เปิดโอกาสให้ครูได้เข้าใจเด็กว่า โลกนี้ยังมีเด็กประเภทนี้อยู่ในโลกอยู่ร่วมสังคมกับเรา เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่ยอมรับเด็กเหล่านี้ต่อไปไม่ได้อีกแล้ว ครูและผู้ปกครองควรจะยอมรับว่า มนุษย์เรานั้นมีความหลากหลายคือ ความเป็นมนุษย์และความเป็นสังคมของมนุษย์ด้วย ความเข้าใจอันนี้ เป็นความเข้าใจพื้นฐานที่จะทำให้การเรียนรวมประสบผลสำเร็จที่จะให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้ การเลือกว่าจะเข้าเรียนรวมในโรงเรียนทั่วไปหรือโรงเรียนเฉพาะความพิการ ควรเป็นการตัดสินใจ ร่วมกันของเด็กผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพราะอาจมีบางรายที่จำเป็นต้องเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการก็ได้หากสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อเด็กมากกว่าโรงเรียนทั่วไปนโยบายทางการศึกษาพิเศษของประเทศที่เจริญแล้วไม่ว่าจะเป็นประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ ยุโรป ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ หรือญี่ปุ่น ต่างดำเนินไปในลักษณะนี้ทั้งสิ้น นั่นคือ ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนรู้อันสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุดคือได้เรียนรวมในชั้นเรียนของโรงเรียนทั่วไป

4. การเรียนรู้ (Learning) เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กทั่วไป หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ตาม ในอดีตที่ผ่านมาหลายคนเชื่อว่าเด็กปัญญาอ่อน ไม่สามารถเรียนหนังสือได้ แต่ต่อมามีการพิสูจน์ว่า เด็กปัญญาอ่อนสามารถเรียนหนังสือได้ ที่เห็นเด่นชัดก็คือเด็กปัญญาอ่อนประเภทสามารถเรียนได้ (Educable mentally retarded children) สามารถเรียนหนังสือได้ อาจเรียนสำเร็จในชั้นประถมศึกษาหรือระดับที่สูงกว่า หากเด็กมีความพร้อม และได้รับการสนับสนุนอย่างถูกต้อง เด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาต่ำมาก แม้จะไม่สามารถเรียนหนังสือได้เช่นเดียวกับเด็กทั่วไป แต่เขาก็สามารถเรียนรู้ได้อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ได้ดีกับการเรียนเก่งนั้นแตกต่างกันเด็กที่เรียนเก่งอาจเก่งในเนื้อหาวิชา บางคนอาจจะเก่งจึงทำข้อสอบได้ดี จึงทำให้เด็กได้คะแนนดี และได้รับการยกย่องว่าเป็นเด็กเรียนเก่งแต่ในขณะนี้หลักสูตรเปลี่ยนไปวิธีวัดผลเปลี่ยนไป การจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนไปจากเดิม ทำให้ความเก่งของเด็กได้รับการประเมินในแนวที่แตกต่างไปด้วย เด็กที่มีความต้องการพิเศษหลายคนอาจเป็นเด็กเรียนเก่ง หลายคนอาจเรียนรู้ได้ดี แต่การเรียนการสอนจะต้องจัดให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของแต่ละคน การสอนให้จำอย่างเดียว ไม่ถือว่าเป็นการสอนที่ดีและไม่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดี เพราะเด็กที่เรียนรู้ได้ดีในเนื้อหาวิชาอาจไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงานก็ได้ การเรียนรู้ที่ดีอาจพิจารณาได้จาก การที่เด็กมีความพึงพอใจในการเรียน มีความพึงพอใจในงานที่ตนเองทำซึ่งความพึงพอใจอาจแตกต่างกันไปในแต่ละคน ดังนั้นโรงเรียนที่จะจัดการศึกษาแบบเรียนรวมได้ดีควรปรับกระบวนการ

เสียใหม่ ตั้งแต่ปรัชญาการศึกษาหลักสูตรการเรียนการสอนและการประเมินผล ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก

อรรถวรรณ นิมิตสูง (2551, หน้า 84) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ดังนี้

1. นักเรียนทุกคนสามารถคิดและเรียนรู้ได้
2. นักเรียนทุกคนมีคุณค่าและความสามารถพิเศษเฉพาะของตนเอง
3. การศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนปกติ จะเกิดผลดีในด้านสังคมและวิชาการ
4. นักเรียนทุกคนมีวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและแสดงถึงความเข้าใจที่แตกต่างกัน
5. นักเรียนทุกคนจะเรียนรู้ได้ดี เมื่อเรียนรู้ด้วยความเข้าใจและเมื่อได้เรียนในเรื่องที่สนใจและท้าทาย
6. นักเรียนทุกคนควรเรียนรวมกันในห้องเรียนปกติ และหากจะเรียนในรูปแบบอื่นที่เกิดจากการเรียนในห้องเรียน ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและจำเป็นต่อการเรียนของนักเรียนในห้องเรียนปกติ

สรุปแนวคิดการจัดการศึกษาแบบการเรียนรวม คือ

1. ความยุติธรรมในสังคม ทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานในการได้รับการศึกษา
2. การเรียนรู้ ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กทั่วไปหรือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
3. การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) การจัดการศึกษาแบบการเรียนรวมเป็นการจัดการแบ่งแยกทางสังคม ส่งเสริมการดำรงชีวิตร่วมกัน ดังนั้น การศึกษาแบบการเรียนรวมจึงเป็นวิธีการ/เครื่องมือ เพื่อบรรลุการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน
4. เด็กเป็นผู้เลือกโรงเรียนไม่ใช่โรงเรียนเลือกเด็ก โรงเรียนและครูจะต้องปรับสภาพแวดล้อมหลักสูตร การประเมินผลเพื่อสนองความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละคน และจัดบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล

2.2.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรวม

การเรียนรวมมีทฤษฎีที่พัฒนาขึ้น เพื่ออธิบายเป็นแนวทางในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรวมให้เหมาะสมกับเด็กและสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรวมบรรลุเป้าหมาย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรวม ได้แก่ ทฤษฎีรับเบอร์แบนด์ (The Rubber-Band Theory) ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดของอิชวาร์ เดซาย (Ishwar Desai, 2007) ทฤษฎีนี้เน้นการช่วยเหลือ (Accommodation) การปรับเปลี่ยน (Modification) และการดัดแปลง (Adaptation) เพื่อนำไปสู่การจัดการหลักสูตรและการสอนเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกัน แต่เรียนไปด้วยกันตามระบบของการเรียนรวม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2555, หน้า 19-24)

1. การช่วยเหลือ (Accommodation) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่กระทำต่อสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน เพื่อที่จะสอนนักเรียนที่มีทักษะและความสามารถที่แตกต่างกันในห้องเรียนเดียวกัน

เป็นการช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถเข้าถึงห้องเรียนหรือหลักสูตรปกติ เป็นการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ให้มีความสามารถเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาในระดับปกติ ได้ทำงานหรือเรียนในระดับที่ใกล้เคียงกับระดับปกติมากขึ้น ได้ดีกว่าไม่ได้รับการช่วยเหลือใด ๆ เมื่อทำการช่วยเหลือแต่ยังคงใช้เกณฑ์มาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้เหมือนเดิม การช่วยเหลือแบบนี้ไม่ได้ลดระดับความยากหรือลดความคาดหวังต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนลง ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ทดสอบ หรือแม้กระทั่งสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน ยกตัวอย่าง เช่น เด็กคนหนึ่งที่เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อาจไม่สามารถอ่านหนังสือที่ครูมอบหมายให้อ่านได้ แต่การช่วยเหลือเพิ่มเติมช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาที่ได้อ่านนั้นได้จากการฟังเทป เมื่อนักเรียนฟังเรื่องราวแล้วเขาจะต้องได้ทำงานที่ครูมอบหมายและได้รับการทดสอบเหมือนคนอื่น ๆ การช่วยเหลือได้แก่ การจัดสถานที่ที่สงบในการเรียนหรือทดสอบ การได้รับความช่วยเหลือจากครูบางเวลาหรือเต็มเวลา การได้รับอนุญาตให้พักได้บ้าง การได้รับอนุญาตในการใช้เวลาในการทดสอบมากกว่าเด็กก่อนการจัดที่นั่งให้นักเรียนนั่งใกล้กระดานดำ การอนุญาตให้นักเรียนใช้เครื่องคิดเลขแทนการคิดเองหรือนับนิ้ว

การช่วยเหลือในห้องเรียน เป็นการให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรายละเอียดของการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดของการช่วยเหลือ ดังนี้

1) การช่วยเหลือในด้านเวลา ได้แก่ การปรับเปลี่ยนเวลาให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับกิจกรรม การปรับความยาวของเวลาในการทำงาน การให้เวลาพักในระหว่างการทำงาน คำนึงถึงช่วงความสนใจของเด็ก การให้เวลาในการทำงานมากขึ้นเพื่อให้เด็กทำงานได้สำเร็จ การให้เวลานักเรียนอย่างเพียงพอในการใช้ห้องน้ำระหว่างเรียนการพูดคุยกับนักเรียนบ่อย ๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจ

2) การช่วยเหลือด้านสถานที่ ได้แก่ การจัดสถานที่ให้ทำงานเป็นกลุ่มเล็ก ๆ การจัดสถานที่ให้ทำงานเป็นมุมเล็ก ๆ ที่สงบ การกำหนดบริเวณที่เด็กจะเรียนหนังสือหรือทำงานส่วนตัว การนำสิ่งของที่เรียนรู้ไปเชื่อมโยงกับชีวิตในบ้านของนักเรียนการจัดที่นั่งแถวหน้า และอยู่ใกล้ครู การจัดที่นั่งให้เด็กได้นั่งใกล้ผู้ใหญ่ที่เป็นครูพี่เลี้ยง

3) การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ ได้แก่ การจัดหาเครื่องมือบันทึกเสียงให้ การจัดหาเครื่องคิดเลขให้ การจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ การใช้วิดีโอหรือภาพยนตร์ การจัดให้เด็กได้คัดลอกจากสมุดครูหรือเพื่อน

4) การช่วยเหลือด้านการตอบสนอง ได้แก่ การให้เด็กทำเครื่องหมายคำตอบลงในข้อสอบได้เลย โดยไม่ต้องแยกทำในกระดาษคำตอบ การให้รายงานเป็นการตอบปากเปล่าแทนการเขียน การอนุญาตให้ใช้เวลาในการตอบมากขึ้นการตอบสนองเพียงเล็กน้อยเพื่อแสดงให้เห็นว่าเด็กมีผลสัมฤทธิ์ การอนุญาตให้ใช้การตอบโดยการบันทึกเทป การจัดหาคนช่วยเขียนในการเขียนคำตอบ

5) การช่วยเหลือด้านเนื้อหาสาระ ได้แก่ การใช้คำง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน การแจกใบกิจกรรมหรือใบความรู้ครึ่งละแผ่น การลดระดับของการอ่านการย่องานให้เป็นส่วนเล็ก ๆ การลดปริมาณของการบ้านลง

6) การช่วยเหลือด้านการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การยกตัวอย่างที่เป็นรูปภาพ การลดความคิดรวบยอดลงในการสอนแต่ละครั้ง การสอนคำศัพท์ก่อนสอนเนื้อเรื่อง การบอกนักเรียนให้ทราบความคาดหวังของการเรียนการสอนที่ตนได้เรียนไปแล้วก่อนที่จะสอนเรื่องใหม่

7) การช่วยเหลือด้านการทำข้อสอบ ได้แก่ การอนุญาตให้สอบแบบเปิดตำรา การอนุญาตให้สอบแบบปากเปล่า การอนุญาตให้สอบแบบกลับเอาไปทำที่บ้าน การใช้คำถามแบบปรนัยเพิ่มขึ้นและลดคำถามแบบอัตนัย การอนุญาตให้ตอบด้วยการอัดเทปในเครื่องบันทึกเสียง

8) การช่วยเหลือด้านการจัดการจัดระบบการเรียน ได้แก่ การมอบหมายให้มีเพื่อนคู่หูในการช่วยทำการบ้าน การให้เด็กมีหนังสืออีกชุดหนึ่งที่บ้านการส่งรายงานความก้าวหน้าให้ผู้ปกครองทราบทุกวันหรือทุกสัปดาห์ การให้นักเรียนมีสมุดจดการบ้านที่ได้รับมอบหมายในแต่ละวัน การจัดแฟ้มให้นักเรียนเก็บผลงานเมื่อทำเสร็จแล้ว

9) การช่วยเหลือด้านพฤติกรรม ได้แก่ การจัดตารางกิจวัตรประจำวันในชั้นเรียน การจัดเตรียมเด็กเมื่อทำกิจกรรมไม่เป็นไปตามกิจวัตรประจำวัน การมีกฎระเบียบของชั้นเรียนชัดเจนและเข้าใจง่าย การพยายามให้มีการปฏิบัติตามกฎของชั้นเรียน การอนุญาตให้มีการพักระหว่างการทำงานที่มอบหมาย การกำหนดให้มีเวลาลุกออกจากที่เพื่อทำงานที่ถูkmอบหมาย การทำพันธะสัญญากับนักเรียน การใช้วจนภาษาเพื่อบอกพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การให้มีความรับผิดชอบของทั้งกลุ่มและบุคคล การจัดทำแผนภูมิแสดงความสามารถของนักเรียน

10) การช่วยเหลือด้านการใช้กลุ่มเพื่อนหรือเพื่อนช่วยสอน ได้แก่ การใช้ประโยชน์จากกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ การใช้ประโยชน์จากการช่วยเหลือจากเพื่อน การใช้ประโยชน์จากการใช้เพื่อนช่วยสอน การใช้เพื่อนจดตามคำบอกของนักเรียน การใช้เพื่อนเป็นตัวแบบในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม การมอบหมายให้เพื่อนคู่หูช่วยทำการบ้าน

11) การช่วยเหลือด้านการประเมินผล ได้แก่ การใช้ประโยชน์จากการประเมินตนเอง การใช้ประโยชน์จากการประเมินจากเพื่อน การใช้คะแนนรายบุคคลโดยไม่อิงกับกลุ่ม

2. การปรับเปลี่ยน (Modification) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ระดับความยากง่ายและปริมาณเนื้อหาที่เด็กต้องการเรียนรู้ รวมถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอเนื้อหาและลักษณะการทดสอบ การปรับเปลี่ยนจะสร้างมาตรฐานที่แตกต่างกัน เพื่อให้เข้ากับเด็กที่มีความบกพร่องและการปรับเปลี่ยนนี้ มักกำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลด้วย ตัวอย่างของการปรับเปลี่ยน ได้แก่ ครูลดจำนวนคำศัพท์ลงสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง เมื่อทำการทดสอบการสะกดคำ หรือสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องด้านการคำนวณ ครูควรปรับเปลี่ยนเนื้อหาเรื่องเศษส่วนและร้อยละที่สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นคณิตศาสตร์พื้นฐาน เช่น การบวกและการลบแทน เป็นต้น

3. การดัดแปลง (Adaptation) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงภาระงานของนักเรียน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงเนื้อหา วิธีการสอนและสื่อวัสดุอุปกรณ์กระบวนการประเมินผลหรือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพการดัดแปลงเกี่ยวกับการใช้เนื้อหาของหลักสูตรและปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของ

เด็กที่แตกต่างกัน การดัดแปลงอาจนำมาใช้เมื่อจำเป็น และอาจลดลงเมื่อนักเรียนมีทักษะเพิ่มขึ้น ตัวอย่างของการดัดแปลง เช่น การสอนนักเรียนให้ใช้เครื่องคิดเลขในการแก้โจทย์ง่าย ๆ หรือในการซื้อของการปรับบทเรียนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของเด็กโดยการให้ฟังเทปมากกว่าการอ่านจากหนังสือ การสะกดคำที่ง่ายกว่าและจำนวนน้อยกว่าที่เพื่อนเรียน ให้นักเรียนใช้ทักษะที่แตกต่างไปจากเพื่อน เช่น การจำชื่อเพื่อนและวาดรูปส่งงานแทนการเขียน เป็นต้น การดัดแปลงมี 8 ประเภทได้แก่

1) การดัดแปลงด้านขนาด (Size) เป็นการปรับจำนวนเรื่องที่นักเรียนจะต้องเรียนหรือต้องทำให้สำเร็จ เช่น การลดจำนวนคำศัพท์ที่นักเรียนจะต้องเรียนในแต่ละครั้งให้น้อยลง เป็นต้น นอกจากนี้มีการปรับความยาวหรือสัดส่วนของงานที่ครูมอบหมายให้ทำ เช่น ลดความยาวของรายงาน ลดจำนวนข้อของโจทย์ปัญหาให้น้อยลง

2) การดัดแปลงด้านตัวป้อน (Input) เป็นการปรับวิธีการสอนเพื่อผู้เรียน เช่น การใช้เครื่องช่วยในการมองเห็น การยกตัวอย่างเป็นรูปภาพ การจัดกิจกรรมด้วยการลงมือกระทำ การจัดเด็กเข้ากลุ่มทำงานร่วมกัน เป็นต้น นอกจากนี้มีการปรับกลยุทธ์การสอนเพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การใช้วีดิทัศน์ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การไปทัศนศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

3) การดัดแปลงด้านระดับของการมีส่วนร่วม (Degree of Participation) เป็นการปรับเพื่อให้เด็กได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน เช่น ในวิชาภูมิศาสตร์ ครูอาจให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นผู้ถือลูกโลกจำลองและให้นักเรียนคนอื่นออกมาชี้ตำแหน่งที่ตั้งของประเทศต่าง ๆ ในการเล่นละครหรือบทบาทสมมติ ครูอาจให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีส่วนร่วมด้วยการแสดงบทง่าย ๆ เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายมากกว่าการพูดที่ต้องท่องบทยาว ๆ เป็นต้น

4) การดัดแปลงด้านเวลา (Time) เป็นการปรับเวลาที่มีอยู่ให้เหมาะกับงานหรือการทดสอบอย่างยืดหยุ่น เช่น จัดระยะเวลาในการทำงานหรือโครงการให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน การเพิ่มหรือลดเวลาให้เหมาะกับนักเรียนบางคน การให้เวลากับการสอบมากขึ้น

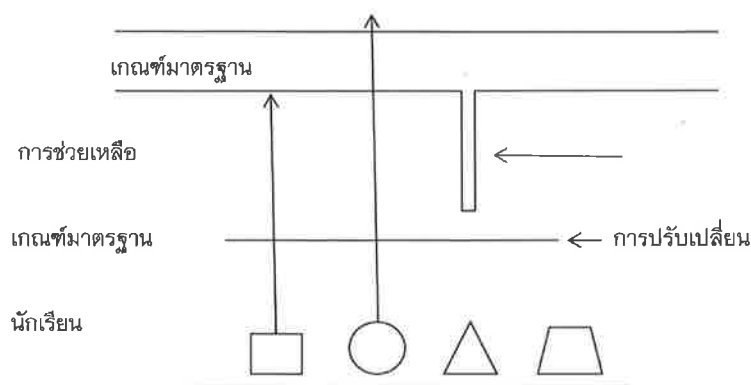
5) การดัดแปลงด้านความยากง่าย (Difficulty) เป็นการปรับระดับของทักษะความคิดรวบยอด ประเภทของโจทย์ ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้หรือกฎเกณฑ์การทำงานของผู้เรียน เช่น การอนุญาตให้ใช้เครื่องคิดเลขในการคำนวณโจทย์เลข ปรับคำสั่งในการทำงานให้เข้าใจง่ายจัดระดับของงานที่ให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายเหมือนกัน แต่มีระดับความเป็นรูปธรรมและความซับซ้อนแตกต่างกัน

6) การดัดแปลงด้านเป้าหมาย (Modified Goals) เป็นการปรับเป้าหมายหรือความคาดหวังต่อผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในบริบทของหลักสูตรการศึกษาทั่วไปโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ชุดเดิม เช่น ในวิชาสังคมศึกษาครูอาจคาดหวังเพียงนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษชี้ตำแหน่งของจังหวัดต่าง ๆ ในขณะที่เด็กคนอื่นจะต้องรู้ทั้งตำแหน่งและเมืองหลวงหรือสถานที่สำคัญ ๆ ด้วย ส่วนในกิจกรรมด้านการเขียนครูอาจคาดหวังเพียงให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเขียนตัวอักษรหรือลอกคำศัพท์มากกว่าที่จะแต่งประโยคหรือเขียนบรรยาย เป็นต้น

7) การดัดแปลงด้านระดับความช่วยเหลือ (Level of Support) เป็นการปรับโดยการเพิ่มปริมาณความช่วยเหลือเด็กแต่ละคน เช่น การจัดให้มีเพื่อนคู่หูครูพี่เลี้ยง เพื่อนช่วยสอน การเข้าร่วมกลุ่มทำงานแบบร่วมมือกัน เป็นต้น

8) การดัดแปลงด้านผลลัพธ์ (Output) เป็นการปรับการตอบสนองต่อการสอนของนักเรียน ปรับวิธีให้ผู้เรียนสามารถแสดงความเข้าใจหรือความรู้ เช่น การตอบปากเปล่าแทนการเขียน การแสดงความรู้สึกโดยการลงมือทำ การเล่านิทานการออกแบบแผ่นพับ การแสดงการทดลอง เป็นต้น

จากทฤษฎีที่อธิบายข้างต้น สรุปได้ว่า การช่วยเหลือการปรับเปลี่ยนและการดัดแปลงเป็นวิธีการ ที่แสดงให้เห็นถึงการช่วยให้นักเรียนทุกคนในชั้นเรียนสามารถเรียนรู้รูปร่างด้วยกันได้ถึงแม้ว่าจะมีความสามารถที่แตกต่างหลากหลายดังที่แสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การช่วยเหลือและการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน
ที่มา : Desai, 1. (2007). Inclusive Education. p. 17

จากภาพที่ 2 แสดงตัวอย่างระดับการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันในตัวอย่างที่มีนักเรียนสี่คน โดยที่นักเรียนคนหนึ่งเรียนได้ถึงเกณฑ์มาตรฐานปกติจึงไม่ต้องมีการปรับอะไร สำหรับนักเรียนคนที่สองเป็นคนที่มีความสามารถสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีการปรับให้สอดคล้องกับความสามารถของเขา เช่น การสอนแบบเพิ่มพูนความรู้ การใช้ทักษะการคิดระดับสูง เป็นต้น นักเรียนคนที่สามเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องมีการช่วยเหลือ (Accommodation) เพื่อให้สามารถบรรลุเกณฑ์ โดยปรับให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของเด็ก กล่าวคือ เนื้อหาที่สอนไม่ได้ลดลงแต่มีการปรับเวลาและวิธีการสอน เพื่อช่วยให้เด็กเรียนได้ ส่วนนักเรียนคนที่สี่เป็นเด็กที่มีความบกพร่องมาก ไม่สามารถเรียนได้ถึงเกณฑ์จึงต้องมีการปรับเปลี่ยน (Modification) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนค่อนข้างมาก ทั้งวิธีสอน สื่อวัสดุ อุปกรณ์ การเพิ่มเวลา และการย่องาน

สรุปได้ว่าทฤษฎีรับเบอร์แบนด์ เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงแนวทางในการปรับปรุง การช่วยเหลือ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่สามารถปรับยืดหยุ่นได้เหมือนยางยืด เพื่อให้สอดคล้องกับเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลายในห้องเรียนโดยเน้นการช่วยเหลือ การปรับเปลี่ยนและการดัดแปลง เนื่องจากนักเรียนใน

ห้องเรียนหนึ่ง ๆ อาจมีทั้งเด็กเรียนเก่ง เด็กเรียนตามเกณฑ์ เด็กเรียนอ่อนหรือเด็กที่มีความบกพร่อง นับว่าเป็นทฤษฎีที่สามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.4 ลักษณะของการจัดการศึกษาแบบการเรียนรวม

การจัดการศึกษาแบบการเรียนรวมควรมีลักษณะ ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2555, หน้า 24-26)

1. มีปรัชญาที่ชัดเจนในการปรับให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็ก ยอมรับว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิ เช่นเดียวกับเด็กทั่วไปในชุมชน ท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการสนับสนุนเพื่อให้เป็นไปตามปรัชญานี้
2. มีการสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมแก่ผู้เกี่ยวข้อง ต้องสื่อสารนโยบายนี้ไปยัง พ่อ แม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้เกี่ยวข้องให้รับผิชอบเด็กเหล่านี้
3. มีกระบวนการตรวจสอบติดตามผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายและการปฏิบัติทุก ๆ ด้าน ที่เป็นผลกระทบต่อการตัดสินใจในการจัดการโรงเรียน หลักสูตร สถานที่ เวลา และทรัพยากรบุคคล
4. มีทีมงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม มีผู้เชี่ยวชาญอยู่ในคณะทำงาน มีการกำหนดครูให้เป็นผู้รับผิดชอบที่จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความสุข ครูเหล่านี้ควรพัฒนาการสอนและการประเมินการสอนโดยความร่วมมือจากครูทั่วไป และคณะทำงานที่สนับสนุน
5. มีระบบการติดต่อประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างโรงเรียนเครือข่ายเพื่อพัฒนาเด็ก
6. มีการคัดแยกนักเรียนเพื่อที่จะทราบว่ามีเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทใดบ้าง เพื่อจะได้จัดการศึกษาอย่างเหมาะสม
7. มีการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าชั้นเรียนอย่างเหมาะสมโรงเรียนควรจัดให้มีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสมกับชั้นเรียน เพื่อให้มั่นใจว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้กระจายไปในชั้นเรียนต่าง ๆ ในโรงเรียน
8. มีสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างพอเพียงและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก
9. มีการกำหนดหน้าที่และเครือข่ายระหว่างคณะทำงานต่าง ๆ กับคณะทำงานสนับสนุนช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (Student Assistance Team : SAT) อย่างชัดเจน
10. การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมต้องเป็น “โรงเรียนที่มีคุณภาพ” จากการศึกษาในเรื่องนี้มีนักเขียนหลายคนกล่าวว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้
 - 10.1 บรรยากาศโรงเรียนที่สร้างสรรค์ ได้แก่ มีความปลอดภัยมีระเบียบวินัย และมีสิ่งแวดล้อมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การเรียนการสอนของครูและนักเรียนเกิดความมั่นใจร่วมกันในความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน
 - 10.2 ภารกิจที่ชัดเจน ได้แก่ การกำหนดการเรียนการสอนและความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างคณะทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์กระบวนการวัดและประเมินผล
 - 10.3 ภาวะผู้นำที่สร้างสรรค์ ได้แก่ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำมีความรับผิดชอบด้านการสอนและการสื่อสารเพื่อคุณภาพของโรงเรียน คณะครู พ่อ แม่และนักเรียน
 - 10.4 ใช้กระบวนการตัดสินใจแบบประชาธิปไตย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน

10.5 ครูมีความเชื่อต่อการเรียนรวมที่ถูกต้อง ได้แก่ ครูมีความเชื่อร่วมกันว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้และสามารถที่จะได้รับความสำเร็จในการเรียนตามหลักสูตร

10.6 ครูสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนด้วยวิธีที่ไม่แข็งหรืออ่อนเกินไป

10.7 ครูเป็นต้นแบบที่ดี ได้แก่ การตรงต่อเวลา สุขภาพ เห็นใจผู้อื่นและปฏิบัติต่อเด็กอย่างให้เกียรติ

10.8 มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้แก่ ชั้นเรียนและบริเวณโรงเรียนมีความดึงดูดใจ นักเรียนมีผลงานที่แสดงในชั้นเรียน

10.9 นักเรียนมีความกระตือรือร้น ที่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในการถามและตอบคำถาม

10.10 ครูสังเกตความก้าวหน้าของนักเรียนอยู่เสมอ ๆ มีข้อมูลความสำเร็จและความก้าวหน้าที่วัดได้ ด้วยกระบวนการประเมินหลาย ๆ วิธี และแจ้งผลการประเมินให้นักเรียนและพ่อแม่ด้วยวิธีที่สร้างสรรค์ เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติของนักเรียนรายบุคคลและเพื่อปรับปรุงการสอนของครู

10.11 คุณภาพผู้เรียน ได้แก่ ผู้เรียนได้รับสิทธิโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกับนักเรียนทั่วไป และได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

10.12 มีกลยุทธ์การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ครูมีโอกาที่จะได้รับการพัฒนาด้วยโครงการใหม่

10.13 จัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ให้ พ่อ แม่ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

สรุปว่า การจัดการศึกษาแบบการเรียนรวม เป็นการจัดการศึกษาที่มีความหมายยิ่งในการขจัดความแบ่งแยก การสร้างสรรค์สังคมแห่งการอยู่ร่วมกัน การสร้างสรรค์สังคมแห่งการศึกษาเพื่อเด็กทุกคน โดยมีองค์ประกอบพื้นฐานของการดำเนินงานที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในอันที่จะช่วยให้การจัดการเรียนรวมบรรลุเป้าหมายและเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเด็กทุกคนอย่างแท้จริง บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมวางแผนและปฏิบัติงานร่วมกัน อย่างร่วมมือร่วมใจ การทำงานจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสำคัญที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากต้องร่วมกันทุกคนทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

2.2.5 รูปแบบการเรียนรวม (Inclusion Model) การเรียนรวมมีหลายรูปแบบ Daeck ได้เสนอรูปแบบการเรียนรวมเต็มเวลาไว้ 3 รูปแบบใหญ่ 5 รูปแบบเล็ก (รวม 8 รูปแบบ) ไว้ดังนี้ (Daeck, 2007, p. 122)

1. รูปแบบครูที่ปรึกษา (Consultant Model) ในรูปแบบนี้ครูการศึกษาพิเศษจะได้รับมอบหมายให้สอนทักษะแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากครูที่สอนชั้นเรียนรวมสอนเด็กแล้วแต่ทักษะยังไม่เกิดแก่เด็กคนนั้น ครูการศึกษาพิเศษต้องสอนทักษะเดิมซ้ำอีก จนกระทั่งเด็กเกิดทักษะนั้น สำหรับรูปแบบนี้ครูการศึกษาพิเศษจะรับผิดชอบเด็กจำนวนหนึ่งเป็นจำนวนจำกัด ครูปกติและครูการศึกษาพิเศษต้องมีการพบปะเพื่อประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับทักษะของเด็ก และมีการวางแผนร่วมกัน รูปแบบนี้เหมาะกับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่มากนัก

2. รูปแบบการร่วมทีม (Teaming Model) ในรูปแบบนี้ครูการศึกษาพิเศษจะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการร่วมทีมกับครูที่สอนชั้นปกติ เช่น ในสาย ป.2 (ครูที่สอน ป.2/1 ถึง ป.2/2

เป็นต้น) ครูการศึกษาพิเศษมีหน้าที่ให้ข้อมูลแก่ครูปกติเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนรวม ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับวิธีสอนการมอบหมาย งานหรือการบ้าน การปรับวิธีสอบ การจัดการด้านพฤติกรรม มีการวางแผนร่วมกันสม่ำเสมอ เช่น สัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง ครูที่เกี่ยวข้องจะต้องทำงานวางแผนร่วมกันเป็นทีมในการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3. รูปแบบการร่วมมือ, การร่วมสอน (Collaborative, Co. Teaching Model) ในรูปแบบนี้ทั้งครูการศึกษาพิเศษและครูปกติร่วมมือกันในหลายลักษณะในการสอนเด็กทุกคน ทั้งเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติในห้องเรียนปกติ ร่วมมือกันรับผิดชอบในการวางแผนการสอน การวัดผล ประเมินผล การดูแลเกี่ยวกับระเบียบวินัยและพฤติกรรมของเด็ก ผู้เรียนจะได้รับบริการด้านการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัยได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนที่จำเป็น ตลอดจนการปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ในรูปแบบนี้ครูผู้รับผิดชอบจะต้องประชุมกันเพื่อวางแผน เพื่อให้การเรียนรวมดำเนินไปด้วยดี อาจจำแนกออกเป็นรูปแบบย่อย ๆ ได้ 5 รูปแบบคือ

3.1 คนหนึ่งสอนคนหนึ่งช่วย (One Teacher-One Supporter) เป็นการสอนที่ครู 2 คน ร่วมกันสอนชั้นเดียวกันในเวลาเดียวกัน เนื้อหาเดียวกัน ครูคนที่เชี่ยวชาญในเนื้อหาว่าเป็นผู้สอน ส่วนครูอีกคนหนึ่งที่เชี่ยวชาญในเนื้อหานั้น ๆ น้อยกว่าเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนอาจถามครูคนใดคนหนึ่งก็ได้ เมื่อนักเรียนมีคำถาม เพราะครูมี 2 คน อยู่ในห้องเรียนในเวลาเดียวกัน

3.2 การสอนพร้อม ๆ กัน (Parallel Teaching) เป็นการแบ่งเด็กในหนึ่งห้องเรียน ออกเป็นกลุ่มไปพร้อม ๆ กัน หลังจากบรรยายเสร็จ ครูอาจมอบหมายงานให้นักเรียนทำไปพร้อม ๆ กัน การสอนแบบนี้เหมาะสำหรับห้องเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่มากนัก ครูจะได้มีโอกาสดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึงครูสามารถตอบคำถามนักเรียนได้แทบทุกคนและครูอาจอธิบายซ้ำหรือสอนซ้ำได้สำหรับเด็กบางคนที่ไม่เข้าใจเนื้อหาบางตอน

3.3 ศูนย์การสอน (Station Teaching) บางครั้งอาจเรียกศูนย์การเรียนรู้ (Learning centers) ในรูปแบบนี้ครูจะแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นตอน ๆ แต่ละตอนจะวางเนื้อหาไว้ตามแหล่งต่างๆ (stations) ภายในห้องเรียน ให้นักเรียนเรียนตามที่กำหนดและหมุนเวียนกันจนครบทุกศูนย์จึงจะได้เนื้อหาวิชาครบถ้วนตามที่ครูกำหนด ข้อดีของรูปแบบนี้คือครูอาจใช้เวลาในขณะที่เด็กอื่นกำลังเรียนรู้ด้วยตนเองสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายบุคคล ทำให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่เรียนมากขึ้น

3.4 การสอนทางเลือก (Alternative Teaching Design) ในการสอนแบบนี้จะต้องมีครูอย่างน้อย 2 คน ใน 1 ห้องเรียน ครูคนแรกจะสอนเนื้อหาวิชาแก่เด็กทั้งชั้น หลังจากนั้นจึงแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม ครูคนหนึ่งจะสอนเด็กที่เก่งกว่า เพื่อให้ได้เนื้อหาวิชาและกิจกรรมเชิงลึกในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งสอนเด็กที่อ่อนกว่าเพื่อให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมตามที่ตนมีความสามารถ ข้อดีของการสอนแบบนี้คือ เด็กเก่งได้เลือกเรียนในสิ่งที่ยาก ในขณะที่เด็กอ่อนได้เลือกเรียนตามศักยภาพของตนครูมีโอกาสสอนซ้ำในทักษะเดิมสำหรับเด็กที่ยังไม่เก่งในทักษะนั้น ๆ เหมาะสำหรับชั้นเรียนวิชาคณิตศาสตร์ หรือวิชาอื่นที่มีเนื้อหาว่าง่ายตามลำดับของเนื้อหาวิชา

3.5 การสอนเป็นทีม (Team Teaching) เป็นรูปแบบที่ครูมากกว่า 1 คน ร่วมกันสอนห้องเรียนเดียวกันในเนื้อหาเดียวกัน เป็นการสอนทั้งห้องเรียนแต่ไม่จำเป็นต้องสอนในเวลาเดียวกัน หากครูมากกว่า 1 คน ในเวลาเดียวกันครูอาจเดินไปรอบ ๆ ห้องและช่วยกันสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีปัญหาในการเรียนเนื้อหาวิชา

สมพร หวานเสร็จ (2543, หน้า 76) ได้เสนอรูปแบบการเรียนรวมเพิ่มไว้อีก 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบห้องเสริมวิชาการ (Resource Room Model) เป็นการนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษสอนในห้องที่จัดไว้ต่างหาก เป็นการนำเด็กออกจากห้องเรียน (Pull-Out Program) ห้องเสริมวิชาการเป็นห้องที่มีอุปกรณ์การเรียนการสอน แบบเรียนแบบฝึกที่ครบถ้วน ใช้เป็นห้องเรียนสำหรับกลุ่มเฉพาะ เพื่อฝึกทักษะเฉพาะบางประการ

2. รูปแบบผู้ช่วยครู (Teacher-Aid Model) เป็นการจัดให้มีครูผู้ช่วย 1 คนสำหรับ 1 ห้องเรียนปกติ ผู้ช่วยครู (บางที่อาจเรียกครูผู้ช่วย) จะเข้าไปนั่งในห้องเรียนขณะที่ครูประจำการกำลังสอนอยู่หน้าชั้น ผู้ช่วยครูจะนั่งติดกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ผู้ช่วยครูได้รับมอบหมายให้ช่วยเหลือ จะมีเด็กที่มีความสามารถพิเศษ 1-2 คน ในห้องเรียนเต็มเวลา หน้าที่ของผู้ช่วยครู คือ คอยอธิบายเพิ่มเติมตามที่ครูสอน ช่วยเรียกเด็กกลับมาสนใจบทเรียนหากเด็กเริ่มเสียสมาธิตลอดจนตอบคำถามของเด็กในเรื่องเนื้อหาวิชาเรียน ผู้ช่วยครูอาจไม่มีวุฒิทางการศึกษาก็ได้ อาจเป็นอาสาสมัครหรือผู้ปกครองก็ได้ แต่ไม่ควรเป็นผู้ปกครองที่ผู้ช่วยครูกำลังดูแลอยู่ ผู้ช่วยครูจะต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับภารกิจที่ต้องปฏิบัติในห้องเรียนอาจกล่าวได้ว่า การเรียนรวมมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบมีลักษณะแตกต่างกันไป แต่ละรูปแบบมีลักษณะเฉพาะและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป และอาจมีรูปแบบอื่นที่ไม่ได้จำกัดเพียง 8 รูปแบบที่กล่าวมานี้ อย่างไรก็ตามไม่มีรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ดีที่สุด แต่ละรูปแบบที่เป็นทางเลือกที่คนพิการสามารถเลือกเรียนได้ตามความต้องการจำเป็นที่เหมาะสมสำหรับคนพิการแต่ละคนในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น

Etscheidt & Barlet (1999, p. 32) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นตัวอย่างในการปรับสภาพห้องเรียน ปรับการสอน ปรับสภาวะทางสังคม พฤติกรรมและความร่วมมือไว้ ดังนี้

1. การเคลื่อนไหว ควรจัดห้องเรียนไม่ให้ตั้งโต๊ะ เก้าอี้ แน่นจนเกินไปควรจัดให้มีพื้นที่ว่างที่เด็กจะเคลื่อนไหวได้สะดวก
2. โต๊ะกลม อาจจัดให้มีโต๊ะกลม 1 ตัว เพื่อให้เด็กนั่งทำกิจกรรมสะดวก
3. การจัดที่นั่ง อาจจัดโต๊ะให้นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือได้นั่งใกล้ชิดกับโต๊ะครูหรือนั่งใกล้กระดาน

การเรียนการสอน ครูอาจปรับการเรียนการสอน วิธีสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ครูอาจปรับ ดังนี้

1. จัดให้มีสื่อทางสายตา เช่น โสติดทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ตัวอักษรขนาดใหญ่ ภาพประกอบ แผนภูมิ โทรทัศน์ หรือวีดิทัศน์ เป็นต้น
2. การฝึกทักษะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะในการอ่านจับใจความครูอาจต้องระบายสีหรือขีดเส้นใต้คำสำคัญในเรื่องที่จะนำมาให้เด็กอ่าน
3. การมอบหมายงานให้ทำ ครูอาจต้องใช้เวลาเด็กนานกว่าคนอื่นในงานที่มีปริมาณพอเหมาะ กับความสามารถของเด็ก เด็กบางคนอาจจำเป็นต้องใช้เครื่องคิดเลขในการคำนวณในวิชาคณิตศาสตร์
4. การสอบ อาจต้องสอบสัมภาษณ์หรือสอบปากเปล่าแทนการสอบข้อเขียน อาจให้ข้อสอบไปทำที่บ้าน (Take Home) ควรมีคำแนะนำเกี่ยวกับลักษณะของข้อสอบ ควรแบ่งเวลาสอบออกเป็นช่วงเวลา สั้นๆ หลายช่วง
5. การวัดผลประเมินผล ควรตัดสินใจการสอบได้สอบตก หรือควรให้เกรดตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ควรประเมินผลตามแฟ้มสะสมงาน หรือประเมินผลตามสภาพจริง

6. การเรียนการสอน ควรใช้วิธีการสอนแบบร่วมเรียนร่วมรู้ (Cooperative Learning) หรือ การผลัดกันสอนหรือสอนเพื่อน หรือทั้ง 3 วิธี หรือหลาย ๆ วิธี

7. การจัดลำดับการสอน การมอบหมายงานให้ทำ ควรจัดให้มีสมดุจดงาน ให้นักเรียนจดงานที่ ครูมอบหมายลงในสมดุจดงาน หรือหาวิธีจัดลำดับงานให้เป็นระบบง่ายต่อการตรวจสอบ

8. กิจกรรมคู่ขนาน (Parallel Activities) ควรมอบงานให้เด็กทำไปพร้อมๆ กับเพื่อนแต่แทนที่จะมอบงานชนิดเดียวกัน ครูควรมอบงานที่คล้ายกันแต่ต่างกว่างานที่เพื่อนกำลังทำอยู่ นั่นคือ ทำกิจกรรมเดียวกัน แต่มีระดับความยากง่ายแตกต่างจากงานที่เพื่อนกำลังทำ

9. หลักสูตรคู่ขนาน (Parallel Curriculum) เนื้อหาในหลักสูตรอาจเป็นเนื้อหาเดียวกัน แต่ เนื้อหาย่อย ๆ อาจแตกต่างกันไป ครูควรสอนในเนื้อหาย่อยที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน เช่น ในขณะที่ เพื่อน ๆ กำลังทำโจทย์เลขระคนการบวกและการลบ เด็กที่มีความต้องการพิเศษอาจทำโจทย์การบวก หรือการลบเพียงอย่างเดียว เป็นต้น

10. การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ครูอาจอนุญาตให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในชั้นเรียนรวมใช้ CAI (Computer Assisted Instruction - คอมพิวเตอร์ช่วยสอน) อุปกรณ์ในการ สื่อสาร เทคโนโลยีอื่นที่จำเป็นกับสภาวะทางสังคมและพฤติกรรมครูผู้สอนชั้นเรียนรวมอาจปรับเปลี่ยน คือ คำนึงถึงสภาวะทางสังคมและพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งอาจมีดังนี้

10.1 การฝึกทักษะทางสังคม ครูอาจพิจารณาว่าเด็กจำเป็นต้องฝึกทักษะทางสังคม ด้านใดบ้าง เด็กต้องการคำแนะนำปรึกษาด้านใดบ้าง

10.2 พฤติกรรม จำเป็นต้องใช้เทคนิคในการจัดการกับพฤติกรรมบ้างหรือไม่ เทคนิคใด จะเหมาะสม เช่น การเสริมแรง การชี้แนะ ฯลฯ

10.3 การควบคุมตนเอง อาจต้องฝึกให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองด้วยวิธีต่าง ๆ

10.4 การช่วยเหลือจากเพื่อน อาจจำเป็นต้องจัดหาเพื่อนคู่หูให้เพื่อนคอยช่วยเหลือ ในการฝึกทักษะทางสังคม ทักษะทางพฤติกรรม การให้เพื่อนช่วยคอยควบคุมพฤติกรรมเพื่อนช่วยทั้งใน ห้องเรียนและนอกห้องเรียน

10.5 การจัดระบบในชั้นเรียน การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนรวม อาจจัดให้เป็นระบบทั้งชั้น เช่น วิธีเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งมีคน 2 คนคอยช่วยเหลือกัน แล้วยังจำเป็นต้องให้ ทั้งชั้นให้ความช่วยเหลือยามจำเป็นอีกด้วย

ความร่วมมือ การให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนรวม อาจต้องอาศัย ความร่วมมือจากทุกฝ่าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. ผู้ช่วยครู ในที่นี้หมายถึง บุคคลที่จะเข้ามาช่วยครูในห้องเรียนอาจเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ ทางโรงเรียนพิจารณาเห็นสมควร

2. การสอนร่วมกัน หมายถึง การที่มีครูอีกคนหนึ่งหรือหลายคนเข้ามาช่วยกันสอนในห้องเรียน รวมในเวลาเดียวกัน หรือบางเวลา เช่น คนหนึ่งสอนอีกคนหนึ่งคอยช่วยเหลือเด็ก เป็นต้น ซึ่งจะต้องมี การวางแผนการทำงานร่วมกัน

3. ห้องเสริมวิชาการ โรงเรียนบางแห่งมีห้องเรียนเสริมวิชาการอยู่แล้ว ครูผู้สอนอาจขอ ความช่วยเหลือจากห้องเสริมวิชาการในโรงเรียน

4. การอบรมครู ครูประจำการควรได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ ในหัวข้อที่จำเป็นต่อ วิชาชีพครู เช่น เทคนิคการจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนเทคนิคการสอนชั้นเรียนรวม แนวโน้มใน

การจัดการเรียนรวม จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและการจัดการศึกษาพิเศษที่พัฒนารูปแบบขึ้นเรื่อย ๆ พบว่า การจัดการเรียนรวมมีแนวโน้มในการดำเนินการดังนี้ คือ

4.1 ห้องเสริมวิชาการจะมีบทบาทน้อยลง จากเดิมห้องเสริมวิชาการ (Resource Room) มีบทบาทมากในการสอนเด็กที่มีความบกพร่องในโรงเรียนทั่วไปโดยครูจะดึงเด็กออกมาสอน (Pull-Out Program) ในห้องพิเศษที่จัดขึ้นต่างหาก ห้องเรียนแบบนี้เรียกว่าห้องเสริมวิชาการหรือห้องเสริมทักษะได้แก่

4.1.1 ห้องเสริมวิชาการแต่ละประเภท เช่น ห้องเสริมวิชาการสำหรับเด็กปัญญาอ่อน เด็กออทิสติก เป็นต้น วัสดุอุปกรณ์ภายในห้องมีไว้สำหรับเด็กแต่ละประเภทโดยเฉพาะ

4.1.2 ห้องเสริมวิชาการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาทุกประเภท เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ มีมากมาย เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กที่ได้รับการจำแนกทุกประเภท

4.1.3 ห้องเสริมวิชาการแบบไม่จำแนกประเภทเด็ก จัดขึ้นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกคนแต่ไม่แยกว่าเป็นเด็กประเภทใดทุกคนมีสิทธิใช้ทรัพยากรในห้องนี้

4.1.4 ห้องเสริมวิชาการเฉพาะทักษะ เช่น ห้องคณิตศาสตร์ห้องภาษาไทยและห้องวิทยาศาสตร์

เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูงและมีปัญหาในการบริหาร จึงเปลี่ยนจากการดึงเด็กออกมาสอนในห้องเสริมวิชาการ มาเป็นการให้เด็กเรียนในห้องปกติ และนำทรัพยากรมาให้บริการในห้องปกติแทนและครูอาจมี 1 คน หรือ 2 คน (Team Teaching) ตามความจำเป็นไว้คอยช่วยเหลือเด็กทุกคนในห้องเรียนรวมโดยไม่แบ่งแยก

1. การปรับสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ (Adaptive Learning Environment) จากการประเมินความสามารถของเด็กโดยมีผู้ปกครองมีส่วนร่วม กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จและจัดการเรียนการสอนรวมทั้งประเมินผลตามแนวที่กำหนดไว้ด้วย ขั้นตอนสำคัญในการปรับสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ มีดังนี้

1.1 ศึกษาลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา ประเมินความสามารถของเด็ก จุดอ่อนจากการทดสอบทั้งแบบทดสอบมาตรฐานและแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น หรือจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

1.2 กำหนดแนวทางการเรียนรู้และหลักสูตร ให้เหมาะสมกับลักษณะของเด็ก จัดหรือปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและห้องเรียนให้เหมาะสม เช่น จัดชั้นเรียน โต๊ะเรียน ห้องเรียนให้สวยงามจัดครูที่มีความรู้เข้าสอน จัดบริการเสริมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้ผู้ปกครองมีบทบาทในการเรียนการสอนด้วย

1.3 กำหนดขอบเขตการดำเนินการว่าจะดำเนินการเรียนรวมเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนรวมห้องเดียว หรือดำเนินการสำหรับเด็กทุกคนในโรงเรียน

1.4 ดำเนินการสอนตามแผนที่กำหนด โดยเด็กทุกคนที่เข้าร่วมโครงการจะต้องมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ไม่ว่าจะเด็กทั่วไปหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูต้องแสดงพฤติกรรม การสอนที่พึงประสงค์ตามแผนที่กำหนดและจะต้องปรับพฤติกรรมของเด็กตามวิธีที่ถูกต้อง

1.5 การประเมินผล โดยพิจารณาจากผลงานของเด็ก ทักษะที่เด็กแสดงออก ทักษะคติที่เปลี่ยนไปของนักเรียนปกติที่เรียนรวมกัน ของครู ของผู้บริหารและของผู้ปกครอง ขั้นตอนในการดำเนินงานดังกล่าว ค่อนข้างมากและยุ่งยาก ครู นักเรียนและผู้บริหารจะต้องร่วมกันทำงานอย่างหนัก จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จได้ด้วยดี

2. การร่วมสอน (Co-Teaching) หมายถึง การที่ครูสอนร่วมกันสอนในชั้นเดียวกัน วิชาเดียวกันและเวลาเดียวกัน มีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย สร้างบรรยากาศและแก้ปัญหาาร่วมกัน (ผดุง อารยะวิญญู, 2551, หน้า 42) ไม่จำเป็นต้องดึงเด็กออกจากห้องปกติไปเรียนในห้องเสริมวิชาการ อาจสอนรวมกันโดยให้ครูการศึกษาการสอนในห้องปกติร่วมกันสอนกับครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชา ในบางชั่วโมงครูคนหนึ่งอาจสอนเด็กทั้งชั้น ในขณะที่ครูอีก 1 คน สอนในกลุ่มเล็กโดยอาจให้เด็ก 2-3 คน เข้าใจเนื้อหาเดียวกัน หรือครูอาจสอนเด็กเป็นรายบุคคลในห้องเดียวกันก็ได้ หรือครูคนหนึ่งอาจเป็นผู้สอนครูคนหนึ่งอาจตรวจดูว่าเด็กตั้งใจฟังและเข้าใจหรือไม่ การร่วมสอนอาจมีปัญหาได้ถ้าครูทั้งสองคนไม่สามารถทำงานร่วมกันได้ การร่วมสอนที่ได้ผลดีควรดำเนินการดังนี้ คือ

2.1 การวางแผนร่วมกัน ครูทั้งสองคนต้องใช้เวลาอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในการวางแผนว่าใครจะทำอะไร

2.2 อภิปรายร่วมกัน กำหนดเป้าหมายร่วมกันว่าต้องการให้เด็กทำอะไร การสอนจะดำเนินไปด้วยดี ถ้าครูทั้งสองคนเข้าใจตรงกัน และมีความเชื่อในปรัชญาการสอนเหมือนกัน

2.3 เอาใจใส่รายละเอียดต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น กิจวัตรของห้องเรียน การขออนุญาตออกจากห้อง การส่งงาน ระเบียบอื่น ๆ ของห้องเรียนการจัดป้ายนิเทศและการให้คะแนน เป็นต้น

2.4 กำหนดบทบาทและหน้าที่ของครูแต่ละคนร่วมกัน เช่นครูที่สอนเด็กทั่วไปจะทำอะไร ครูการศึกษาพิเศษจะทำอะไรบ้าง

2.5 ร่วมกันสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน เช่น บรรยากาศแห่งความเป็นมิตร ควรชี้ชื่อครูทั้งสองคนติดอยู่ที่หน้าห้อง มีการแนะนำนักเรียนให้รู้จักครูการศึกษาพิเศษตลอดจนชี้แจงให้เด็กทั้งห้องทราบการเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่น่าสนใจจากครูทั้งสองคนได้

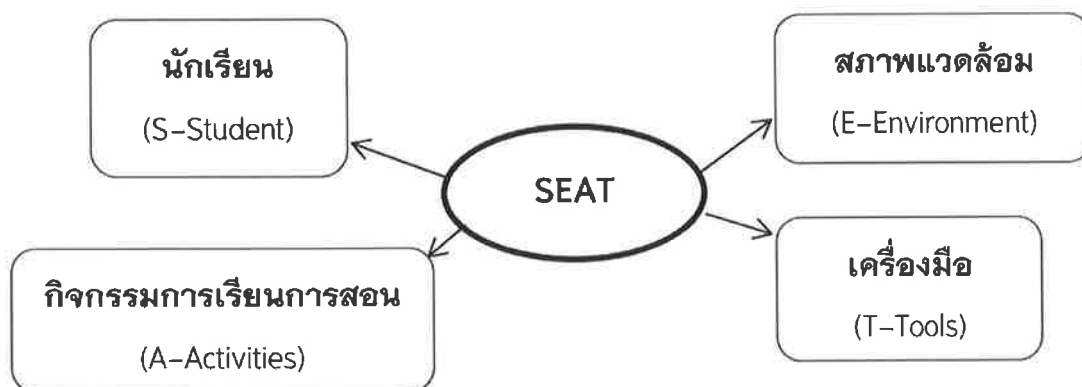
2.6 ร่วมกันแก้ปัญหาเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ครูทั้งสองต้องเปิดใจในการแก้ปัญหา ซึ่งอาจเป็นปัญหาการไม่ลงรอยกันทางด้านวิชาการหรือทางสังคม ต้องพูดคุยกันและหาข้อยุติให้ได้

สุภาพร ชินชัย (2551, หน้า 15-32) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรวมสามารถสรุปได้ดังนี้

การจัดการเรียนรวมจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม จึงทำให้การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรวมมีความสำคัญยิ่ง นักการศึกษาและครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนทั่วไปกังวลว่า หากนำเด็กพิการหรือเด็กที่มีความบกพร่องเข้าเรียนรวมแล้วอาจเกิดผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน และทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างนักเรียนทั่วไปกับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากยิ่งขึ้น แต่ในความเป็นจริงทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องร่วมกันรับผิดชอบและปฏิบัติงานในลักษณะการประสานความร่วมมือกัน (Collaboration) ที่จะสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความบกพร่อง องค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดที่มีผลกระทบต่อโรงเรียน คือ การเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่และเพิ่มขีดความสามารถให้กับครูและบุคลากรอื่น ในปัจจุบันนี้ครู

จำเป็นต้องมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนทั่วไปควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องในลักษณะของการจัดการเรียนรวม

นอกจากนี้โรงเรียนต้องตอบสนองความจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง โดยมีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เป็นตัวกำหนด และเปิดโอกาสให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ทางโรงเรียนต้องจัดให้มีคณะกรรมการในโรงเรียนประกอบด้วย บุคคลในชุมชน ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับชุมชน ซึ่งทางโรงเรียนต้องมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการจัดการเรียนรวมให้แก่คณะกรรมการโรงเรียนและชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนรวมในโรงเรียน และเข้าใจเนื้อหาสาระในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เกี่ยวกับการให้สิทธิและโอกาสแก่เด็กทุกคน ให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งเด็กพิการหรือเด็กที่มีความบกพร่อง จำเป็นต้องได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตั้งแต่แรกเกิดหรือทันทีที่พบความพิการ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนต้องกำหนดบทบาทหน้าที่และคุณสมบัติของบุคลากรอย่างชัดเจนด้วย (เบญจมา ชลธารันนท์, 2546, หน้า 1-2 อ้างถึงใน สุภาพร ชินชัย, 2551, p. 16) เบญจมา ชลธารันนท์ (2546) ได้พัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปบูรณาการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป แนวทางการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้างซีท ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การบริหารจัดการเรียนรวมในโครงสร้างซีท (ที่มา : สุภาพร ชินชัย การพัฒนารูปแบบการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ : กรณีศึกษาโรงเรียนเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ 2551, หน้า 17)

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

3.1 ความหมายของการประเมินโครงการ

กนกอร ศิลปะวิโรจน์ (2557, หน้า 9) ให้ความหมายของการประเมินโครงการ คือ กระบวนการรวบรวมข้อมูล สารสนเทศเกี่ยวกับโครงการใดโครงการหนึ่ง โดยมีการรวบรวมข้อมูลและวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อประเมินค่าหรือตัดสินว่าโครงการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และมีคุณภาพเพียงใด

พิสนุ พงศ์ศรี (2553, หน้า 68) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการโดยรวมแล้ว เป็น กระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการในระยะหนึ่งระยะใดหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัด มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ ทดลองหรือนำร่องปรับเปลี่ยน ระบุปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการนั่นเอง

ยาใจ พรหมวงศ์ (2553, หน้า 8) ให้ความหมายของการประเมินโครงการ คือ กระบวนการ เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้สารสนเทศในการใช้ดุลยพินิจ พิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการในทุกขั้นตอน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

นพรัตน์ อัจใจ (2552, หน้า 9) ให้ความหมายของการประเมินโครงการ คือ วิธีการ หรือ กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการทั้งด้านวัตถุประสงค์ การดำเนินงานและผลผลิตตามเป้าหมายของโครงการให้ออกมาเป็นสารสนเทศเกี่ยวกับโครงการ อย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณา ตัดสินใจ ปรับปรุง แก้ไข พัฒนาโครงการต่อไป

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2551, หน้า 24) ให้ความหมายของการประเมินผลโครงการไว้ว่า คือ กระบวนการให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อยของโครงการ และทราบว่าโครงการได้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพียงใด และที่สำคัญช่วยให้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการได้ทั้งปัจจุบันและอนาคต

สุวิมล ตีรภานันท์ (2548, หน้า 74) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า เป็นกิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับ 1) การจัดเก็บข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินงานตามโครงการในทุกรูปแบบและทุกขั้นตอน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ 3) การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และ 4) สารสนเทศจากข้อมูลสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

สตฟเฟิลบีม (Stufflebean, 1967 อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544, หน้า 222) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่

จากความหมายของการประเมินโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้นั้น สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้

ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสามารถนำมาประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3.2 ความสำคัญของการประเมินโครงการ

การประเมินเป็นกิจกรรมที่สำคัญของการจัดทำโครงการ เพราะการประเมินก่อให้เกิดประโยชน์ที่สำคัญหลายลักษณะ มีนักวิชาการกล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการไว้หลายประการ ดังนี้

สุภาพ อีรทวิวัฒน์ (2554:หน้า 23) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการ ดังนี้

1) ทำให้เกิดระบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ เพราะผลย้อนกลับจะช่วยให้เกิดแผนที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2) ทำให้ได้งานหรือโครงการที่เหมาะสม มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและเกิดผลตามเป้าหมาย

3) กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติมีความกระตือรือร้น มีความเอาใจใส่และระมัดระวังในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ

4) ทำให้ทราบความสำเร็จ ปัญหาหรืออุปสรรค เพื่อจะได้ส่งเสริม แก้ไข ปรับปรุง ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

สมคิด พรหมจ้อย (2550, หน้า 102) กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการ ดังนี้

1) การประเมินแผนงานและโครงการช่วยให้ทราบว่าแผนงานและโครงการที่จะดำเนินการนั้น มีความต้องการจำเป็นมากน้อยเพียงใด เป็นความต้องการของลูกค้ำหรือผู้รับบริการมากน้อยเพียงใด

2) การประเมินแผนงานและโครงการช่วยให้ทราบว่าแผนงานและโครงการที่จะดำเนินงานนั้น มีความเป็นไปได้หรือมีความเหมาะสมที่จะนำไปดำเนินการมากน้อยเพียงใด

3) การประเมินช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการมีความชัดเจน

4) การประเมินแผนงานและโครงการช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนงานและโครงการตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ

5) การประเมินแผนงานและโครงการช่วยในด้านการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายการประเมินจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถควบคุมเวลาและค่าใช้จ่ายของแผนงานและโครงการ

6) การประเมินแผนงานและโครงการทำให้ทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ รวมทั้งทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ

7) การประเมินแผนงานและโครงการช่วยให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของแผนงานและโครงการ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนา รวมทั้งใช้ประกอบการตัดสินใจขยายหรือยุติการดำเนินงานในช่วงต่อไป

8) การประเมินแผนงานและโครงการช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งบอกประสิทธิภาพของแผนงานและโครงการว่าเป็นอย่างไร คุ่มค้ำกับการลงทุนหรือไม่

9) การประเมินแผนงานและโครงการช่วยทำให้ทราบถึงผลกระทบของการดำเนินงานว่ามีผลกระทบทางตรงและทางอ้อมในด้านใดบ้าง

จากความสำคัญของการประเมินโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ นั้น สรุปได้ว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญของการจัดทำโครงการ เพราะจะทำให้เกิดระบบการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ทราบว่าโครงการที่จะดำเนินการนั้นมีความต้องการจำเป็นในเรื่องใดมากน้อยเพียงใด มีความเป็นไปได้ หรือเหมาะสมหรือไม่ ที่สำคัญการประเมินโครงการจะช่วยกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติมีความกระตือรือร้น เอาใจใส่และมีความรอบคอบในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ อีกทั้งช่วยให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงาน เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจในการปรับปรุง พัฒนา หรือยุติโครงการต่อไป

3.3 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกิจกรรมที่สำคัญในวงจรการวางแผนและบริหารงานโครงการ เพราะการประเมินมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผน และบริหารโครงการ ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2552: หน้า 37-38) กล่าวไว้ดังนี้

1) ช่วยให้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนงานและโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2) ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน

3) ช่วยให้การจัดหาข้อมูล เกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ

4) ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จ และความล้มเหลวของโครงการ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าจะดำเนินโครงการในช่วยต่อไปหรือไม่ จะยกเลิกหรือขยายการดำเนินงานโครงการต่อไป

5) ช่วยให้ข้อมูลที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานโครงการว่าเป็นอย่างไร คำนวณค่ากับการลงทุนหรือไม่

6) เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการ เพราะการประเมินโครงการด้วยตนเองจะทำให้ผู้ปฏิบัติงาน

ได้ทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551, หน้า 93-95) กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินโครงการ ดังนี้

1) การประเมินโครงการเป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพในการให้บริการ ถึงแม้จะไม่สามารถประกันผลสัมฤทธิ์ขั้นสูงสุดของโครงการได้ แต่ก็สามารถจะรับรองคุณภาพของการให้บริการในระดับหนึ่งได้ ด้วยเหตุนี้ องค์กรที่เป็นเจ้าของโครงการต่าง ๆ จำนวนมาก จึงเห็นความจำเป็นที่ต้องใช้วิธี

ประเมินโครงการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเป็นที่น่าเชื่อถือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากประชาชนทั่วไปด้วย

2) การประเมินช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินทุนได้รับทราบปัญหา หรืออุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่จัดขึ้นเพื่อการกุศล เช่น โครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียนที่ด้อยโอกาส จากการประเมินโครงการดังกล่าว ย่อมทำให้ทราบว่า ทุนที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการนี้มีจำนวนเพียงพอหรือไม่ เด็กนักเรียนที่เข้ารับบริการจากโครงการประเภทนี้มีความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในด้านใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางปรับปรุงหรือแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในโอกาสต่อ ๆ ไป

3) การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ หน่วยงานที่ต้องพิจารณาจัดสรรเงินทุนเพื่อให้การสนับสนุนโครงการ เช่น สำนักงานงบประมาณแผ่นดิน เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ก่อนที่จะมีการอนุมัติงบประมาณให้แก่โครงการใด ๆ ทางสำนักงานงบประมาณแผ่นดินก็มักจะขอข้อมูลสารสนเทศที่เป็นผลการประเมินจากหน่วยงานซึ่งจัดทำโครงการเหล่านั้นไปประกอบการพิจารณาด้วยเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดสรรเงินงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลดคำวิพากษ์วิจารณ์ และสอดคล้องกับความต้องการที่เป็นจริง

4) การประเมินช่วยให้เห็นความสำคัญของแต่ละโครงการตามลำดับก่อนหลัง โดยจะสามารถทราบได้ว่า โครงการใดมีความจำเป็นเร่งด่วนกว่ากัน ทั้งนี้เพื่อช่วยแก้ปัญหาในการคัดเลือกโครงการ ตลอดจนช่วยลดความกดดันจากอำนาจทางการเมือง อันเนื่องมาจากโครงการมีจำนวนมาก (ทั้งจากการขยายโครงการและโครงการที่ต่อเนื่อง) แต่เงินทุนสนับสนุนมีจำนวนจำกัด ดังนั้นการประเมินโครงการต่าง ๆ อย่างมีระบบและครบทุกขั้นตอนจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือ ซึ่งจะช่วยให้แน่ใจได้ว่า โครงการใดควรจะได้รับพิจารณาให้การสนับสนุนก่อน และโครงการใดควรจะให้การสนับสนุนในลำดับถัดไป เป็นต้น

5) การประเมินช่วยให้ได้ข้อมูลป้อนกลับจากผู้รับบริการ ข้อมูลประเภทนี้ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดและปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงโครงการ ตลอดจนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ

6) การประเมินช่วยให้ทราบถึงผลผลิตของโครงการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ควบคู่กันไป ถึงแม้ว่าการดำเนินโครงการต่างๆ ล้วนแต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ผลผลิตที่พึงประสงค์เป็นหลักแต่ในความเป็นจริงแล้ว ก็อาจจะมีผลผลิตบางส่วนที่ไม่พึงประสงค์เกิดตามมาด้วย โดยเหตุนี้ สคริฟเวน (Scriven, 1967) จึงได้เสนอเทคนิคการประเมินแบบไม่มีวัตถุประสงค์เป็นหลัก หรืออาจจะเรียกเสียใหม่ว่า “วิธีประเมินแบบอิสระ” ขึ้นทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้ประเมินในสิ่งที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งผลกระทบต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการดำเนินโครงการนั้น ๆ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า วิธีการประเมินแบบอิสระตามทัศนะของสคริฟเวนนี้ จะมีคุณค่ามากกว่าวิธีการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว

3.4 ประเภทของการประเมินโครงการ

พิสนุ ฟองศรี (2553, หน้า 90) กล่าวว่า การแบ่งประเภทของการประเมินโครงการ อาจแบ่งประเภทการประเมินโดยทั่วไป หรือประเมินสิ่งอื่น ๆ คือ 1) วัตถุประสงค์การประเมิน ได้เป็นประเภทการประเมินก้าวหน้า และประเมินผลสรุป 2) ช่วงเวลาของการประเมิน ได้เป็น 8 ประเภท คือ 2.1) การประเมินตามความต้องการจำเป็น 2.2) ความเป็นไปได้ 2.3) ปัจจัยนำเข้า 2.4) กระบวนการ 2.5) ผลผลิต ผลลัพธ์ 2.6) ผลกระทบ 2.7) การติดตามผลหลังสิ้นสุดโครงการไปแล้วระยะหนึ่ง และ 2.8) การประเมินงานประเมิน 3) ตามผู้ประเมิน ได้เป็น 2 ประเภท คือ ผู้ประเมินภายนอกและภายใน 4) ตามมิติการประเมิน ได้เป็น 4 ประเภท คือ 4.1) วัตถุประสงค์ 4.2) ข้อมูล 4.3) วิธีการประเมิน และ 4.4) จุดเน้นการประเมินซึ่งแต่ละเกณฑ์สามารถจะผสมผสานการประเมินแต่ละประเภทตั้งแต่ 2 ประเภทขึ้นไป หรือทั้งหมด ลักษณะโดยรวมก็ได้

สมคิด พรหมจ้อย (2552, หน้า 38-41) แบ่งประเภทของการประเมินโครงการใน 3 ลักษณะ คือ แบ่งโดยยึดจุดมุ่งหมายของการประเมิน ยึดหลักในการประเมิน และลำดับเวลาในการประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 การประเมินเพื่อปรับปรุง บางครั้งก็เรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า (Formative evaluation)

1.2 การประเมินเพื่อสรุปผลเรียกว่า การประเมินรวมสรุป (Summative evaluation)

2. แบ่งตามหลักยึดในการประเมิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal-Based evaluation) เป็นการประเมินที่ว่าทำได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยทราบก่อนประเมินว่าโครงการนี้มีวัตถุประสงค์อะไรบ้าง

2.2 การประเมินที่อิสระไม่ยึดวัตถุประสงค์ของโครงการ (Goal-Free evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยไม่ทราบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการนี้มีอะไรบ้าง

3. แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน แบ่งเป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการ ขณะดำเนินโครงการ และหลังจากสิ้นสุดโครงการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Pre-evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจเลือกโครงการตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุสมผลของการวางแผนดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการในการนำโครงการไปปฏิบัติ คุณภาพของโครงการ รวมทั้งตรวจสอบโอกาสที่โครงการนั้นจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การประเมินก่อนเริ่มโครงการมีความเชื่อบนพื้นฐานที่ว่า ถ้าตัวโครงการนั้นได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสม สมเหตุสมผล มีความจำเป็น คุณภาพดี ความเป็นไปได้ โอกาสที่โครงการจะประสบความสำเร็จก็ย่อมสูง เสมือนว่าโครงการนั้นได้บรรลุผลสำเร็จไปแล้วครั้งหนึ่ง

การประเมินเพื่อการตัดสินใจหรือหาข้อสรุปสำหรับการตัดสินใจเลือกโครงการนี้มีชื่อเรียกต่างกัน ส่วนใหญ่เรียกว่า “การวิเคราะห์โครงการ” คำศัพท์ภาษาอังกฤษใช้หลายคำ Project appraisal, project analysis ในวงการธุรกิจอุตสาหกรรม เรียกว่า Feasibility study หรือการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นต้น ไม่ว่าจะใช้ชื่อใดแต่โดยหลักการกว้าง ๆ การประเมินในขั้นนี้จะเน้นการพิจารณาใน 3 เรื่องใหญ่ ๆ คือ

3.1.1 ความเหมาะสมของโครงการ ประเมินเพื่อวิเคราะห์ปัญหา และความจำเป็นของการทำโครงการ (Need Assessment) ซึ่งเป็นการตรวจสอบขั้นต้นเพื่อกำหนดปัญหา กำหนดความจำเป็นและเหตุผลที่สำคัญในการริเริ่มโครงการนั้นๆ ขึ้นและศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการ (Feasibility studies) โดยพิจารณาความครอบคลุม ดังนี้

- ความเป็นไปได้ทางเทคนิควิชาการ
- ความพร้อมทางการบริหารโครงการนั้นให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ตามเป้าหมาย
- ความพร้อมในการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร โดยเฉพาะความเป็นไปได้ทางการเงิน กำลังคน วัสดุและการจัดการ (ดูความพร้อมของปัจจัย)

ถ้าเป็นโครงการทางด้านธุรกิจอุตสาหกรรมก็จะมีวิเคราะห์ทางด้านการตลาดรวมทั้งศึกษาความสอดคล้องกับนโยบาย และปัญหา

3.1.2 การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการดำเนินโครงการ (Return of Investment) โดยทั่วไป พิจารณาจากอัตราผลได้ผลเสีย (Benefit-cost Ratio) วิเคราะห์จุดคุ้มทุน ดูจากอัตราผลตอบแทนการลงทุนดำเนินโครงการหรือพิจารณาจากการวิเคราะห์ต้นทุน และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และดูจากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลกำไร และดูจากการวิเคราะห์รายจ่ายโดยเปรียบเทียบกับผลประโยชน์หรือการวิเคราะห์อัตราผลประโยชน์ เป็นต้น สำหรับโครงการทางด้านการศึกษาจะเน้นในเรื่องของการวิเคราะห์ Cost-Effectiveness มากกว่า Cost-Benefit เพราะผลตอบแทนทางการศึกษานั้นวัดออกมาในรูปของหน่วยเงินตราทำได้ยาก

3.1.3 การศึกษาและการคาดคะเนถึงผลประโยชน์หรือสิ่งที่จะเกิดตามมาจากการดำเนินโครงการนั้น (Consequence Analysis) การศึกษาเชิงคาดคะเนถึงผลที่จะตามมาจากการดำเนินงานยังไม่ค่อยแพร่หลาย แต่จะเป็นสิ่งที่มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ส่วนใหญ่จะพิจารณาเพื่อค้นหาแรงต้านทานต่อการดำเนินโครงการ เป็นการคาดการณ์เกี่ยวกับผลที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อม ตลอดจนเป็นการรวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์และกำหนดนโยบายสำคัญ ๆ ซึ่งนำไปสู่การดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.2 การประเมินในระหว่างการทำงาน (Implementation Evaluation or Process Evaluation) เป็นการประเมินการทำงานเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด จุดเด่น จุดด้อย มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง การประเมินกระบวนการดำเนินโครงการนั้น พยายามตอบ

คำถามว่าทำไมจึงเกิดปัญหา อุปสรรค หรือไม่เกิดปัญหา อุปสรรคในการดำเนินโครงการ ถ้าเกิดปัญหา จะได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ การประเมินในขณะดำเนินโครงการจึงมีบทบาท ในการปรับปรุงการดำเนินโครงการโดยตรง

3.3 การประเมินหลังการดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามว่าโครงการประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลจากโครงการจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ผลการดำเนินงานคุ้มค่าหรือไม่ การประเมินในลักษณะนี้จะเป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นโดยเทียบกับ วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยแบ่งการประเมินงานออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

3.3.1 ประเมินทันทีที่สิ้นสุดโครงการ

3.3.2 การติดตามผลต่อมา โดยเฉพาะการประเมินผลกระทบของโครงการที่ต้องอาศัย การทิ้งช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น 1-2 ปี เป็นต้นไป

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้ประเมินไว้ตั้งแต่เริ่มการดำเนินงานโครงการจนถึงสิ้นสุดโครงการ บางท่านเรียกการประเมินลักษณะนี้ว่า การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation)

จากประเภทของการประเมินโครงการที่นักวิชาการได้กล่าวไว้นั้น สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของการประเมินโครงการสามารถแบ่งได้ตามวัตถุประสงค์ ช่วงเวลา และตัวผู้ประเมิน ว่าต้องการประเมินโครงการแบบใด ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการประเมินของผู้ประเมิน ซึ่งแต่ละเกณฑ์สามารถผสมการประเมินตั้งแต่ 2 ประเภทขึ้นไป

3.5 ประเภทของรูปแบบการประเมิน

รูปแบบการประเมิน เป็นกรอบหรือแนวความคิดที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการหรือรายการประเมิน ซึ่งมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับข้อตกลงเบื้องต้น ซึ่งมีนักวิชาการทางด้าน การประเมิน ได้เสนอกรอบความคิดให้นักประเมินได้เลือกใช้มีอยู่หลายรูปแบบ รูปแบบการประเมินโดยทั่วไป สมคิด พรหมจ้อย (2552, หน้า 50) ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Based Model) เป็นรูปแบบที่เน้น การตรวจสอบผลที่คาดหวังได้เกิดขึ้นหรือไม่ หรือประเมินโดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายเป็นหลัก โดยดูว่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ได้แก่ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1943) ครอนบาค (Cronbach, 1973) และเคิร์กแพตริค (Kirkpatrick)

2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgemental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศ สำหรับกำหนดและวินิจฉัยคุณค่า และโครงการนั้น ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสเทค (Stake, 1967) สคริฟเวน (Scriven, 1967) โพรวัส (Provos, 1971)

3. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision-Oriented Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล และข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ รูปแบบการประเมินของเวลช์ (Welch, 1967) สตัฟเฟิลเบียม (Stufflebeam: CIPP, 1968) อัลคิน (Alkin, 1967)

เยาวตี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551, หน้า 63-65) ได้แบ่งกลุ่มรูปแบบการประเมินเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. กลุ่มรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจ (Decision-Oriented Evaluation) นักประเมินกลุ่มนี้มีความเชื่อในการประเมินที่เป็นระบบ โดยมีขั้นตอนการประเมินที่ครบวงจร ซึ่งให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสม นักประเมินกลุ่มนี้ ได้แก่ ครอนบาค (Cronbach, 1963) สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) อัลคิน (Alkin, 1969) โพรวัส (Provus, 1971) รวมทั้งรูปแบบ CSE (Center for the Study of Evaluation) ซึ่งพัฒนาโดยมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่ลอสแอนเจลิส (UCLA) ด้วยนักทฤษฎีการประเมินยุคใหม่ได้ให้ความสนใจต่อรูปแบบของกลุ่มนี้มาก เพราะสามารถนำผลจากการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจสำหรับการบริหารงานได้เป็นอย่างดี

บทบาทของนักประเมินเพื่อการตัดสินใจกลุ่มนี้ ต้องมีความชัดเจนว่า ต้องการสารสนเทศอะไรบ้าง เพื่อเสนอทางเลือกที่จะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีและเหมาะสม เช่น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่นำไปสู่การปฏิบัติที่ดีกว่า เป็นต้น อย่างไรก็ตามนักประเมินตามแนวคิดกลุ่มนี้ต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการตัดสินใจทางการบริหาร แต่ต้องมีบทบาทสำคัญคือ การนำเสนอสารสนเทศของการประเมินที่มีประสิทธิภาพเท่านั้น (Stufflebeam et al, 1971)

2. กลุ่มรูปแบบการประเมินเพื่อการตัดสินใจคุณค่า (Value-Oriented Evaluation) นักประเมินกลุ่มนี้เห็นว่า การประเมินเป็นการให้คุณค่าหรือตีราคาสิ่งที่ถูกประเมิน การประเมินในลักษณะนี้ในยุคแรก ๆ มักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์และขาดความเชื่อถือ อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน รูปแบบการประเมินในกลุ่มนี้ได้มีผู้นิยมนำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการเพื่อให้บริการสังคม หรือโครงการเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐบาล ซึ่งมักจะมีควมซับซ้อน จึงต้องอาศัยวิธีการประเมินทั้งแบบมีระบบและแบบวิธีการตามธรรมชาติ (Naturalistic Approach) ควบคู่กันไป โดยให้ความสำคัญกับผลผลิตที่เกิดจากโครงการทั้งหมด แม้จะเป็นผลกระทบก็ถือว่าเป็นข้อมูลสำคัญต่อการตัดสินใจคุณค่าเช่นกัน นักทฤษฎีการประเมินที่มีความเชื่อตามแนวคิดนี้ ได้แก่ สคริฟเวน (Scriven, 1967) กลาส (Glass, 1969) เวิร์เธนและแซนเดอร์ (Worthen and Sanders, 1973) สเตก (Stake, 1974) ไอสเนอร์ (Eisner, 1979) เฮาวส์ (House, 1980) กูบาและลินคอล์น (Guba and Lincoln, 1981) เป็นต้น

บทบาทของนักประเมินเพื่อการตัดสินใจคุณค่า จะต้องมีความเป็นปรนัยและมีคุณธรรมของการประเมิน รวมทั้งสามารถตัดสินใจคุณค่าได้อย่างเหมาะสมและตรงตามผลการประเมินที่แท้จริง ไม่ว่าจะผลการประเมินจะเป็นดังที่คาดหวังหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าจะมีผลทางลบหรือทางบวกก็ตาม ก็ต้องนำไปสู่การตัดสินใจคุณค่าทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมให้มากที่สุด นอกจากนี้ นักประเมินจะต้องมีความรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจคุณค่าของตน เพื่อจะได้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อไปด้วย

จากที่ผู้รายงานได้ศึกษารูปแบบการประเมิน พบว่ารูปแบบการประเมินโครงการมีมากมายหลายรูปแบบ แต่ที่นิยมใช้กันมากมี 3 รูปแบบ ดังรูปแบบ CIPP, Responsive และ Training ซึ่งแต่ละรูปแบบมีสาระสำคัญสรุป ดังนี้ (พิสนุ พงศ์ศรี, 2553 ก, หน้า 6)

1. รูปแบบ CIPP

เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมมากที่สุด เนื่องจากสามารถใช้ได้กับโครงการทุกขนาดทุกประเภท มีความครอบคลุมและคิดตัวชี้วัดง่าย แต่ต้องประเมินทุกระยะ คือ ก่อน ระหว่าง และเสร็จ

โครงการ โดยมีการประเมิน 4 ด้าน คือ บริบท (Context : C) ปัจจัยนำเข้า (Input : I) กระบวนการ (Process : P) และผลผลิต (Product : P)

2. รูปแบบ Responsive

เป็นรูปแบบที่มีการใช้กันบ้าง ซึ่งกำหนดให้ผู้ประเมินต้องระบุเกณฑ์การประเมินไว้ด้วย โดยต้องประเมินทุกระยะ คือ ก่อน ระหว่างและเสร็จโครงการ เช่นเดียวกัน มีประเด็นการประเมิน 3 ประเด็น คือ สิ่งนำ การปฏิบัติ และผลลัพธ์

3. รูปแบบ Training

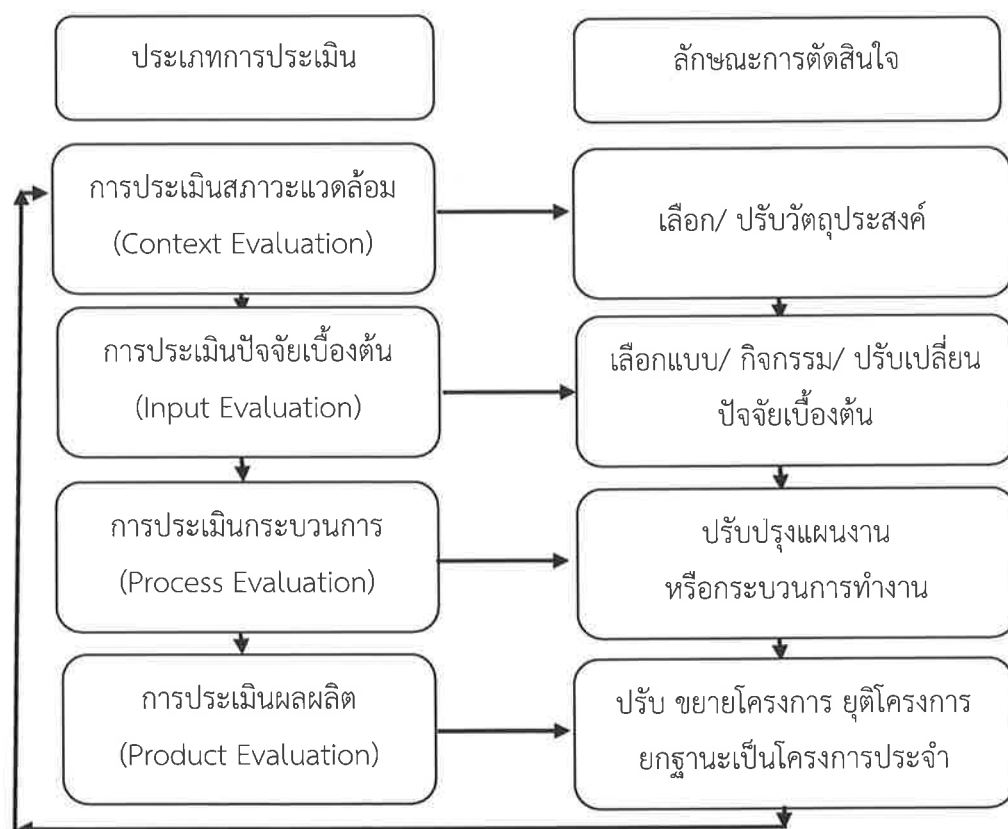
รูปแบบ Training หรือรูปแบบการประเมินประสิทธิผลการฝึกอบรมของ Kirkpatrick เรียกสั้น ๆ ว่ารูปแบบ Kirk (เคิร์ก) เป็นรูปแบบที่นิยมใช้กันมากกับโครงการฝึกอบรมขนาดใหญ่ โดยเฉพาะภาคเอกชน ซึ่งประเมินเพียง 2 ระยะ คือ ระหว่างและเสร็จโครงการเท่านั้น แต่เมื่อโครงการเสร็จแล้วระยะหนึ่ง ต้องประเมินด้วยการติดตาม หรือตามไปดู เนื่องจากต้องการเฉพาะผลที่ได้จริงๆ เท่านั้น ทำให้คิดตัวชี้วัดได้ยากและถ้าโครงการไม่ใหญ่พอก็จะเห็นผลไม่ชัด มีประเด็นการประเมิน 4 ประเด็น คือ ปฏิกริยา (Reaction) หรือความพึงพอใจด้านต่าง ๆ ต่อโครงการ การเรียนรู้ (Learning) หรือความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมตามโครงการ พฤติกรรม (Behavior) หรือการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติ และผลลัพธ์ต่อองค์กร (Result) คือ ผลจากพฤติกรรมทำให้หน่วยงานมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

จากรูปแบบการประเมินที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้รายงานมีความสนใจจะใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลเบีม (Stufflebeam, 1967 อ้างถึงใน สมคิด พรหมจ้อย, 2553, หน้า 63-66) ดังนี้

แดเนียล แอล สตัฟเฟิลเบีม และคณะ (Daniel L. Stufflebeam, 1967) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินเรียกว่า ชิปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งเน้นที่สำคัญคือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือการให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ คำว่า CIPP เป็นคำที่ย่อมาจาก Context, Input, Process, และ Product

สตัฟเฟิลเบีม ได้ให้ความหมายว่า การประเมินเป็นกระบวนการของการบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม ซึ่งในการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศที่สำคัญมุ่งประเมิน 4 ด้าน คือ การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

ประเภทของการประเมินและลักษณะการตัดสินใจตามกรอบความคิดของรูปแบบการประเมินชิป แสดงได้ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป

แนวทางการประเมินในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C)

เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ เช่น

1.1 เป็นโครงการที่สนองปัญหา หรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือนโยบายของหน่วยเหนือหรือไม่

1.3 เป็นโครงการที่เป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ หรือไม่ ฯลฯ

2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I)

เป็นการประเมินเพื่อใช้ข้อมูลตัดสินใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าปัจจัยที่ใช้จะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น

2.1 ปัจจัยที่กำหนดไว้ในโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่

2.2 กิจกรรม/แบบ/ทางเลือกที่ได้เลือกสรรแล้ว ที่กำหนดไว้ในโครงการ ความเป็นไปได้และเหมาะสมเพียงใด ฯลฯ

3. ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)

เป็นการประเมินระหว่างการทำงานโครงการ เพื่อหาข้อดี และข้อบกพร่องของการทำงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ และเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานของโครงการนั้น ๆ ด้วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ เช่น

3.1 การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้ หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด

3.2 เกิดปัญหา อุปสรรค ไม่ราบรื่น ไม่คล่องตัวหรือไม่ อย่างไร

3.3 มีการแก้ไขปัญหาอย่างไร ฯลฯ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P)

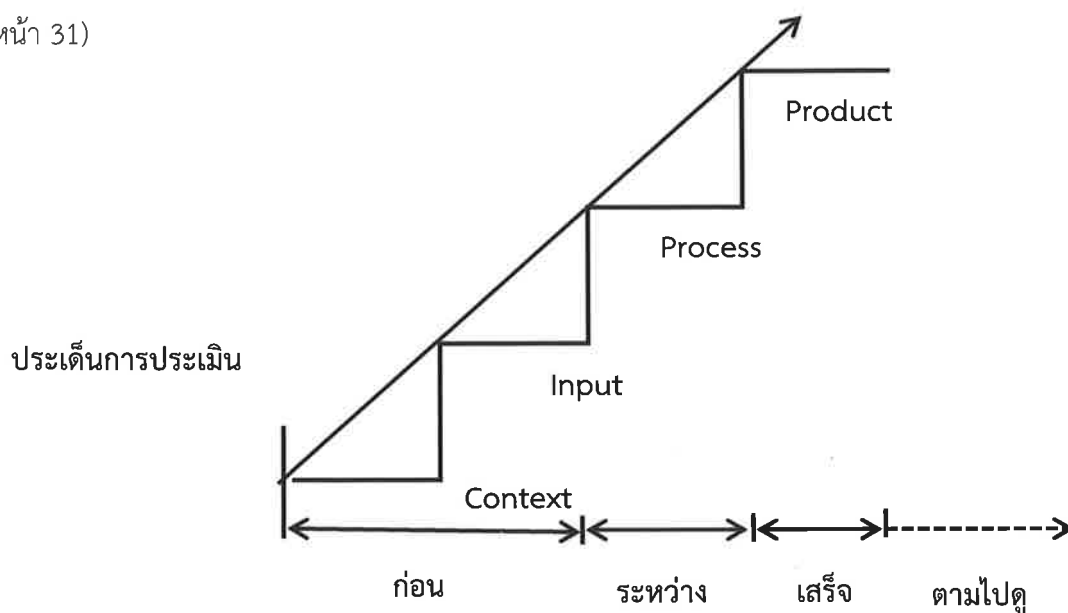
เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ โดยอาศัยข้อมูลจากการรายงานผลที่ได้จากการประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการร่วมด้วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามที่สำคัญ ๆ เช่น

4.1 เกิดผล/ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่

4.2 คุณภาพของผลลัพธ์เป็นอย่างไร

4.3 เกิดผลกระทบอื่นใดบ้างหรือไม่ ฯลฯ

สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินโครงการตามรูปแบบ CIPP จะต้องประเมินทั้งก่อน ระหว่าง และเสร็จหรือสิ้นสุดโครงการ ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับประเด็นการประเมินทั้ง 4 ประเด็นตามลำดับ โดยประเมิน Context กับ Input ก่อนเริ่มโครงการ ประเมิน Process ระหว่างโครงการ และประเมิน Product เมื่อเสร็จหรือสิ้นสุดโครงการ โดยหากจะให้ครอบคลุมต้องมีการตามไปดูหลังโครงการเสร็จไปแล้วระยะหลัง ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงดังภาพที่ 4 (พิสนุ พงศ์ศรี, 2553 ข, หน้า 31)

ภาพที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นการประเมินและระยะเวลาในการประเมินตามรูปแบบ CIPP

Stufflebeam ได้เสนอแนวคิดในการสร้างแบบแผนการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ CIPP Model ซึ่งอาจนำไปประยุกต์ใช้กับการประเมินผลในรูปแบบอื่น ๆ ได้ แบบแผนการประเมินผล มีดังนี้

1. การบรรยายจุดมุ่งหมาย และการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 ขอบเขตความรับผิดชอบว่ามีขอบเขตระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ
 - 1.2 เวลาและแนวทางเลือก
 - 1.3 ตัวแปรในการวัดและมาตรฐานที่ใช้ในการตัดสินใจ
 - 1.4 นโยบายในการปฏิบัติงานของผู้ประเมินผล
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการ เครื่องมือ วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง สภาพการณ์ในการเก็บข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. การรายงานผลหรือสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล
5. การบริหารการประเมินผล เพื่อเตรียมแผนการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน คือ กำหนดโครงสร้าง กำหนดบุคลากรและทรัพยากร กำหนดวิธีการปฏิบัติ ประเมินผล ประสิทธิภาพของ เครื่องมือ กำหนดวิธีการที่จะพัฒนาแบบแผนการประเมิน และการจัดหา งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน การประเมินผลตลอดโครงการ

สตัฟเฟิลบีม ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยนำเข้าที่ได้ นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการเพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เช่น การตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ/ล้มเลิก หรือขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป เกณฑ์และตัวชี้วัดความสำเร็จ

การประเมินผลโครงการนั้นต้องมีเกณฑ์และตัวชี้วัด (Indicator) ระดับความสำเร็จของโครงการ ให้ทราบ วรเดช จันทรศร และไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2541, หน้า 44) นำเสนอเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลโครงการ ไว้ดังนี้

1. เกณฑ์ประสิทธิภาพ (Efficiency) มีตัวชี้วัด เช่น สัดส่วนของผลผลิตต่อค่าใช้จ่าย ผลผลิตภาพต่อหน่วยเวลา ผลผลิตภาพต่อกำลังคน ระยะเวลาในการให้บริการผู้ป่วย
2. เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness) มีตัวชี้วัด เช่น ระดับการบรรลุเป้าหมาย ระดับการบรรลุตามเกณฑ์มาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วม ระดับความเสี่ยงของโครงการ
3. เกณฑ์ความพอเพียง (Adequacy) มีตัวชี้วัด เช่น ระดับความพอเพียงของทรัพยากร
4. เกณฑ์ความพึงพอใจ (Satisfaction) มีตัวชี้วัด เช่น ระดับความพึงพอใจ

5. เกณฑ์ความเป็นธรรม (Equity) มีตัวชี้วัด คือ การให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาส ความเป็นธรรมระหว่างเพศ ระหว่างกลุ่มอาชีพ ฯลฯ

6. เกณฑ์ความก้าวหน้า (Progress) มีตัวชี้วัด เช่น ผลผลิตเปรียบเทียบกับเป้าหมายรวม กิจกรรมที่ทำแล้วเสร็จ ทรัพยากร และเวลาที่ใช้ไป

7. เกณฑ์ความยั่งยืน (Sustainability) ตัวชี้วัด เช่น ความอยู่รอดของโครงการด้านเศรษฐกิจ สมรรถนะด้านสถาบัน ความเป็นไปได้ในด้านการขยายผลของโครงการ

8. เกณฑ์ความเสียหายของโครงการ (Externalities) มีตัวชี้วัด เช่น ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น

หลักการสร้างตัวชี้วัดที่ดี

ในการสร้างตัวชี้วัดที่ดี จำเป็นจะต้องมีหลักการที่ใช้เป็นเป้าหมายในการดำเนินการ ดังนี้

1. เลือกใช้/สร้างตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทนที่สำคัญเท่านั้น
2. คำอธิบาย หรือการกำหนดตัวชี้วัดควรเป็นวลีที่มีความชัดเจน
3. ตัวชี้วัดอาจจะกำหนดได้ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพก็ได้
4. ควรนำจุดประสงค์ของโครงการ หรือประเด็นการประเมินมากำหนดตัวชี้วัด
5. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดควรรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ

การจำแนกประเภทของตัวชี้วัดตามลักษณะของสิ่งที่ประเมินในแต่ละด้าน มีดังนี้

ตัวชี้วัดด้านบริบท (Context) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมก่อนมีโครงการ (ปัญหาวิกฤต)
2. ความจำเป็น หรือความต้องการขณะนั้น และอนาคต
3. ความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (Input) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการ
2. ความพร้อมของทรัพยากร เช่น งบประมาณ คน วัสดุอุปกรณ์ เวลา กฎระเบียบ
3. ความเหมาะสมของขั้นตอนระหว่างปัญหา สาเหตุของปัญหา และกิจกรรม

ตัวชี้วัดด้านกระบวนการ (Process) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. การตรวจสอบกิจกรรม เวลา และทรัพยากรของโครงการ
2. ความยอมรับของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพื้นที่
3. การมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
4. ภาวะผู้นำในโครงการ

ตัวชี้วัดด้านผลผลิต (Product) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. อัตราการมีงานทำของประชาชนที่ยากจน
2. รายได้ของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ
3. ความพึงพอใจของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ

ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์ (Outcomes) : ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตของตนเอง และครอบครัวตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. การไม่อพยพย้ายถิ่น

3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

ตัวชี้วัดด้านผลกระทบ (Impact) ตัวชี้วัดสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

1. ผลกระทบทางบวก : เป็นผลที่คาดหวังจากโครงการ
2. ผลกระทบทางลบ : เป็นผลที่ไม่คาดหวังจากโครงการ

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

4.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Satisfaction ได้มีนักวิชาการหลายคน ศึกษาและให้แนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับความพึงพอใจ ดังนี้

พวงเพชร หมดศรีมา (2557, หน้า 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ ความชอบ หรือความรู้สึกด้านบวกของบุคคลต่อสิ่งที่ได้รับการตอบสนองความต้องการ โดยสามารถสังเกตได้จากการแสดงออกทั้งการบอกเล่าและการประเมินด้วยการสังเกตของผู้เกี่ยวข้อง

จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และคณะ (2555, หน้า 9) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง เป็นภาวการณ์แสดงออกถึงความรู้สึกในทางบวกของบุคคล อันเป็นผลจากการเปรียบเทียบการรับรู้สิ่งที่ได้รับจากการบริการ ไม่ว่าจะเป็นการรับบริการหรือการให้บริการในระดับที่ตรงกับการรับรู้ สิ่งที่คาดหวังเกี่ยวกับการบริการนั้น

พัสดร์ หิริธัญญการ (2554, หน้า 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจ เป็นนามธรรม เป็นความรู้สึกที่ดี เป็นความรู้สึกของบุคคลในทางบวก เป็นพฤติกรรมทางด้านอารมณ์ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นมาจากภายในจิตใจของบุคคล ได้แก่ ความชอบ ความสบายใจ ความสุขใจต่อการที่ได้รับสิ่งที่ต้องการ ความถูกใจในสภาวะแวดล้อมด้านต่าง ๆ กันไปในแต่ละสถานการณ์

วิรงรอง กานต์วิศิษฐ์ (2554, หน้า 29) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของบุคคลในทางบวก ความชอบ ความสบายใจ ความสุขใจต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ หรือเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งทำให้เกิดความชอบ ความสบายใจ และเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 25) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่เกิดจากการปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทน คือผลที่เป็นความพึงพอใจ ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นมีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ และสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การ

พิทักษ์ ตรุษทิบ (2558, หน้า 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นเพียงปฏิบัติการด้านความรู้สึกต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นที่แสดงออกมาในลักษณะของผลลัพธ์สุดท้ายของกระบวนการประเมิน โดยบ่งบอกทิศทางของผลการประเมินว่าเป็นไปในลักษณะทิศทางบวกหรือทิศทางลบ หรือไม่มีปฏิบัติการ คือ เฉย ๆ ต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่มากระตุ้น

แน่งน้อย พงษ์สามารถ (2557, หน้า 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจคือท่าที่ทั่ว ๆ ไปที่เป็น ผลมาจากท่าที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ 3 ประการคือ 1. ปัจจัยเกี่ยวกับกิจกรรม 2. ปัจจัยเกี่ยวกับบุคคล 3. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า พึงพอใจ หมายถึง รัก ชอบใจ และพึงใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

จากความหมายของความพึงพอใจที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ นั้น สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความชอบ ความสุขใจ ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จตามเป้าหมาย

4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

Shelly (1975, หน้า 252-268) กล่าวถึงทฤษฎีความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์คือความรู้สึกในทางบวกและความรู้สึกในทางลบ ความรู้สึกในทางบวกเมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้มีความสุขความรู้สึกนี้เป็นความรู้สึกที่แตกต่างจากความรู้สึกทางบวกอื่นๆ กล่าวคือ เป็นความรู้สึก ที่มีระบบย้อนกลับและความรู้สึกนี้ทำให้เกิดความสุขหรือความรู้สึกทางบวกเพิ่มขึ้นได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความรู้สึกที่สลับซับซ้อนและความรู้สึกนี้จะมีผลต่อบุคคลมากกว่าความรู้สึกในทางบวกอื่น ๆ ดังนั้น ความรู้สึกในทางบวก ความรู้สึกในทางลบ และความสุขมีความสัมพันธ์กันอย่างสลับซับซ้อนและระบบความสัมพันธ์ของความรู้สึกทั้งสามนี้ เรียกว่า ระบบความพึงพอใจ โดยความพึงพอใจเกิดขึ้นเมื่อระบบความพึงพอใจมีความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ

ทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง คือ ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow, 1970 อ้างถึงในนุชลี อุปภัย, 2556: หน้า 109-111)

ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ได้เสนอแนวคิดที่ว่ามนุษย์มีความต้องการตามลำดับขั้น จากความต้องการในระดับต่ำเพียงเพื่อให้ชีวิตรอดและรู้สึกปลอดภัย ไปสู่ความต้องการในระดับสูงสุด ซึ่งความพึงพอใจมีรากฐานจากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) แบ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์เป็น 5 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 คือ ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Physiological Needs)

ขั้นที่ 2 คือ ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) เป็นความต้องการที่เหนือกว่าความต้องการเพื่อความอยู่รอด เป็นความต้องการในด้านความปลอดภัยจากอันตราย

ขั้นที่ 3 คือ ความต้องการทางสังคม (social needs) เป็นความต้องการการยอมรับจากเพื่อน

ขั้นที่ 4 คือ ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) เป็นความต้องการการยกย่องส่วนตัว ความนับถือและสถานะทางสังคม

ขั้นที่ 5 คือ ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ (self – actualization needs) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ความต้องการทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ

บุคคลจะพยายามที่สร้างความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกก่อน เมื่อความต้องการนั้นได้รับความพึงพอใจ ความต้องการนั้นก็หมดลงและเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลพยายามสร้างความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดลำดับต่อไป ตัวอย่าง เช่น คนที่อดอยาก (ความต้องการทางกาย) จะไม่สนใจต่องานศิลปะชั้นล่าสุด (ความต้องการสูงสุด) หรือไม่ต้องการยกย่อง

จากผู้อื่น หรือไม่ต้องการแม้แต่อากาศที่บริสุทธิ์ (ความปลอดภัย) แต่เมื่อความต้องการแต่ละขั้นได้รับความพึงพอใจแล้วก็จะมีความต้องการในขั้นลำดับต่อไป

มาสโลว์ (Maslow) มีข้อสังเกตเกี่ยวกับความต้องการของคนที่มีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมา จะประกอบด้วย 2 หลักการ คือ

1. หลักการแห่งความขาดตกบกพร่อง (The Deficit Principle) ความขาดตกบกพร่องในชีวิตประจำวันของคนที่ได้รับอยู่เสมอ จะทำให้ความต้องการที่เป็นความพอใจของคน ไม่เป็นตัวจูงใจให้เกิดพฤติกรรมในด้านอื่น ๆ อีกต่อไป คนเหล่านี้กลับจะเกิดความพอใจในสภาพที่ตนเป็นอยู่ ยอมรับและพอใจความขาดแคลนต่าง ๆ ในชีวิต โดยถือเป็นเรื่องธรรมดา

2. หลักการแห่งความเจริญก้าวหน้า (The Progression Principle) กล่าวคือ ลำดับขั้นตอนของความต้องการทั้ง 5 ระดับ จะเป็นไปตามลำดับที่กำหนดไว้ จากระดับต่ำไประดับสูงกว่า และความต้องการของคนในแต่ละระดับจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อ ความต้องการของระดับต่ำกว่าได้รับการตอบสนองจนเกิดความพึงพอใจแล้วนั้น จะเห็นว่าความต้องการสิ่งที่ไม่ได้รับความรู้สึกขาดแคลนของมนุษย์ทุกคน ความรู้สึกปลงตกในสภาพที่ตนเป็นอยู่ ตัวอย่างเช่น เมื่อคนได้รับการตอบสนองความต้องการอยู่ในระดับหนึ่งแล้วอย่างสมบูรณ์ก็อยากจะได้รับการตอบสนองความต้องการในระดับสูงกว่า แต่มีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ หรือไม่สำเร็จตามความต้องการของสิ่งนั้นจะทำให้คนเราหยุดการแสวงหา ท้อถอย และจะยอมรับสภาพ ไม่มีการดิ้นรนอีกต่อไป ในทิศทางตรงกันข้าม ถ้าคนเราต้องการในระดับต่ำกว่าในแต่ละระดับได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ คนก็จะเกิดความต้องการในขั้นต่อไปไปจนกระทั่งบรรลุถึงความต้องการระดับสูงสุด คือการได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization)

วารุณี ภาชนนท์ (2551, หน้า 7-8) ได้ศึกษาทฤษฎีบาร์นาร์ด ที่กล่าวถึงมูลเหตุที่ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในการทำงานไว้หลายประการ ดังนี้

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ ได้แก่ เงิน สิ่งของ หรือสภาวะทางกายที่ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นการตอบแทน เช่น รางวัลทำงานที่เขาได้ปฏิบัติมาเป็นอย่างดี

2. สิ่งจูงใจเป็นโอกาสของบุคคลซึ่งไม่ใช่วัตถุ จัดเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญในการช่วยเหลือส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานมากกว่ารางวัลที่เป็นวัตถุ เพราะสิ่งจูงใจประเภทนี้ไม่เกิดกับทุกคน เช่น เกียรติภูมิ ตำแหน่ง การให้สิทธิพิเศษและการมีอำนาจ เป็นต้น

3. สภาพร่างกายที่พึงปรารถนา หมายถึง สิ่งแวดล้อมในความสะอาดต่าง ๆ อันอาจจะก่อให้เกิดความสุขทางกายในการทำงาน

4. ผลประโยชน์ทางอุดมคติ เป็นสิ่งจูงใจซึ่งอยู่ระหว่างความมีอำนาจที่สุดกับความท้อแท้ ผลประโยชน์ทางอุดมคติ หมายถึง สมรรถภาพของหน่วยงานและสนองความต้องการของบุคคลในด้านความต้องการความภาคภูมิใจในด้านการแสดงฝีมือ ความรู้สึกเท่าเทียมกัน การได้มีส่วนช่วยเหลือครอบครัวตัวเองและผู้อื่น รวมทั้งได้แสดงความจริงใจต่อหน่วยงาน

5. ความดึงดูดในสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ฉันมิตรกับผู้ร่วมงานในหน่วยงาน ซึ่งถ้าความสัมพันธ์ นี้ไปได้ด้วยดี จะทำให้เกิดความผูกพันและความพอใจร่วมงาน

6. การปรับสภาพการทำงานให้เหมาะสมกับวิธีการและเจตคติของบุคคล เป็นการปรับปรุงตำแหน่งงาน วิธีทำงานให้สอดคล้องกับความสามารถของบุคคล ซึ่งแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน

7. โอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างกว้างขวางและเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ความสามารถ มาร่วมเป็นส่วนหนึ่งของงาน ความรู้สึกเท่าเทียมกันจนมีกำลังใจในการทำงาน

8. สภาพของการอยู่ร่วมกัน เป็นความพอใจของบุคคลในด้านสังคมและทำให้คนรู้สึกมีหลักประกันและมั่นคงในการทำงาน

จะเห็นได้ว่า การจูงใจของ บาร์นาร์ด ตอบสนองความต้องการพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิต โดยสิ่งจูงใจเป็นเงิน สิ่งของ และการจัดสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ดีเป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย ให้ผู้ปฏิบัติมีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมความเท่าเทียมกัน การให้โอกาสร่วมแสดงความสามารถและรับฟังความคิดเห็น เป็นการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจได้อย่างเต็มที่

4.3 การวัดความพึงพอใจ

สุรชัย พิศาลบุตร (2551, หน้า 98 - 99) ได้กล่าวถึงการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ให้บริการว่าสามารถทำได้ 2 วิธี คือ

1. วัดจากการสอบถามความคิดเห็นของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ เป็นการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการจากการสอบถามความคิดเห็นของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการโดยตรงทำได้ โดยกำหนดมาตรวัดระดับความพึงพอใจที่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ และกำหนดเกณฑ์ชี้วัดระดับความพึงพอใจจากผลการวัดระดับความพึงพอใจเฉลี่ยที่ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการที่มีต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

2. วัดจากตัวชี้วัดคุณภาพการให้บริการที่กำหนดขึ้น โดยการวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการจากเกณฑ์ชี้วัดระดับคุณภาพสินค้าหรือบริการที่กำหนดขึ้นนี้ อาจใช้เกณฑ์คุณภาพระดับต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นโดยผู้ให้บริการ ผู้ประเมินผลการให้บริการ และมาตรฐานกลางหรือมาตรฐานสากลของการให้บริการนั้น

โยธิน แสงวงดี (2551, หน้า 9) กล่าวว่า มาตรวัดความพึงพอใจสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะออกแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระคำถามดังกล่าว อาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารและการควบคุมงาน และเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดี จึงจะทำให้ข้อมูลที่เป็นจริงได้

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทางวิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจังและการสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

ปัญญา ชิมสือ (2547, หน้า 16) กล่าวถึงแนวทางการวัดความพึงพอใจไว้ดังนี้

1. การสังเกตการณ์ คือ การเฝ้าติดตามเอาใจใส่ดูแลความเป็นไปและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่ต้องการรู้อย่างใกล้ชิดในระยะเวลาที่กำหนดให้ โดยการสังเกตสิ่งที่มีอยู่ ซึ่งอาจจะเป็นวัตถุสิ่งของที่ไม่มีชีวิต การเคลื่อนไหว หรือสิ่งมีชีวิตในลักษณะโครงสร้างทั่วไป การวัดความพึงพอใจโดยวิธีนี้ ผู้วัดจะต้อง

กระทำอย่างจริงจังและมีแบบแผนที่แน่นอน จึงจะสามารถประเมินถึงระดับความพึงพอใจผู้มาใช้บริการได้อย่างถูกต้อง

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิจัยที่มีแบบแผนเพื่อใช้ตรวจหาข้อเท็จจริง จากภาษา ความเป็นอยู่ของสังคม เป็นวิธีการที่ต้องอาศัยเทคนิค และความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ การวัดความพึงพอใจโดยวิธีนี้เป็นวิธีที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง

3. การใช้แบบสอบถาม เป็นการขอความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่ต้องการวัด แสดงความคิดเห็นลงในแบบฟอร์มที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือเป็นคำตอบอิสระ โดยคำถามจะถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เป็นลักษณะการให้บริการ สถานที่ให้บริการ ความสะดวกที่จะให้บริการต่าง ๆ

จากการวัดความพึงพอใจที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจ สามารถวัดได้ 2 วิธี คือ 1) วัดจากการสอบถามความคิดเห็น หรือการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อเท็จจริง โดยใช้แบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ 2) วัดโดยการสังเกตพฤติกรรม จะต้องกระทำอย่างจริงจังและมีแบบแผนที่แน่นอน

4.4 การสร้างแบบวัดความพึงพอใจ

ระพีพันธ์ โปธิ์ศรี (2551, หน้า 39 - 43) กล่าวถึง การสร้างแบบวัดความพึงพอใจ การแปลความหมาย การวัดความพอใจ มีดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเนื้อหาความพึงพอใจ คือ ให้เขียนนิยามซึ่งสามารถกระทำโดย

1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และกำหนดนิยาม
2. สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 5 คน

ขั้นที่ 2 เลือกประเด็นที่วัดความพอใจ และกำหนดวิธีการวัด

1. ประเด็นที่วัดความพอใจให้เลือกมาจากกรอบเนื้อหาที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 1
2. วิธีวัดความพอใจ โดยทั่วไปนิยมใช้วิธีจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ และประเด็นวัดความพอใจ

เป็นทางบวก คือ พอใจอย่างยิ่ง พอใจมาก พอใจสมควร พอใจน้อย หรือค่อนข้างไม่พอใจ พอใจน้อยเป็นอย่างยิ่งหรือไม่พอใจค่อนข้างมาก ถ้าความพอใจทางลบคะแนนระดับ ความพอใจจะเป็นตรงข้ามกับที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 3 จัดทำความพอใจฉบับร่าง

ขั้นที่ 4 ทดลองกลุ่มย่อยประมาณ 3 - 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเฉพาะหน้า

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เชี่ยวชาญประมาณ 3 - 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเฉพาะหน้าและความตรงเชิงเนื้อหา

ขั้นที่ 6 ทดลองภาคสนาม เพื่อการวิเคราะห์ปรับปรุงคุณภาพแบบวัดความพอใจ โดยการหาค่าอำนาจจำแนก (r_{xx}) และความเชื่อมั่น (R_{tt}) ด้วยวิธีการของคอนบราค (Cronbach)

ขั้นที่ 7 นำไปใช้จริง การแปลความหมายการวัดความพอใจ กรณีความพอใจด้วยการจัดอันดับคุณภาพ 5 อันดับ สามารถแปลความหมายได้ดังนี้ 1 - 1.50 หมายถึง พอใจน้อยที่สุด, 1.51 - 2.25 หมายถึง พอใจน้อย, 2.26 - 2.50 หมายถึง ค่อนข้างพอใจ, 2.51 - 3.50 หมายถึง พอใจพอสมควร, 3.51-3.75 หมายถึง พอใจค่อนข้างมาก, 3.76 - 4.50 หมายถึง พอใจมาก, 4.51 - 5.00 หมายถึง พอใจเป็นอย่างยิ่ง/มากที่สุด

การปรับปรุงแบบวัดความพอใจ

1. พยายามให้มีข้อคำถามวัดความพอใจให้มากพอสมควร อยู่ระหว่าง 10 - 20 ข้อ
2. ควรตัดข้อคำถามที่มีค่า $r_{xx} < 0$ ออกไป
3. ปรับปรุงข้อคำถามที่ $r_{xx} < 0.20$ แต่ไม่เท่ากับศูนย์หรือติดลบ
4. ควรสร้างแบบวัดความพอใจให้มีคำถามเผื่อไว้ เพื่อตัดข้อคำถามที่ไม่ดีออกไป เพื่อให้แบบวัด

ความพอใจมีคุณภาพถึงระดับที่ต้องการ

สมนึก ภักดิ์พิชญ์ (2556, หน้า 37 - 43) กล่าวถึง การสร้างแบบวัดความพึงพอใจมีดังนี้

1. คำชี้แจง ระบุถึงจุดประสงค์และวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมตัวอย่าง
2. ข้อคำถามส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ชื่อ-สกุล เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ฯลฯ
3. ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง และความคิดเห็น เป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้รายละเอียด

เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพสูง

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การสร้างแบบวัดความพึงพอใจมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) กำหนดเนื้อหาในการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ
- 2) เลือกประเด็นในการวัดและกำหนดวิธีที่จะใช้ในการวัด
- 3) สร้างแบบวัดความพึงพอใจ
- 4) นำแบบสอบถามวัดความพึงพอใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
- 5) นำแบบสอบถามความพึงพอใจมาหาค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับ
- 6) นำแบบสอบถามทดลองภาคสนาม และ
- 7) นำแบบสอบถามไปใช้จริงและแปลผล โดยต้องมีคำชี้แจงที่ระบุจุดประสงค์และวิธีการตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามต้องถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงเพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพสูง

5. โครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อโครงการ	พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์
แผนงาน	กลุ่มบริหารวิชาการ
สนองกลยุทธ์ของ สศศ.	กลยุทธ์ที่ 1 ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กด้อยโอกาสให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาสการพัฒนาเต็มตามศักยภาพเหมาะสมกับอัตลักษณ์
สนองจุดเน้นของ สศศ.	จุดเน้นที่ 4 มุ่งพัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม
สนองมาตรฐานคุณภาพ	มาตรฐานข้อที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล
ตัวบ่งชี้	<ol style="list-style-type: none"> 7.1 ครูมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 7.2 ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และใช้ข้อมูลในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน 7.3 ครูออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญา

7.4 ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมผนวกกับการนำบริบทและภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้

7.5 ครูมีการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

7.6 ครูให้คำแนะนำ คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและคุณภาพชีวิตด้วยความเสมอภาค

7.7 ครูมีการศึกษา วิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบและใช้ผลในการปรับการสอน

7.8 ครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา

7.9 ครูจัดการเรียนการสอนตามวิชาที่ได้รับมอบหมายเต็มเวลาเต็มความ

สามารถ

ลักษณะโครงการ	โครงการต่อเนื่อง
ผู้รับผิดชอบโครงการ	นางสาวพนัดดา จันทวงศ์
ระยะเวลาดำเนินการ	ปีการศึกษา 2564
สถานที่ดำเนินการ	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์

1. หลักการและเหตุผล

การพัฒนา “คน” เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตนับตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา สู่วัยเด็ก วัยรุ่นวัยทำงานและวัยชรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยเด็กเป็นวัยที่ต้องได้รับการปลูกฝัง สร้างคุณค่าให้กับตนเองและเห็นคุณค่าของผู้อื่นในการอยู่ร่วมกันโดยให้ได้รับการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญาและจิตใจ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กล่าวถึง การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามมาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ด้วยสาเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอันใดจะกระทำไม่ได้ และมาตรการรัฐที่กำหนดขึ้นเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ คนด้อยโอกาสย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม มาตรา 71 กำหนดไว้ว่า รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนให้การบำบัด ฟื้นฟู เยียวยาในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการ การจัดการศึกษาตามมาตรา 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 10 ว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัด

ให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 22 กล่าวว่าแนวการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

โลกในปัจจุบันระดับสากลหันมาดำเนินการจัดการศึกษาแบบใหม่ภายใต้การส่งเสริมองค์การยูเนสโก ที่เรียกว่า การศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่มีการบูรณาการกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กยากจน ฯลฯ ให้ได้รับการศึกษาเอกเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไปในโรงเรียนปกติ เพื่อพัฒนาเด็กเหล่านั้นให้ถึงขีดสุดของศักยภาพ และได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามที่เด็กเหล่านี้มีสิทธิอันชอบธรรมที่จะได้รับ ตามหลักสิทธิมนุษยชนและตามข้อตกลงของนานาประเทศกับยูเนสโก ผลจากการศึกษาวิจัยของยูเนสโกพบว่า การศึกษาแบบเรียนรวมสามารถตอบสนองต่อการเข้าถึง และให้โอกาสเด็กทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างแท้จริง ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพอย่างแท้จริง การที่หน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วจะดำเนินการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมได้สำเร็จนั้น หน่วยงานและบุคคลจะต้องมีแนวคิดแบบเดียวกันเสียก่อน จึงจะจัดการศึกษาแบบเรียนรวมได้สำเร็จอย่างแท้จริง และการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ถือว่า เป็นแนวคิดใหม่ทางการศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน ไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กทั่วไป หรือเด็กคนใดที่มีความต้องการพิเศษ โดยโรงเรียนปกติกลับบ้านโดยไม่มีการแบ่งแยก ได้เรียนในชั้นเดียวกันเพื่อนในวัยเดียวกัน ไม่มีห้องเรียนพิเศษ การช่วยเหลือสนับสนุนอื่น ๆ จะจัดอยู่ในสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนปกติ ทั้งนี้โรงเรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบให้มีความยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเด็กแต่ละคน และเด็กทุกคนมีฐานะเป็นสมาชิกหนึ่งของโรงเรียนมีสิทธิมีความเสมอภาค เท่าเทียมกัน ซึ่งเป้าประสงค์ของการเรียนรวม คือ การจัดโอกาสสำหรับนักเรียนทุกคนให้บรรลุขีดศักยภาพในการศึกษาทั่วไป เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีพในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุข และยอมรับซึ่งกันและกันและการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการให้โอกาสเด็กพิการได้เรียนอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับเด็กทั่วไป ในสภาพห้องเรียนปกติ ซึ่งหากได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธีแล้ว เด็กพิการสามารถประสบความสำเร็จได้ การเรียนรวมทำให้ เด็กพิการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั่วไป และรอดพ้นจากการถูกตีตราว่าเป็นเด็กพิการ ทำให้เด็กทั้งสองกลุ่มยอมรับซึ่งกันและกัน การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ให้โอกาสแก่คนพิการได้พัฒนาศักยภาพทุกด้านในระบบของโรงเรียน (กอร์ปศักดิ์ สภาวสุ, อ้างถึงในสุมาลี ศรีมิ่ง, 2560 หน้า 2)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาไม่ได้มุ่งเฉพาะเด็กปกติทั่วไปเท่านั้น รัฐยังเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา 10 ประเภท และนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนรวม ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แบบอยู่ประจำ และไป-กลับ ในปีการศึกษา 2564 มีนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำนวน 81 ราย ประกอบด้วย 1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 2 ราย 2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 2 ราย 3. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ จำนวน 1 ราย 4. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ จำนวน 75 ราย และ 5. เด็กออทิสติก จำนวน 1 ราย มีเขตพื้นที่บริการ จำนวน 3 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดบุรีรัมย์ นครราชสีมา และชัยภูมิ มีข้าราชการครู วิชาเอกการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน และข้าราชการครูครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และมีการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนรวมตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แต่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่ไม่เข้าใจพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภท กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลตามศักยภาพของเด็กแต่ละคนเป็นอย่างไร และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และจากการศึกษารายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์, 2563, หน้า 7) มีการจัดกิจกรรมให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อพัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้านให้เสมือนกับเด็กปกติทั่วไป แต่กิจกรรมที่จัดไม่มีความหลากหลาย และครูทุกคนยังไม่มีส่วนร่วมทั้งระบบ ส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีข้อจำกัดในการพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นการประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษา การประกันคุณภาพและโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนการประกันคุณภาพของการให้บริการทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนพิการ จำเป็นต้องหาแนวทางเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้สามารถอยู่ร่วมกับคนปกติทั่วไป

ดังนั้นผู้รายงานในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และต้องการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างทั่วถึง ครอบคลุมและเต็มศักยภาพ จึงจัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ และในการดำเนินโครงการดังกล่าวมีความจำเป็นในการรายงานผลการประเมินโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลการประเมินโครงการในรูปแบบการประเมินที่ออกแบบ ตลอดจนปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในโอกาสต่อไป

จากการที่ผู้รายงานได้ศึกษารายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์, 2563, หน้า 7) มีการจัดกิจกรรมให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อพัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้านให้เสมือนกับเด็กปกติทั่วไป แต่กิจกรรมที่จัดไม่มีความหลากหลาย และครูทุกคนยังไม่มีส่วนร่วมทั้งระบบ ส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีข้อจำกัดในการพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นการประกันสิทธิและโอกาสทางการศึกษา การประกันคุณภาพและโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนการประกันคุณภาพของการให้บริการทางการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนพิการ

ดังนั้นผู้รายงาน ในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และต้องการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างทั่วถึง ครอบคลุมและเต็มศักยภาพ จึงจัดทำโครงการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ และในการดำเนินโครงการดังกล่าวมีความจำเป็นในการรายงานผลการประเมินโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลการประเมินโครงการในรูปแบบการประเมินที่ออกแบบ ตลอดจนปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนา การดำเนินงานอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมด้วยกระบวนการให้ความช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)
2. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย วิธีการที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียน
3. เพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับสิทธิทางการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง
4. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
5. เพื่อนิเทศ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์

3. เป้าหมาย

3.1 เป้าหมายเชิงปริมาณ

- 1) นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 81 คน ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้วยกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสม และสอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละบุคคล
- 2) นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 81 คน มีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) สอดคล้องและเหมาะสมกับพัฒนาการ

3) ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความพึงพอใจในการให้ดำเนินกิจกรรม อย่างน้อยร้อยละ 80

3.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ

1) นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้วยกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสม และสอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละบุคคล

2) นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ มีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) สอดคล้องและเหมาะสมกับพัฒนาการ

3) ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างถูกต้องตามความต้องการจำเป็นพิเศษ

4. สถานที่ดำเนินการ

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์

5. ขั้นตอนการดำเนินการ

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
ขั้นวางแผน (Plan)				
1	เสนอขออนุมัติโครงการ	พฤษภาคม 2564	-	นางสาวปณิตดา จันทวงศ์
2	แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน	พฤษภาคม 2564	-	
3	ประชุมชี้แจง วางแผนการดำเนินงานตามโครงการ	พฤษภาคม 2564	-	
ขั้นการดำเนินการ (Do)				
1	กิจกรรมพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ประกอบด้วยกิจกรรม 5 กิจกรรม ได้แก่ 1. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเขียน 2. กิจกรรมภาษาไทย พรรษา พาสุนัข 3. กิจกรรมทายคำ นำความรู้ 4. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 5. กิจกรรมคอมพิวเตอร์พาเพลิน	พฤษภาคม 2564 ถึง กุมภาพันธ์ 2565	97,300	นางสาวปณิตดา จันทวงศ์ คณะกรรมการดำเนินงาน
2	กิจกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามโครงการ	พฤษภาคม 2564 ถึง กุมภาพันธ์ 2565	42,300	นางสาวปณิตดา จันทวงศ์ คณะกรรมการดำเนินงาน

5. ขั้นตอนการดำเนินการ (ต่อ)

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
ขั้นการตรวจสอบ (Check)				
1	การกำกับ ติดตามการดำเนินงาน	มีนาคม 2565	-	นางสาวปนัดดา จันทวงศ์
2	การสรุปรายงานผลการดำเนินงานตามโครงการ	มีนาคม 2565	1,000	นางสาวปนัดดา จันทวงศ์ คณะกรรมการดำเนินงาน
ขั้นการสะท้อนผล (Act)				
1	นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข	มีนาคม 2565	-	นางสาวปนัดดา จันทวงศ์ คณะกรรมการดำเนินงาน
2	รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนางานต่อไป	มีนาคม 2565	-	
รวมทั้งสิ้น			140,600	

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2564 หน้า 15

6. ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ	วิธีการประเมิน	เงื่อนไขความสำเร็จ	เครื่องมือ
นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 81 คน ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้วยกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสม และสอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละบุคคล	โดยใช้การประเมินพัฒนาการ	นักเรียนร้อยละ 100	แบบประเมินพัฒนาการ
กิจกรรมพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมด้วยกระบวนการให้ความช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	โดยใช้การสรุปพัฒนาการนักเรียนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	นักเรียนร้อยละ 100	แบบสรุปผลการพัฒนานักเรียน
กิจกรรมนิเทศ ติดตามพัฒนาการที่ระบุ	โดยใช้การนิเทศติดตามพัฒนาการนักเรียนรายบุคคล	นักเรียนร้อยละ 100	แบบนิเทศ ติดตาม
ผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู อย่างน้อยร้อยละ 80	โดยใช้การสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง	ผู้ปกครองไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	แบบสอบถามความพึงพอใจ

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาการที่เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล

7.2 นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ มีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับพัฒนาการ

7.3 นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

7.4 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการคัดกรองอย่างต่อเนื่อง

7.5 นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการนิเทศติดตามผลพัฒนาการของนักเรียนพิการตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

6. สภาพบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์

6.1 ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา

ก่อนจัดตั้งโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรองขึ้น ในบริเวณป่าโคกลอยนั้น แต่เดิมมีบุตรหลานของทหารที่ผ่านสงคราม โลกครั้งที่ 2 และรวมไปถึงเด็กด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก นายจูล คงสืบชาติ ศึกษาธิการอำเภอ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็ก ๆ เหล่านี้ จึงได้คิดหาทางช่วยเหลือ เพื่อสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติสืบไป จึงได้คิดจัดตั้งโรงเรียน แต่ยังหาสถานที่ที่เหมาะสมไม่ได้ จึงสร้างเป็นอาคารชั่วคราวอยู่ที่บริเวณหน้าอำเภอนางรอง ก่อนปี พ.ศ. 2511 โดยรับนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 35 คนและสร้างที่พักชั่วคราวให้นักเรียน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2512 นำโดย นายจูล คงสืบชาติ (ศึกษาธิการอำเภอนางรอง) ได้เสนอไปทางกรมสามัญศึกษาและมีมติให้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นบริเวณป่าโคกลอย และใช้ชื่อว่า “โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง” โดยจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2512 สังกัดกรมสามัญศึกษา เป็นโรงเรียนแบบศึกษาสงเคราะห์ ประจำเขตการศึกษา 11 ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีความประสงค์ให้ขยายโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ขึ้นเขตการศึกษาละ 1 โรงเรียน และจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเมื่อวันที่ 1 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2512 ตามโครงการที่ 208 ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ แห่งที่ 9 ของประเทศไทย ตั้งอยู่ที่เลขที่ 125 หมู่ที่ 3 ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ มีเนื้อที่ประมาณ 417 ไร่ อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอนางรองไปทางทิศเหนือประมาณ 4,000 เมตร มีลักษณะเป็นที่ราบสูง และบริเวณโดยรอบเป็นอ่างเก็บน้ำชลประทาน ทิศเหนือ ติดที่ถนนคันชลประทาน ทิศใต้ ติดที่ดินชลประทาน ทิศตะวันออก ติดอ่างเก็บน้ำชลประทาน และทิศตะวันตก ติดอ่างเก็บน้ำชลประทาน

ในปี พ.ศ. 2556 มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความประสงค์ที่จะรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 13 แห่ง เป็นโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเปลี่ยนชื่อโรงเรียน ประกาศ ณ วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2556 ลงนามโดย นายพงษ์เทพ เทพกาญจนา (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) และเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระชนมายุครบ 84 พรรษา

โดยรับเข้าอยู่ในความอุปถัมภ์ของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นางรอง เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51”

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ให้บริการทางการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) 3 สาขา ประกอบด้วย สาขาช่างเชื่อม, สาขาเกษตร และสาขาอาหารและโภชนาการ และมีนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนร่วม โดยภาระหน้าที่หลักจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ด้อยโอกาส 10 ประเภทที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ บุรีรัมย์ นครราชสีมา ชัยภูมิ ลักษณะแบบอยู่ประจำและไป-กลับ

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่บริการ จำนวน 3 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดบุรีรัมย์ นครราชสีมา และชัยภูมิ ดังนี้

บุรีรัมย์ (1) ประกอบด้วย อำเภอเมือง ลำปลายมาศ บ้านด่าน ชำนิ

บุรีรัมย์ (2) ประกอบด้วย อำเภอประโคนชัย กระสัง ห้วยราช บ้านกรวด และพลับพลาชัย

บุรีรัมย์ (3) ประกอบด้วย อำเภอนางรอง ละหานทราย หนองกี่ ปะคำ หนองหงส์ โนนสุวรรณ

โนนดินแดง เฉลิมพระเกียรติ

บุรีรัมย์ (4) ประกอบด้วย พุทไธสง สตึก คูเมือง นาโพธิ์ แคนดง บ้านใหม่ไชยพจน์

นครราชสีมา (1) ประกอบด้วย เมืองนครราชสีมา โนนสูง

นครราชสีมา (2) ประกอบด้วย เฉลิมพระเกียรติ จักราช โชคชัย ห้วยแถลง หนองบุญมาก

นครราชสีมา (3) ประกอบด้วย ครบุรี ปักธงชัย เสิงสาง วังน้ำเขียว

นครราชสีมา (4) ประกอบด้วย ปากช่อง สีคิ้ว สูงเนิน

นครราชสีมา (5) ประกอบด้วย ด่านขุนทด ขามทะเลสอ โนนไทย พระทองคำ เทพารักษ์

ขามสะแกแสง

นครราชสีมา (6) ประกอบด้วย บ้านเหลื่อม บัวลาย บัวใหญ่ แก้งสนามนาง คง สีดา

นครราชสีมา (7) ประกอบด้วย ชุมพวง ลำทะเมนชัย เมืองยาง พิมาย ประทาย โนนแดง

ชัยภูมิ (1) ประกอบด้วย เมืองชัยภูมิ คอนสวรรค์ บ้านเขว้า หนองบัวแดง ภักดีชุมพล

ชัยภูมิ (3) ประกอบด้วย บำเหน็จณรงค์ จัตุรัส เนินสง่า หนองบัวระเหว ชับใหญ่

เทพสถิต

วิสัยทัศน์

ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม น้อมนำศาสตร์พระราชา นำพาชีวิตสู่ความพอเพียง

พันธกิจ

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพในการจัดการศึกษา
3. พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน
4. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรทักษะการดำรงชีวิตและหลักสูตรอาชีพท้องถิ่น
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6. พัฒนาทักษะด้านอาชีพ เพื่อการมีงานทำตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
7. พัฒนาระบบสื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน
8. สืบสาน รักษา ต่อยอด โครงการพระราชดำริและศาสตร์พระราชา

เป้าประสงค์

1. โรงเรียนมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่มีคุณภาพและเพียงพอ
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพในการจัดการศึกษา มีทักษะเฉพาะทาง สำหรับการจัดการศึกษาแบบอยู่ประจำ
3. ผู้เรียนมีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. ผู้เรียนมีทักษะการดำรงชีวิตและทักษะด้านอาชีพ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์

1. พัฒนาระบบการบริหารและกลไกในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย
2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสได้อย่างมีคุณภาพ
3. พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพเหมาะสมกับอัตลักษณ์แห่งตน
4. พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

มาตรการตามยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบการบริหารและกลไกในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

1. ส่งเสริมให้บุคลากร ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
2. พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง
3. พัฒนาศักยภาพการประชาสัมพันธ์ การประสานงาน ระบบสารสนเทศและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
4. ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
5. มีหลักสูตรสถานศึกษา และจัดกิจกรรมส่งเสริมที่หลากหลาย
6. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

มาตรการตามยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสได้อย่างมีคุณภาพ

1. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส
2. พัฒนาศูนย์ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดผลประเมินผล สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน
3. พัฒนาศูนย์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
4. พัฒนาศูนย์ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

5. สนับสนุนให้มีการยกย่อง เชิดชูเกียรติสำหรับครูที่มีผลงานดีเด่น

มาตรการตามยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพเหมาะสมกับอัตลักษณ์แห่งตน

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพเหมาะสมกับอัตลักษณ์แห่งตน
2. จัดทำฐานข้อมูลนักเรียนให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ
3. พัฒนาระบบการจัดการเรียนรวมในโรงเรียน
4. พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็ง
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ สนุกสนาน ความเป็นไทย ประชาธิปไตยและรักษา

สิ่งแวดล้อม

มาตรการตามยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรทักษะการดำรงชีวิต กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น กรอบสาระการเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ ที่เหมาะสมและหลากหลาย เชื่อมต่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

2. สนับสนุนการใช้ การผลิตสื่อสารสนเทศ เพื่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

3. พัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถด้านวิชาการ ดนตรี กีฬา ศิลปะศึกษา คอมพิวเตอร์ นาฏศิลป์ สู่วิถีความเป็นเลิศ

4. ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทยและทักษะการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

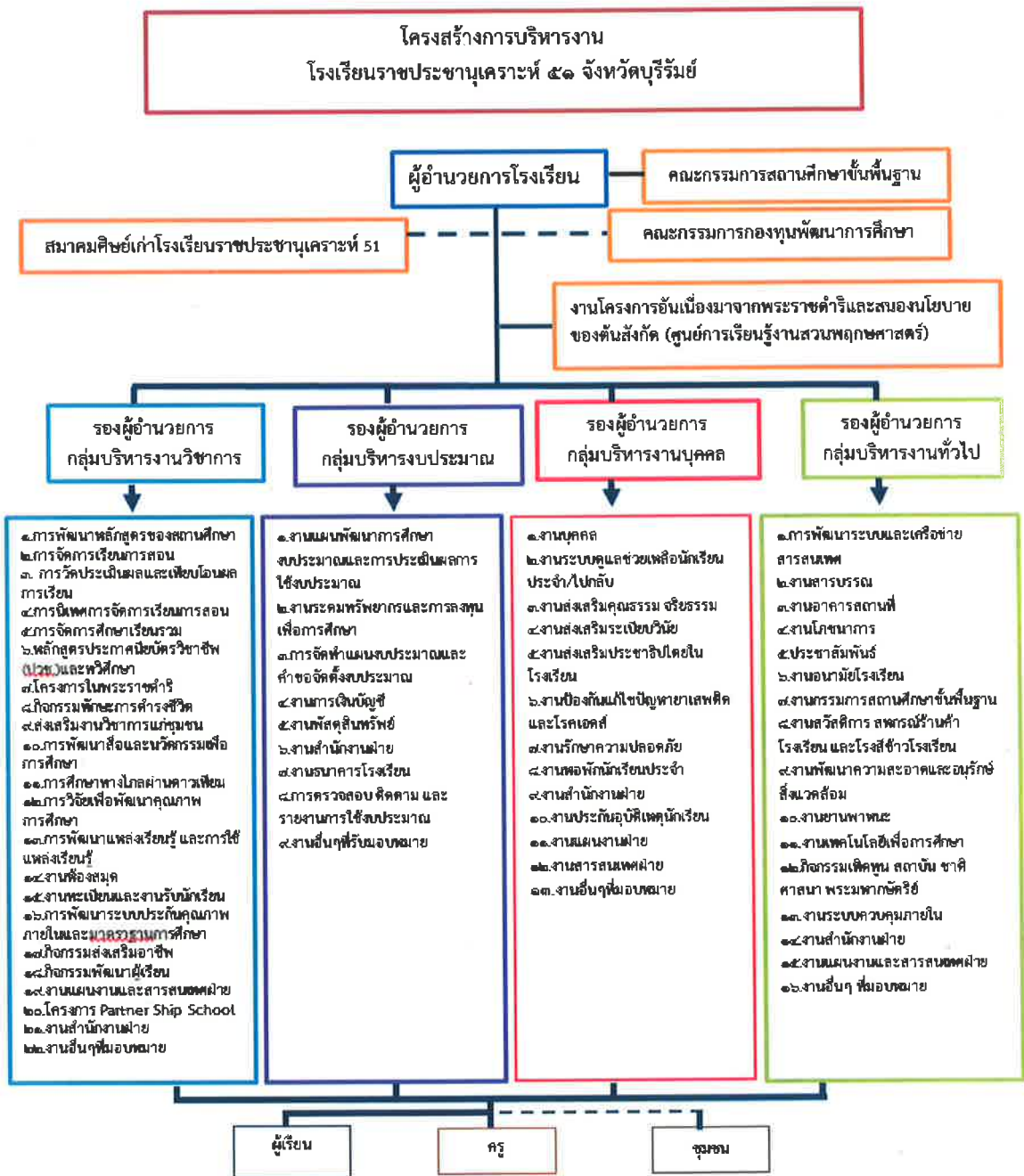
“มีความรู้คู่อาชีพ รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมเป็นคนดีของสังคม”

เอกลักษณ์ของสถานศึกษา

“สร้างโอกาส จัดการเรียนรู้ สู่คุณภาพชีวิต ตามหลักคิดของเศรษฐกิจพอเพียง”

6.2 โครงสร้างของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 บุรีรัมย์

เพื่อให้การบริหารงานภายในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ สอดคล้องกับภารกิจหลักและรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ความเป็นเอกภาพ มีความยืดหยุ่นและพร้อมต่อการปรับเปลี่ยน มีกลไกการประสานงานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ ทั้งภายในและภายนอกมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจ ความคุ้มค่า ลดขั้นตอนการบริหาร เพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการบริหารจัดการ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เกื้อกูลต่อสัมฤทธิ์ผลของคุณภาพการศึกษา จึงกำหนดโครงสร้างการบริหารและขอบข่ายหน้าที่ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แสดงโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์

นโยบายโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์

1. พัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา
2. ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาเต็มศักยภาพ
3. ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
5. ส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม สุนทรียภาพทางด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ และนาฏศิลป์
6. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการดำเนินชีวิตแบบวิถีไทย
7. ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน
8. ส่งเสริมนักเรียนให้มีความรู้และทักษะด้านอาชีพเพื่อดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
9. ส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีนิสัยรักการอ่านและมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง
10. ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพอนามัยที่ดี และสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน
11. เร่งพัฒนา เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

6.3 บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1. คณะกรรมการสถานศึกษา มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ให้คำปรึกษา และขอเสนอแนะในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาตามแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นผู้บริหารสูงสุดของสถานศึกษา มีหน้าที่ และความรับผิดชอบบังคับบัญชาบุคลากรในสถานศึกษา บริหารกิจการของสถานศึกษา การวางแผนการปฏิบัติงาน การควบคุม กำกับ ดูแลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล งานบริหารงานทั่วไป งานอื่นที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

2.2 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบรองจากผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการสถานศึกษาในการช่วยบริหารกิจกรรมของสถานศึกษา การวางแผนปฏิบัติงาน การควบคุม กำกับ ดูแลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล งานบริหารงานทั่วไปและงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. ครูและบุคลากรอื่นๆ

มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการของสถานศึกษา พัฒนาตนเองและวิชาชีพ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน และสถานประกอบการเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน การบริหารสังคม ด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

4. บิดามารดา ผู้ปกครอง

1. ให้การสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา
2. ร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
3. ดูแล เอาใจใส่นักเรียนในปกครอง ในด้านการเรียนและความประพฤติ
4. เป็นกระบอกเสียงประชาสัมพันธ์ข่าวสารของสถานศึกษา

5. ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ

1. ให้การสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา
2. ร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ
3. เสนอแนวคิดเพื่อการพัฒนางานสถานศึกษา
4. เป็นกระบอกเสียงประชาสัมพันธ์ข่าวสารของสถานศึกษา
5. ร่วมพัฒนาปรับปรุงเพื่อการประกันคุณภาพสถานศึกษา

6.4 สภาพชุมชนโดยรวม

1. สภาพชุมชนรอบบริเวณโรงเรียนมีลักษณะอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอนางรอง ประมาณ 4 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง ดินส่วนมากเป็นดินร่วนปนทราย ดินไม่อุ้มน้ำ ดินเปรี้ยว ดินดาน มักเกิดความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนางรอง วัดหนองเสม็ด และ หนองทะเลอก อาชีพหลักของชุมชน คือ รับจ้างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป คือ ประเพณี ขึ้นเขาพนมรุ้ง ประเพณีแข่งเรือยาวที่ทุ่งแหลม

2. ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับ ป.6 อาชีพหลัก คือ ทำนา เกษตรกร ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

3. โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียน

โอกาส จุดแข็ง ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากวัด ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนาโรงเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเหมาะสม เอื้อต่อการเรียนรู้ ปลอดภัย ไม่แออัด บรรยากาศร่มรื่น เพราะโรงเรียนมีพื้นที่กว้างขวาง มีการให้บริการด้านบุคลากร อาคารสถานที่และสนามกีฬาแก่เยาวชนในการจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาในกลุ่มสถานศึกษา

ข้อจำกัด จุดอ่อน นักเรียนส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวแตกแยก ขาดความอบอุ่นและยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีฐานะยากจน ไม่มีเวลาอบรมดูแลบุตรหลานเนื่องจากต้องประกอบอาชีพ

หารายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและเลี้ยงดูครอบครัวใหญ่ นักเรียนมีการย้ายเข้าย้ายออกตลอดเวลาทำให้มีผลกระทบต่อการศึกษาของนักเรียน

6.5 มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษา	ระดับคุณภาพ
มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน	ยอดเยี่ยม
มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ	ยอดเยี่ยม
มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ยอดเยี่ยม

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

ระดับคุณภาพ : ยอดเยี่ยม

1. กระบวนการพัฒนา

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ รับนักเรียนด้อยโอกาส 10 ประเภท แบบอยู่ประจำและไป-กลับ เปิดสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีเขตพื้นที่รับบริการ คือ จังหวัดบุรีรัมย์ นครราชสีมา และจังหวัดชัยภูมิ เขต 1 เขต 3 และตามความสมัครใจของผู้ปกครอง เมื่อแรกเข้านักเรียนส่วนใหญ่จะมีปัญหาด้านระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ขาดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน หลายคนจึงอ่านหนังสือไม่ออก ไม่คล่อง เขียนหนังสือไม่ได้ ไม่คล่อง มีผลการเรียนต่ำ ซึ่งโรงเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและจัดหาแนวทางในการพัฒนาอย่างรอบด้านและต่อเนื่อง โดยจัดให้มีบุคลากรทุกภาคส่วนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้จัดให้มีโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ อันประกอบด้วย กิจกรรมนิเทศภายในเพื่อพัฒนาครูสู่การจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning การจัดเวรลาดตระเวนเพื่อดูแลการเข้าห้องเรียนของนักเรียน การแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) รวมทั้งนักเรียนที่อ่านเขียนไม่คล่อง กิจกรรมสอนเสริม การแก้ปัญหาเด็กเรียนที่มีผลการเรียน 0, ร, มส. กิจกรรมรักการอ่านบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจการอ่าน ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีการจัดกิจกรรมทุกวันเสาร์อย่างหลากหลาย เช่น การผลิตสื่อการเรียนรู้ การประกวดแข่งขัน/การตอบปัญหา เกม เพลง เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะทั้งทางด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมสเต็มศึกษา กิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน การจัดกิจกรรมบริการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และกิจกรรมหอพักการอ่าน กิจกรรมพี่สอนน้องในหอพัก เป็นต้น

ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึก รวมทั้งมีทักษะการดำรงชีวิตตามกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ โดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมนั้น โรงเรียนได้จัดให้มีโครงการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมอย่างหลากหลาย ทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร ซึ่งในส่วนของการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตร

ทุกระดับชั้นมีการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการคุณธรรมจริยธรรม วิถีพุทธ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม โครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน การต่อต้านสิ่งเสพติด รักการอ่าน เป็นต้น

ในส่วนของกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และทักษะการดำรงชีวิตนอกหลักสูตรนั้น โรงเรียนได้จัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและในหอพักในวันสำคัญต่าง ๆ หรือจัดกิจกรรมค่ายต่าง ๆ เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การเข้าค่ายส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ค่ายต่อต้านยาเสพติด กิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัยนักเรียนประจำ ฯลฯ โครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำการป้องกันแก้ปัญหา นักเรียนขาดเรียน มีผลการเรียนเป็น 0, ร, มส. พัฒนาการอ่านคล่อง เขียนคล่อง จัดกิจกรรมสถานศึกษาปลอดภัย จัดโครงการอนุรักษ์มรดกไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “ที่จัดให้มีทั้งการอบรม” การพัฒนาบุคลิกภาพให้งามอย่างไทย” การประกวดมารยาทไทย เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมที่กล่าวมา ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมพื้นฐานที่ทุกโรงเรียนจัดคล้าย ๆ กัน ในส่วนของความแตกต่างที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ จัดให้มีความโดดเด่นกว่าสถานศึกษาอื่น ๆ คือ กิจกรรมอาชีพหอพัก อันประกอบไปด้วย 17 หอพัก และ 1 นักเรียนไปกลับ ซึ่งกำหนดให้นักเรียนแต่ละหอพัก ดำเนินงานกิจกรรมอาชีพ 3 อาชีพ ได้แก่ อาชีพเกษตร อาชีพอาหารเสริม และอาชีพอิสระ โดยมีครูหอพักและครูผู้ช่วยหอพักเป็นครูที่ปรึกษาการดำเนินงานอาชีพทุกอาชีพทุกหอพัก นักเรียนได้เรียนรู้หลักการลงทุน การคำนวณรายรับรายจ่าย ปลูกฝังคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ ชยัน อดทน ฯลฯ นอกจากนี้นักเรียนยังได้ฝึกทักษะจากประสบการณ์จริง เกิดการเรียนรู้จากการทำงานรอบด้านอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ การพัฒนาผู้เรียนในด้านอื่น ๆ อันเป็นการเติมเต็มให้นักเรียนที่มาจากหลายจังหวัด หลายวัฒนธรรมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขนั้น โรงเรียนยังได้จัดให้นักเรียนมีการทำงานในระบบกลุ่ม ทั้งในระบบหอพัก และในระบบชั้นเรียน ส่งเสริมทักษะภาวะผู้นำผู้ตามที่ดีตามหลักประชาธิปไตย กระตุ้นให้ มีการแสดงออกด้วยกิจกรรมด้านการศึกษา ด้านศิลปะ นาฏศิลป์ ดนตรี กิจกรรมจิตอาสา ฯลฯ ซึ่งนำเสนอสู่สังคม และชุมชนได้อย่างภาคภูมิใจ

ด้านสุขภาพทางร่างกายและจิตสังคม โรงเรียนได้จัดให้นักเรียนมีเครื่องแต่งกายประจำวันครบทุกวัน มีเครื่องนอนครบ จัดหาวัสดุเครื่องใช้ส่วนตัวที่จำเป็นให้กับนักเรียนอย่างเพียงพอ โรงเรียนจัดอาหารที่ถูกหลักโภชนาการให้ครบทั้ง 3 มื้อ มีอาหารเสริมที่แต่ละหอพักหมุนเวียนกันผลิตเพิ่มอีกวันละ 1 มื้อ นักเรียนแตกต่างวัยอยู่ในหอพักเดียวกันในลักษณะพี่ดูแลน้อง จัดให้มีพี่เลี้ยงดูแลน้อง สอนน้อง มีครูอนามัยปฏิบัติหน้าที่คัดกรองนักเรียนป่วย ให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีเรือนพยาบาลสำหรับคัดแยกนักเรียนป่วยอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการส่งต่อนักเรียนป่วยไปรักษาที่โรงพยาบาล ทั้งนี้อยู่ภายใต้การประสานงานและการดูแลของครูหอพักและครูผู้ช่วยหอพัก เพื่อการดำรงชีวิตของนักเรียนเป็นไปตามระบบ ตามแนวปฏิบัติของโรงเรียน จึงส่งผลให้นักเรียนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีกิจกรรมายาทที่เหมาะสม แต่งกายสะอาด มีระเบียบวินัย ดูแลตัวเอง เครื่องแต่งกายและที่อยู่อาศัยได้ตามวัย และตามศักยภาพ

2. ผลการดำเนินงาน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหาได้ สามารถนำเสนอผลงานหรือชิ้นงานทั้งของตนเองและของโรงเรียนต่อผู้อื่นได้ เช่น การนำเสนออาชีพหอพัก ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อันประกอบด้วย ฐานการเรียนรู้ทั้ง 17 ฐานการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ของโรงเรียน นักเรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถปฏิบัติงานโครงการทั้งโครงการเกี่ยวกับการสร้างหุ่นยนต์และโครงการอาชีพหรือโครงการอื่น ๆ ได้ ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในภาพรวมเป็นไปตามเกณฑ์ของหลักสูตรสถานศึกษามีผลการเรียนในระดับ 3 ขึ้นไป และมีความรู้ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดี และมีทักษะการดำรงชีวิตในกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ตามที่สถานศึกษากำหนด นักเรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทยการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย มีสุขภาพทางร่างกายที่แข็งแรง มีจิตสังคมที่ดี สามารถออกไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และประกอบอาชีพได้ร้อยละ 85 จากผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ โรงเรียนประเมินตนเอง มาตรฐานที่ 1 ด้านคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับคุณภาพ ยอดเยี่ยม

3. จุดเด่น

3.1 โรงเรียนมีโครงการส่งเสริมอาชีพในโรงเรียนด้วยวิถีพอเพียง ประกอบด้วย กิจกรรมอาชีพเกษตร กิจกรรมอาหารเสริม และกิจกรรมอาชีพตามความสนใจหรืออาชีพอิสระ ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

3.2 โรงเรียนมีโครงการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะทางด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา นันทนาการ โดยใช้ช่วงเวลาในการฝึกทักษะนอกเวลาเรียนทำให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเกิดความชำนาญ

3.3 โรงเรียนมีศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีฐานการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมอาชีพรวม 17 ฐาน ตัวอย่างเช่น ธนาคาร ขยะ บ่อบำบัดน้ำเสีย แก๊สชีวมวล โซล่าเซลล์ ดินผสมพร้อมปลูก โรงสีข้าว ธุรกิจทกรรม โคนง หนา โมเดล แคนดัส เซรามิก ปศุสัตว์เศรษฐกิจ ธุรกิจเกษตรเพื่อสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ดำเนินการทุกวัน ได้แก่ กิจกรรมกินหมดลดพลังงาน กิจกรรมการคัดแยกขยะ เป็นต้น

4. จุดควรพัฒนา

4.1 ยกระดับผลสัมฤทธิ์การทดสอบระดับชาติ และระดับโรงเรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.2 ส่งเสริมให้นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิต รู้จักตนเอง มีความมุ่งมั่น กระตือรือร้นในการเรียน และนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในทางที่ถูกต้องมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4.3 ส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

ระดับคุณภาพ : ยอดเยี่ยม

1. กระบวนการพัฒนา

โรงเรียนมีการบริหารและการจัดการอย่างเป็นระบบ บุคลากรทุกกลุ่มงานรวมทั้งผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กำหนดโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการปรับแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระบบ ที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหา ความต้องการ และนโยบายการปฏิรูปการศึกษา มีการจัดประชุมและประสานงานบุคลากรทั้งกลุ่มใหญ่กลุ่มย่อยเพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง จัดให้มีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ทั้งในหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน จัดหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะด้านของนักเรียน เช่น แผนการเรียนวิทย์-คณิต, ศิลป์-ภาษา และการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาช่างเชื่อม สาขาอาหารและโภชนาการ และสาขาเกษตร การจัดการเรียนรวม กำหนดให้มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ ทุกกิจกรรม พัฒนาระบบสารสนเทศให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น โดยปรับปรุง การเก็บข้อมูล พัฒนาระบบ Wifi ให้เสถียร เพื่อการสืบค้นได้รวดเร็ว ทุกห้องเรียนและห้องปฏิบัติการมี สมาร์ททีวี มีห้อง Fab lab หรือห้องปฏิบัติการที่จัดการเรียนรู้การทำโครงการเกี่ยวกับหุ่นยนต์ นอกจากนี้ทุกอาคารเรียนยังมีห้องคอมพิวเตอร์ให้นักเรียนได้เรียนรู้และสืบค้นข้อมูล มีห้องประชุม ห้องจัดการเรียนรู้ 5 กลุ่มสาระหลัก ที่มีสื่ออุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีอย่างเพียงพอ

ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมพัฒนา ห้องเรียนคุณภาพ พัฒนาห้องสมุดมีชีวิตทั้งห้องสมุดระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีศูนย์ การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีฐานการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมอาชีพรวม 17 ฐาน ตัวอย่างเช่น ธนาคารชยะ บ่อบำบัดน้ำเสีย แก๊สชีวมวล โขล่าเซลล์ ดินผสมพร้อมปลูก โรงสีข้าว ธุรกิจทกรรม โคนง นา โมเดล เซรามิก ปศุสัตว์เศรษฐกิจ ธุรกิจเกษตรเพื่อสังคม เป็นต้น

ในด้านการจัดการเรียนรู้ ได้จัดให้มีโครงการพัฒนาผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดย ทบทวนมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด มีนโยบายให้จัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning เพื่อเน้น ให้นักเรียน ได้ปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านโดยเชื่อมโยงวิถีชีวิต จริงและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ มีการ ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล โดยการบริหารที่มุ่งเน้นผลงานตามวงจรคุณภาพ PDCA

ในด้านทักษะการดำรงชีวิตในกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนได้กำหนดกิจกรรมและกระบวนการพัฒนาทั้งในส่วนของหอพักและห้องเรียน กำหนดให้ทุก หอพักจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย เช่น กิจกรรมอาชีพ กิจกรรมพัฒนาฐานการเรียนรู้ การบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมหอพักรักการอ่าน โดยจัดให้มีมุมหนังสือในหอพัก นอกจากนี้ยังมีการ พัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่ทั้งอาคารเรียน อาคารประกอบ และหอพักให้มีความสะอาด มั่นคง ปลอดภัย เน้นในเรื่องของการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้โรงเรียนยังได้เข้าร่วมโครงการ Partnership School โดยมีมูลนิธิมิชชั่น วีระไวทยะ เข้ามาสนับสนุนทรัพยากรทั้งด้านบุคลากร สื่อ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

การพัฒนาการศึกษา การอบรมเพื่อพัฒนาครู และนักเรียน โดยเน้นทักษะอาชีพและจิตอาสา ส่งผลให้เกิดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และนักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ตามความสนใจ

2. ผลการดำเนินงาน

โรงเรียนมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา มีหลักสูตรสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการและความแตกต่างของเด็กปกติและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ โดยจัดให้มีเด็กพิการการเรียนรู้รวม หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แผนกอาหารและโภชนาการ ช่างเชื่อม การโรงแรม และเกษตรกรรม มีครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ตรงตามความรู้ความสามารถและเพียงพอต่อภาระงานของโรงเรียน ครูสามารถวิเคราะห์หลักสูตรและจัดการเรียนรู้ได้ครอบคลุมมาตรฐานและตัวชี้วัด สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สมบูรณ์ และสามารถนำศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งประกอบด้วย สถานการเรียนรู้ย่อย 17 สถาน มีห้องสมุดมีชีวิตจำนวน 2 แห่งที่สนองความต้องการของทั้งนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีห้องคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนและการสืบค้นข้อมูลจำนวน 4 แห่ง มีสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยี ที่มีคุณภาพ ทันสมัย น่าสนใจ และเพียงพอต่อความต้องการ รวมทั้งห้องเรียนมีสมาร์ททีวี ทุกห้องเรียนสำหรับให้ครูได้จัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีได้อย่างสะดวกอีกด้วย

ในส่วนของบรรยากาศด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมนั้น โรงเรียนมีสภาพของอาคารสถานที่ที่ได้มาตรฐาน สะอาด น่าอยู่ น่าดู น่าเรียน และปลอดภัยตามมาตรฐานโรงเรียนประจำของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผ่านเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาปลอดภัย 5 ปีซ้อน นอกจากนี้ยังมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

จากการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการบริหารจัดการที่ดี มีผลการดำเนินงานดังได้กล่าวมา ส่งผล ให้ผู้บริหารและโรงเรียนได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติ เช่น สถานศึกษาศึกษาปลอดภัย รางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) เป็นต้น และจากการประเมินตนเอง มาตรฐานที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ อยู่ในระดับ ยอดเยี่ยม

3. จุดเด่น

3.1 โรงเรียนมีความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรบุคคล สื่ออุปกรณ์ เทคโนโลยี รวมทั้งอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เน้นการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

3.2 โรงเรียนมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบ มีหน่วยงาน องค์การภายนอกเข้ามา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ รวมทั้งการส่งบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และการพัฒนาบุคลากรทั้งหมดด้วยการประชุม อบรม สัมมนา และการศึกษาดูงาน รวมทั้งโรงเรียนมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา

3.3 มีการน้อมนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3.4 โรงเรียนเป็นลักษณะอยู่ประจำ ทำให้มีเวลาในการทำกิจกรรมของนักเรียนเพิ่มขึ้น
ฝึกทักษะอาชีพ และทักษะการดำรงชีวิต

4. จุดควรพัฒนา

4.1 ควรพัฒนาครูให้ครูส่วนใหญ่ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนว
Active Learning อย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลตามสภาพจริง และนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการ
พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4.2 สนับสนุนให้ครูพัฒนาสื่อนวัตกรรม และนำสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ในการจัด
การเรียนรู้ให้มากขึ้น

4.3 ควรพัฒนาครูทางด้านจิตวิทยา และการสื่อสารกับนักเรียนเพื่อการเข้าใจ เข้าถึง เพื่อ
พัฒนานักเรียน และเยียวยานักเรียนที่มีปัญหาในเบื้องต้น

4.4 พัฒนาระบบการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผล
การดำเนินงาน พร้อมทั้งรายงานผลต่อผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องให้เป็นปัจจุบัน

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ระดับคุณภาพ : ยอดเยี่ยม

1. กระบวนการพัฒนา

ครูร่วมกันวิเคราะห์และประเมินหลักสูตรสถานศึกษาทุกภาคเรียน มีการจัดทำแผนการจัด
การเรียนรู้โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา จัดกิจกรรมที่ส่งเสริม
พัฒนาการของผู้เรียน ตอบสนองความต้องการและความสามารถของผู้เรียน เช่น มีการจัดการเรียนรวม
มีการสร้างแบบฝึกและบทเพลงเพื่อพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ จัดกิจกรรมพัฒนาการอ่านออก เขียน
ได้ อ่านคล่องเขียนคล่อง จัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทั้งในระบบชั้นเรียน และหอพัก
จัดกิจกรรมค่ายส่งเสริมพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาการ เช่น ค่ายภาษาไทย ค่ายภาษาอังกฤษ
เป็นต้น ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม กิริยามารยาท สุนทรียภาพที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงตามความสนใจของนักเรียนอย่างทั่วถึง จัดกิจกรรมพัฒนาพื้นฐานอาชีพให้แก่เด็กได้อย่าง
หลากหลาย พัฒนาห้องเรียนคุณภาพตามนโยบายของโรงเรียน โดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน
การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ในหอพัก เช่น จัดป้ายนิเทศ ป้ายข้อความต่าง ๆ การนำเสนอผลงาน
นักเรียน การดูแลต้นไม้ ไม้ดอกไม้ประดับตามโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เป็นต้น นอกจากนี้ครู
ยังมีการพัฒนาสื่อ สร้างสื่อนวัตกรรม รวมทั้งมีการนำมาใช้พัฒนานักเรียนตามความเหมาะสมกับช่วงวัย
หรือตามความสนใจ มีการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายให้กับเด็กทุกคนอย่างน้อยวันละ 30 นาที
ปลูกฝัง พัฒนาสุขภาวะทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีการเก็บข้อมูลและประเมินทักษะการดำรงชีวิต
ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีการแก้ปัญหาและพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ครูติดตามผลการเรียน
ของนักเรียนอย่างต่อเนื่องร่วมกันทั้งครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา และครูผู้ดูแลปกครองนักเรียนประจำ

2. ผลการดำเนินงาน

จากการที่ครูมีการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงตามแนว Active Learning มีการใช้
แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถในการวางแผนการจัดการเรียนรู้
การสร้างสื่อใช้สื่อและเทคโนโลยี การประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ซึ่งจากการพัฒนางานและพัฒนา

ตนเองด้านการจัดการเรียนรู้ของครู ส่งผลให้ครูมีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ และได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติที่หลากหลาย เช่น รางวัลหนึ่งแสนครูดี ครูดีศรี สพม. ครูดีไม่มีอบายมุข รางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) เป็นต้น

จากการพัฒนางานและการพัฒนาตนเองของครู ส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ นักเรียนมีทักษะการอ่านออก เขียนได้ อ่านคล่อง เขียนคล่องมากขึ้น มีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กมีทักษะการทำงาน การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา มีพื้นฐานด้านอาชีพ มีการพัฒนาทักษะด้านสุนทรียภาพอย่างเห็นได้ชัด รู้จักรักษาความสะอาด สุขภาพอนามัยดี ร่างกายแข็งแรง เด็กสามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ มีกิจกรรมายาท อ่อนน้อมกับผู้ใหญ่ สามารถเข้าร่วมแข่งขันความสามารถนักเรียนได้หลายด้าน ทั้งด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา คอมพิวเตอร์ เป็นต้น นักเรียนที่จบการศึกษาสามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น และสามารถออกไปประกอบอาชีพเบื้องต้นได้

จากการประเมินตนเอง มาตรฐานที่ 3 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับคุณภาพ ยอดเยี่ยม

3. จุดเด่น

3.1 ครูมีความรู้ความสามารถตรงตามงานที่ได้รับมอบหมาย มีระเบียบวินัย รับผิดชอบ มุ่งมั่น อุทิศตนปฏิบัติหน้าที่ในเวลาราชการ และนอกเวลาราชการ และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

3.2 ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ฯลฯ ได้เป็นอย่างดี

3.3 ครูสามารถพัฒนาพื้นฐานอาชีพนักเรียนเพื่อการมีงานทำ ส่งผลให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน

3.4 ครูทุ่มเทเสียสละในการพัฒนาผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัว ให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ

4. จุดควรพัฒนา

4.1 ครูควรมุ่งมั่นพัฒนาตนเองด้านเทคนิควิธีสอนให้หลากหลาย จัดกระบวนการสอนและจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning รวมทั้งมีการสืบค้นวิธีการใหม่ ๆ ให้มากขึ้น

4.2 ครูควรสร้างหรือพัฒนาสื่อนวัตกรรม ใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง รวมทั้งกระตุ้นส่งเสริมให้เด็กสืบค้นข้อมูลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น

4.3 ครูควรประเมินผลการเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนมากกว่าการตัดสินผลการเรียน

4.4 ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดค้นนวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหา และนำเสนอข้อมูลให้มากขึ้น

สรุปผล และแนวทางการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาถือเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญที่สถานศึกษาจะต้องนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อสรุปนำไปสู่การเชื่อมโยงหรือสะท้อนภาพความสำเร็จกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (3-5 ปี) และนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาดังนั้น จากผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สามารถสรุปผลการประเมินในภาพรวมของจุดเด่น

จุดควรพัฒนาของแต่ละมาตรฐาน พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานที่สูงขึ้น ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด -19 ดังนี้

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สรุปผล

จุดเด่น	จุดควรพัฒนา
<p>◆ คุณภาพของผู้เรียน</p> <p>1. โรงเรียนมีโครงการส่งเสริมอาชีพในโรงเรียนด้วยวิถีพอเพียง ประกอบด้วย กิจกรรมอาชีพเกษตร กิจกรรมอาหารเสริม และกิจกรรมอาชีพตามความสนใจหรืออาชีพอิสระ ทำให้นักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ</p> <p>2. โรงเรียนมีโครงการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมพัฒนาทักษะทางด้านศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา นันทนาการ โดยใช้ช่วงเวลาในการฝึกทักษะนอกเวลาเรียนทำให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเกิดความชำนาญ</p> <p>3. โรงเรียนมีศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีฐานการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมอาชีพรวม 17 ฐาน ตัวอย่างเช่น ธนาคารขยะ บ่อบำบัดน้ำเสีย แก๊สชีวมวล โซลาร์เซลล์ ดินผสมพร้อมปลูก โรงสีข้าว ธุรกิจคหกรรม โคนง นา โมเดล เซรามิก ปศุสัตว์เศรษฐกิจ ธุรกิจเกษตรเพื่อสังคม แคนคัตส เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ดำเนินการทุกวัน ได้แก่ กิจกรรมกินหมดลดพลังงาน กิจกรรมการคัดแยกขยะ เป็นต้น</p>	<p>◆ คุณภาพของผู้เรียน</p> <p>1. ยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบระดับชาติ และระดับโรงเรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้</p> <p>2. ส่งเสริมให้นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิต รู้จักตนเอง มีความมุ่งมั่น กระตือรือร้นในการเรียน และนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในทางที่ถูกต้องมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง</p> <p>3. ส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง</p> <p>4. ส่งเสริมกิจกรรมด้านอาชีพให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น</p>
<p>◆ กระบวนการบริหารและการจัดการ</p> <p>1. โรงเรียนมีความพร้อมทั้งด้านทรัพยากรบุคคล สื่ออุปกรณ์ เทคโนโลยี รวมทั้งอาคารสถานที่แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เน้นการอนุรักษ์</p>	<p>◆ กระบวนการบริหารและการจัดการ</p> <p>1. ควรพัฒนาครูให้ครูส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning อย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลตามสภาพจริง และนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น</p>

จุดเด่น	จุดควรพัฒนา
<p>พลังงานและสิ่งแวดล้อม</p> <p>2. โรงเรียนมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมที่เป็นระบบ มีหน่วยงาน องค์กรภายนอกเข้ามา</p> <p>มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ให้การสนับสนุน ทั้งด้านงบประมาณ สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ รวมทั้งการส่งบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และการพัฒนาบุคลากรทั้งหมดด้วยการประชุม อบรม สัมมนา และการศึกษาดูงาน รวมทั้งโรงเรียนมีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา</p> <p>3. โรงเรียนมีการน้อมนำโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>2. สนับสนุนให้ครูพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และนำสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น</p> <p>3. ควรพัฒนาครูทางด้านจิตวิทยา และการสื่อสารกับนักเรียนเพื่อการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานักเรียนทั่วไป และเยียวยานักเรียนที่มีปัญหาในเบื้องต้น</p> <p>4. พัฒนากระบวนการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งรายงานผลต่อผู้บริหาร หรือผู้เกี่ยวข้องให้เป็นปัจจุบัน</p>
<p>◆ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>1. ครูมีความรู้ความสามารถตรงตามงานที่ได้รับมอบหมาย มีวินัย รับผิดชอบ มุ่งมั่น อุทิศตน ปฏิบัติหน้าที่และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง</p> <p>2. ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เป็นอย่างดี</p> <p>3. ครูสามารถพัฒนาพื้นฐานอาชีพนักเรียนเพื่อการมีงานทำส่งผลให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน</p> <p>4. ครูทุ่มเทเสียสละในการพัฒนาผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน ปัญหาส่วนตัว ให้มีพัฒนาการดีขึ้นตามลำดับเป็นจำนวนมาก</p>	<p>◆ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ</p> <p>1. ครูควรมุ่งมั่นพัฒนาตนเองด้านเทคนิควิธีสอนให้หลากหลาย จัดกระบวนการสอนและจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning รวมทั้งมีการสืบค้นวิธีการใหม่ ๆ ให้มากขึ้น</p> <p>2. ครูควรสร้างหรือพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ใช้สื่อ เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง รวมทั้งกระตุ้นส่งเสริมให้เด็กสืบค้นข้อมูลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากขึ้น</p> <p>3. ครูควรประเมินผลการเรียนเพื่อพัฒนา นักเรียนมากกว่าการตัดสินผลการเรียน</p> <p>4. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดค้น นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา และนำเสนอข้อมูลให้มากขึ้น</p>

แผนพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานที่สูงขึ้น

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

1. กำหนดให้มีโครงการ กิจกรรม เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน โดยความร่วมมือร่วมใจของนักเรียน ครู ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

2. กำหนดแนวทาง หรือกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีเป้าหมายในชีวิต มีความมุ่งมั่น กระตือรือร้น ในการเรียน และนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในทางที่ถูกต้อง โดยให้ความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. กำหนดแนวทางหรือแนวปฏิบัติ หรือจัดกิจกรรมอันเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ตามคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

1. จัดกิจกรรมพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอน การพัฒนากระบวนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning มีความรู้ด้านการวัดการประเมินผลตามสภาพจริง และนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น

2. สนับสนุนให้ครูพัฒนาและนำสื่อ เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น

3. พัฒนาครูทางด้านจิตวิทยา และการสื่อสารกับนักเรียนเพื่อการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา นักเรียนทั่วไป และเยี่ยมเยียนนักเรียนที่มีปัญหาในเบื้องต้น

4. กำหนดแนวทางและจัดทำปฏิทินการนิเทศภายใน มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นปัจจุบัน และรายงานผลต่อผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. จัดกิจกรรม PLC (สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านวิชาชีพ) หรือกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนการสอน การใช้เทคนิควิธีสอน การวัดผลประเมินผล การแก้ปัญหาและพัฒนา ในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

2. ครูควรใช้สื่อเทคโนโลยี ส่งเสริมให้เด็กสืบค้นข้อมูล และใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงให้มากขึ้น

3. ครูควรประเมินผลการเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนมากกว่าการตัดสินผลการเรียน

4. ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดค้นนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา และนำเสนอข้อมูลให้มากขึ้น

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม

7.1.1 งานวิจัยในประเทศ

เดชา ทาเวียง (2550, หน้า 129-148) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวม : กรณีศึกษาโรงเรียนหนองกุงพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ ปัญหา ความคาดหวังการบริหารจัดการเรียนรวมของครู ผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ได้ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ยังคงขาดการดำเนินการที่เป็นระบบความคาดหวังในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม พบว่า ต้องการให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเด็กอย่างเป็นระบบ ต้องการบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนที่

หลากหลาย และต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized education Program : IEP) 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการเรียนรู้รวมของโรงเรียนหนองกุงพิทยาคม พบว่า มีประเด็นการพัฒนาตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ การสำรวจเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในเขตพื้นที่บริการ การดำเนินการคัดแยกเด็ก การเตรียมความพร้อมเด็ก จัดทำแผนการดำเนินการเรียนรวมร่วมกันระหว่างบุคลากรและชุมชน การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนรวม โดยเน้นชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เตรียมและให้ความรู้แก่บุคลากร จัดครูเข้าสอนจัดบริการที่จำเป็นแก่เด็กพัฒนาหลักสูตรและตารางการเรียนที่เหมาะสม นิเทศติดตาม 3) ดำเนินการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวมโดยประชุมปรึกษาหารือกับทุกฝ่ายเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย แผนงานและงบประมาณการจัดการเรียนรวม แต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบการดำเนินงาน และร่วมกันกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อวางแผนดำเนินการ โดยดำเนินการตามโครงการ ได้แก่ โครงการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวผู้เรียน โครงการคัดแยกเด็ก โครงการจัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร โครงการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล โครงการพัฒนาหลักสูตรและการจัดตารางเรียนที่เหมาะสม โครงการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเด็ก 4) ผลการดำเนินการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรวม อุปสรรคและข้อจำกัดข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไขการบริหารจัดการเรียนรวมโดยใช้โครงสร้าง SEAT

สุภาพร ชินชัย (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษกรณีศึกษาโรงเรียนเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาของโรงเรียนในการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2) ส่งเสริมให้ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานการจัดการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษและ 3) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ประสบความสำเร็จได้ตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในโรงเรียนและชุมชนโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิคการระดมความคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search : F.S.C.) ทำการศึกษาในโรงเรียนวัดกู่คำ (เมธาวิสัยคณาทร) อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยมี ดังนี้ 1) โรงเรียนยังมีปัญหาในการจัดการเรียนรวมในส่วนของขาดความรู้ของครูในเรื่องการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทมีความบกพร่องด้านการเรียนรู้ และสมาธิสั้น ขนผิดปกติ ความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ความรู้เรื่องของการกระตุ้นพัฒนาการเบื้องต้น เด็กนักเรียนปกติมีเจตคติไม่ดีต่อเพื่อนที่เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กที่มีความต้องการพิเศษเองยังปฏิเสธความบกพร่องของตัวเองอยู่ทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือ และผู้ปกครองที่ยังขาดการเอาใจใส่ช่วยเหลือบุตรหลานของตนเองอย่างเต็มที่ 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาวิธีการที่เหมาะสมสามารถแก้ปัญหาได้จริงตรงตามสภาพที่เป็นจริง สนับสนุนส่งเสริมให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรวมเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยตั้งแต่การคิดค้นปัญหาการหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกโรงเรียน เกิดเป็นโครงการในการแก้ปัญหา 7 โครงการ ได้แก่ โครงการคัดกรองเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โครงการเทคนิคการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการสร้างเจตคติที่ดีที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้แก่เด็กปกติ โครงการให้ความรู้เด็กที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องการพัฒนาควบคุมตนเอง โครงการส่งเสริมพัฒนาการด้านการรับรู้รู้สึก และการใช้กล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายในโรงเรียน และโครงการผู้ปกครองสอนลูก

ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาปัจจัยภายนอกโรงเรียน ในการดำเนินการทุกโครงการมีการประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้รับผิดชอบโครงการในระหว่างการทำงาน 3 รอบ เพื่อนำปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปปฏิบัติใหม่จนบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ 3) การใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเทคนิค F.S.C. สามารถสนับสนุนส่งเสริมให้ฝ่ายต่างๆ เกิดการเรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรวมในชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน 4) ได้รูปแบบการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนกรณีศึกษา คือ APACP Model

สุภาพร ทองป่อ (2551, หน้า 122-126) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัญหาการจัดการเรียนรวมโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางและจำแนกเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเครื่องมือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียน และด้านสภาพแวดล้อม ส่วนระดับปัญหาการจัดการเรียนรวมโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครตามขนาดของโรงเรียนโดยรวม อยู่ในระดับปานกลางและจำแนกเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านเครื่องมือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักเรียน และด้านสภาพแวดล้อม 2) การเปรียบเทียบปัญหาการจัดการเรียนรวมในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยรวมไม่แตกต่างกันโดยครูผู้สอนมีปัญหาการจัดการเรียนรวมมากกว่าผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีปัญหาการจัดการเรียนรวมมากกว่าผู้บริหารโรงเรียน ส่วนครูผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีปัญหาการจัดการเรียนรวมไม่แตกต่างกัน 3) การเปรียบเทียบระดับปัญหาการจัดการเรียนรวมในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมมีปัญหาการจัดการเรียนรวมทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง

มัตติยากร กมลพันธ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินโครงการเรียนรวม กรณีศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป่าเรไร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบริบท รูปแบบการเรียนรวมที่ใช้ในการบริหารจัดการใช้โครงสร้างซีท (SEAT) มีหลักการและแนวคิดให้เด็กพิเศษมีโอกาสได้เข้าเรียนกับเด็กปกติให้มากที่สุด 2) ด้านปัจจัยนำเข้า จำนวนบุคลากร เงินงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร 3) ด้านกระบวนการโรงเรียนมีแนวทางในการดำเนินงานในการรับเด็กพิเศษเข้าเรียนร่วมอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนเพื่อที่จะดำเนินงานตามแผน ตั้งแต่การรับเด็กเข้าเรียน การจัดการเรียนการสอน รวมถึงการวัดผลประเมินผลแต่ยังขาดการประเมินโครงการและรายงานผลอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านผลผลิต เด็กพิเศษได้รับการจัดการเรียนการสอนตามศักยภาพของเด็กพิเศษ มีการประเมินพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อพิจารณาในการเลื่อนชั้นที่สูงขึ้นนั้น เด็กพิเศษแต่ละคนจะใช้แบบประเมินที่ต่างกันไป โดยจะเน้นการสังเกตพฤติกรรมเป็นสำคัญ ทั้งนี้เป็นการประเมินพัฒนาการของนักเรียนจะขึ้นอยู่กับแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (IEP) โดยสรุป โครงการนี้ดำเนินการบรรลุผลตามจุดประสงค์ของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพจึงสมควรดำเนินการต่อไป

กิ่งเพชร ส่งเสริม (2555) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรวมสำหรับเด็กทั่วไปและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรวม หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้เข้าเรียนในโรงเรียนกับเด็กทั่วไป โดยไม่มีการแบ่งแยกเด็กทุกคนจะได้เรียนไปกับเพื่อนในสภาพแวดล้อมเดียวกัน ขั้นตอนการจัดการเรียนรวม ได้แก่ การสำรวจการคัดแยกและการวินิจฉัย การตัดสินใจทางการศึกษา การประเมินความต้องการพิเศษของเด็ก การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล การดำเนินการเรียนรวมและการประเมินผลการดำเนินงาน

คณะอง จอมคำ (2556, : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนเรียนรวมของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินการจัดการศึกษาโรงเรียนเรียนรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ทุกด้านมีสภาพการบริหารจัดการในระดับมาก 2) อุปสรรคในการดำเนินการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนเรียนรวมด้านบริหารจัดการ ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นปัญหาตรงกัน คือ ขาดงบประมาณ ขาดบุคลากรไม่ได้บริหารแบบเรียนรวมอย่างเต็มรูปแบบ และการสื่อสารระหว่างโรงเรียนไม่ตรงกันด้านบุคลากร คือ บุคลากรไม่เพียงพอ บุคลากรไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง บุคลากรสอนไม่ตรงเอก บุคลากรไม่ครบชั้น และคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละโรงเรียนไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ด้านวัสดุอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อม พบว่า มีปัญหาในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอไม่ทันสมัย และการพัฒนาสภาพแวดล้อมยังทำได้ไม่สมบูรณ์ ด้านงบประมาณ พบว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรน้อยไม่เพียงพอต่อการบริหาร และด้านหลักสูตรการเรียนการสอน มีปัญหาในเรื่องหลักสูตรยังไม่พัฒนาเป็นแบบเดียวกัน

อนุชา ภูมิสิทธิพร และคณะ (2561) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มีต่อการรับบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษต่อการรับบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยและด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน ความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ รองลงมา คือด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

ธีรยุทธ ราหุระ และคณะ (2563) ได้ศึกษาการประเมินโครงการ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินโดยภาพรวมของการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเรียนรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้จัดการศึกษาเรียนรวม 3 ลำดับแรก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านผลผลิตของ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กพิการและเยาวชนพิการได้อย่างทั่วถึงครอบคลุม โดยทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีผลการประเมินตามเกณฑ์ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ รองลงมา คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการดำเนินงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถเรียงลำดับ ได้ดังนี้ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านการดำเนิน

กิจกรรม ด้านการประเมินผล และด้านการรายงานผล โดยทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีผลการประเมินตามเกณฑ์ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

แทนไท ขาวทอง และคณะ (2565) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำหรับนักเรียนเรียนรวม โรงเรียนทุ่งสังพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบริบท โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ข้อที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ โครงการสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง 2) ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ข้อที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การดำเนินโครงการเป็นระบบและขั้นตอนตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง ส่วนข้อที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุด คือ หน่วยงานภายนอกให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินโครงการ 3) ด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ ส่วนข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ 4) ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ข้อที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ นักเรียนมีพัฒนาการทางการรับรู้ที่ดีขึ้นหลังจากการใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน ด้านผลผลิตตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนเรียนรวม โดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ข้อที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเรียนรวมสูงขึ้นภายหลังจากที่ใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน

7.1.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Johnson and Busby (2015) ได้ทำการศึกษา การที่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษเหล่านั้นนั้นไม่ได้รับสิทธิการศึกษาอย่างเต็มที่ทำให้ส่งผลต่อการอยู่ในสังคมให้มีประสิทธิภาพไว้แม้ว่ากฎหมายการศึกษาต้องการให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับประโยชน์ของการศึกษาเต็ม แต่ครูจำนวนมากยังคงประสบปัญหากับการดำเนินความหลากหลายในห้องเรียน การขาดการพัฒนาทักษะวิชาชีพอย่างเข้มข้น ซึ่งเป็นอุปสรรคการดำเนินงานในการปฏิรูปการศึกษา และส่งผลให้รูปแบบการดำเนินงานที่ดีมีน้อย

Morina (2016) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาแบบรวมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อเสนอแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ครอบคลุมในการศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่าการปฏิบัติตามหลักการของการศึกษาแบบเรียนรวมในระดับอุดมศึกษาเป็นเรื่องที่ทำหาย เดิมทีการศึกษาแบบเรียนรวมได้รับการพัฒนาสำหรับนักเรียนที่อายุน้อยกว่า ก่อนที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตาม เนื่องจากนักเรียนที่มีความทุพพลภาพสามารถสำเร็จการศึกษา ระดับปฐมวัยมากขึ้น ความจำเป็นในการย้ายไปสู่การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมภายในการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงเพิ่มขึ้น การขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยไปสู่สภาพแวดล้อมที่ครอบคลุมนั้นจำเป็นต้องมีการออกแบบ นโยบาย กลยุทธ์ กระบวนการและการดำเนินการที่มีส่วนช่วยในการสร้างความมั่นใจในความสำเร็จของนักศึกษาทุกคน

Saloviita (2018) ได้ศึกษา ทักษะคิดของครูต่อการศึกษาแบบเรียนรวมในฟินแลนด์ ทักษะคิดเชิงบวกของครูมีความสำคัญต่อความสำเร็จ เมื่อเด็กที่มีความต้องการด้านการศึกษาพิเศษถูกจัดให้อยู่ในห้องเรียนกระแสหลัก การศึกษานี้สำรวจทัศนคติของครูที่มีต่อการศึกษาแบบเรียนรวม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างระดับประเทศจำนวนมาก ประกอบด้วย ครูโรงเรียนพื้นฐานชาวฟินแลนด์จำนวน 1,764 คน

เข้าร่วมการสำรวจทางอีเมล ประกอบด้วยครูประจำชั้น 824 คน ครูภาควิชา 575 คน และครูพิเศษ 365 คน พบว่า ครูประจำชั้นได้คะแนนต่ำกว่าอาจารย์ประจำวิชาอย่างมีนัยสำคัญ ทศนคติต่อการศึกษาแบบเรียนรวมแบบไม่แบ่งแยก มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ น้อยมาก ส่วนการปฐมนิเทศ การทำงานของครู และการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีความสัมพันธ์กับทศนคติต่อการไม่แบ่งแยก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบรรยากาศ ทศนคติของครูที่มีต่อการเรียนรวมและบ่งชี้ถึงศักยภาพการทำงานในการเปลี่ยนแปลงนโยบาย

Bhroin (2019) ได้ศึกษา การศึกษาครูเพื่อการศึกษาแบบเรียนรวม : กรอบการพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของนักเรียนที่มีแผนสนับสนุน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจผลกระทบของการพัฒนาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ต่อความเข้าใจและการปฏิบัติของครูในสาธารณรัฐไอร์แลนด์ โดยเน้นที่การปฏิบัติร่วมกันของครูในกระบวนการ IEP ครูที่ทำงานเป็นครูการศึกษาพิเศษ สามารถใช้ประโยชน์จากการพัฒนาวิชาชีพที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐผ่านรูปแบบที่มีรางวัล ซึ่งจัดทำโดยมหาวิทยาลัย พบว่าความท้าทายในการทำงานเป็นที่น่าพอใจ มีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์กับการสร้างงานการเรียนการสอน การสื่อสาร ค่านิยมและจริยธรรมร่วมกัน จากโครงสร้างเหล่านี้ ส่งผลให้การทำงานของครูในการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมของนักเรียนกับกระบวนการจัดการทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) โดยมีผลกับการปฏิบัติงานสำหรับครูผู้สอน

Kessel (2021) ได้ศึกษา การศึกษาแบบเรียนรวมในสหภาพยุโรป : การวิเคราะห์เชิงคุณภาพของนโยบายการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อติดตามการพัฒนานโยบายของการศึกษาแบบเรียนรวมในสหภาพยุโรป ซึ่งพบว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กออทิสติกได้รับประโยชน์จากการจัดการศึกษาร่วมกับเพื่อนทั่วไป อย่างไรก็ตาม การพัฒนาและการดำเนินการของการศึกษาแบบเรียนรวมถือว่าเป็นเรื่องยาก การศึกษานี้ระบุเงื่อนไขที่เอื้อต่อการพัฒนาการศึกษาแบบเรียนรวมสำหรับเด็กออทิสติกในสหภาพยุโรปและเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อติดตามการพัฒนานโยบายของการศึกษาแบบเรียนรวม สิทธิในการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสนับสนุนสำหรับอาจารย์ผู้สอน บริการช่วยเหลือสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งต้องได้รับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการจัดชั้นเรียนกระแสหลักแบบผสม ซึ่งห้องเรียนกระแสหลักแบบผสมผสานและบริการสนับสนุนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาแบบเรียนรวม ช่วยอำนวยความสะดวก ในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ

ชุตินา พงษ์เกษ (2552) ได้ศึกษาการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า 1. การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านบริบท ด้านผลผลิตของโครงการ และด้านกระบวนการ ตามลำดับเมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมินพบว่า ภาพรวมและรายด้าน ผ่านเกณฑ์การประเมิน 1.1 ด้านบริบท โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ วัตถุประสงค์ของโครงการ ความต้องการจำเป็นของโครงการ และความเป็นไปได้ของโครงการตามลำดับ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วัตถุประสงค์ของโครงการ คือสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ประเด็นความต้องการจำเป็นของโครงการ นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวข้องกับ

ยาเสพติด และประเด็นความเป็นไปได้ของโครงการคือ โรงเรียนกำกับติดตามโครงการได้และผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีการประสานงานสัมพันธ์เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งในโรงเรียนที่บ้านและในชุมชน และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือนักเรียนมีสุขภาพจิตใจไม่สมบูรณ์ผู้บริหารโรงเรียนมีนโยบายชัดเจนในการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความพอเพียงของทรัพยากรต่างๆ ความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ในประเด็นความพอเพียงในด้านต่างๆ คือ มีสถานที่จัดเก็บข้อมูลเอกสาร และเครื่องมือในการดำเนินการโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และประเด็นความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง คือผู้ปกครองร่วมมือกับโรงเรียนในการส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจมีเจตคติที่ดีในบทบาทหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนและงบประมาณอุดหนุนโครงการพอเพียง 1.3 ด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ กิจกรรมการดำเนินงานตามโครงการ ช่วงเวลาดำเนินงานตามโครงการตามลำดับ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในประเด็นกิจกรรมการดำเนินงานตามโครงการคือ ครู ที่ให้คำปรึกษานักเรียนด้านการคบเพื่อน และประเด็นช่วงเวลาดำเนินงานตามโครงการ คือมีเวลาเพียงพอในการดำเนินงานตามโครงการและข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูที่ปรึกษาให้เวลากับนักเรียนเพื่อปรึกษาปัญหาต่างๆ และการประเมินผลโครงการตามที่กำหนด 1.4 ด้านผลผลิตของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของคณะกรรมการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคณะกรรมการนักเรียนซึ่งตรงกันคือนักเรียนเคารพและรับฟังคำแนะนำของพ่อแม่ ญาติ และผู้ใหญ่ แต่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดตามความคิดเห็นของคณะกรรมการนักเรียน คือนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ และมีความสุขในการเรียน และนักเรียนมีสุขภาพกายที่ดี และคณะกรรมการนักเรียน คือนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์การประเมินตามหลักสูตรทุกสาระการเรียนรู้

ขวัญณา อุณหกานต์ (2553) ได้ศึกษาการประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี ของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ตอนที่ 1 การประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี 1. ด้านบริบท พบว่า วัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานและของโรงเรียน สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน มีความชัดเจน เห็นความสำคัญของโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โรงเรียนมีการแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ บุคลากร ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีจำนวนเพียงพอ กิจกรรมมีความเหมาะสม มีการประสานงาน ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3. ด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนดำเนินการโครงการตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ มีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในวางแผนการดำเนินงาน ครบทุกกิจกรรมและเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด มีการประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงาน นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4. ด้านผลผลิต ประกอบด้วยการประเมิน 2 ด้าน ดังนี้ 4.1 ด้านผลการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมตามหลักคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4.2 ด้านผลกระทบ พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่เกี่ยวกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ เพิ่มมากขึ้น และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตอนที่ 2

การหาแบบปฏิบัติที่ดีของโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี โรงเรียนที่เป็นแบบปฏิบัติที่ดีของโครงการคุณธรรมนำความรู้ ได้แก่ โรงเรียนบ้านเขากาแพง 1. ด้านบริบท พบว่า โรงเรียน บุคลากรของโรงเรียนและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมตามโครงการมีความตระหนัก ในความสำคัญ ของโครงการและมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง 2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานมีอย่างเพียงพอ มีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน 3. ด้านกระบวนการ พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการจะดำเนินการตามแผนที่วางไว้ มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเป็นระยะตลอดการดำเนินกิจกรรม 4. ด้านผลผลิต แบ่งเป็น 2 ด้านดังนี้ 4.1 ด้านผลการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มมากขึ้น 4.2 ด้านผลกระทบ พบว่า ชุมชนมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการดำเนินการกิจกรรมตามโครงการ ให้การยอมรับ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อโรงเรียนเป็นอย่างมาก

ธนันสิน อวิโรธนานนท์ (2553) ได้ศึกษาการประเมินโครงการเกษตรผสมผสานเพื่อรากฐานเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 4 สันป่าก่อ เทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย พบว่า คณะกรรมการบริหารโครงการเกษตรผสมผสานเพื่อรากฐานเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 4 สันป่าก่อ เทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย แสดงระดับความคิดเห็นด้านบริบทของโครงการ ประเด็นที่เห็นว่าเหมาะสมและสอดคล้องมากที่สุด คือ โครงการมีกิจกรรม กระบวนการสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา และน้อยที่สุด คือ โครงการมีกิจกรรมที่ชัดเจน สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ส่วนด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า โครงการมีคณะบุคคลรับผิดชอบงานกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ โครงการมีการกำหนดระยะเวลาติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการอย่างชัดเจน ในด้านกระบวนการ พบว่า ขณะดำเนินโครงการมีการวิเคราะห์จุดอ่อน และจุดแข็งเป็นระยะๆ ให้เป็นไปตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นข้อที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ส่วนการดำเนินโครงการมีการประเมินผล ถอดบทเรียนเป็นระยะเป็นประเด็นที่เห็นว่ามีความเหมาะสมน้อยที่สุด และด้านผลผลิตประเด็นที่แสดงความเหมาะสมและสอดคล้องมากที่สุด คือ ครูให้ความสนใจ เอาใจใส่ร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในความสำเร็จของโครงการ

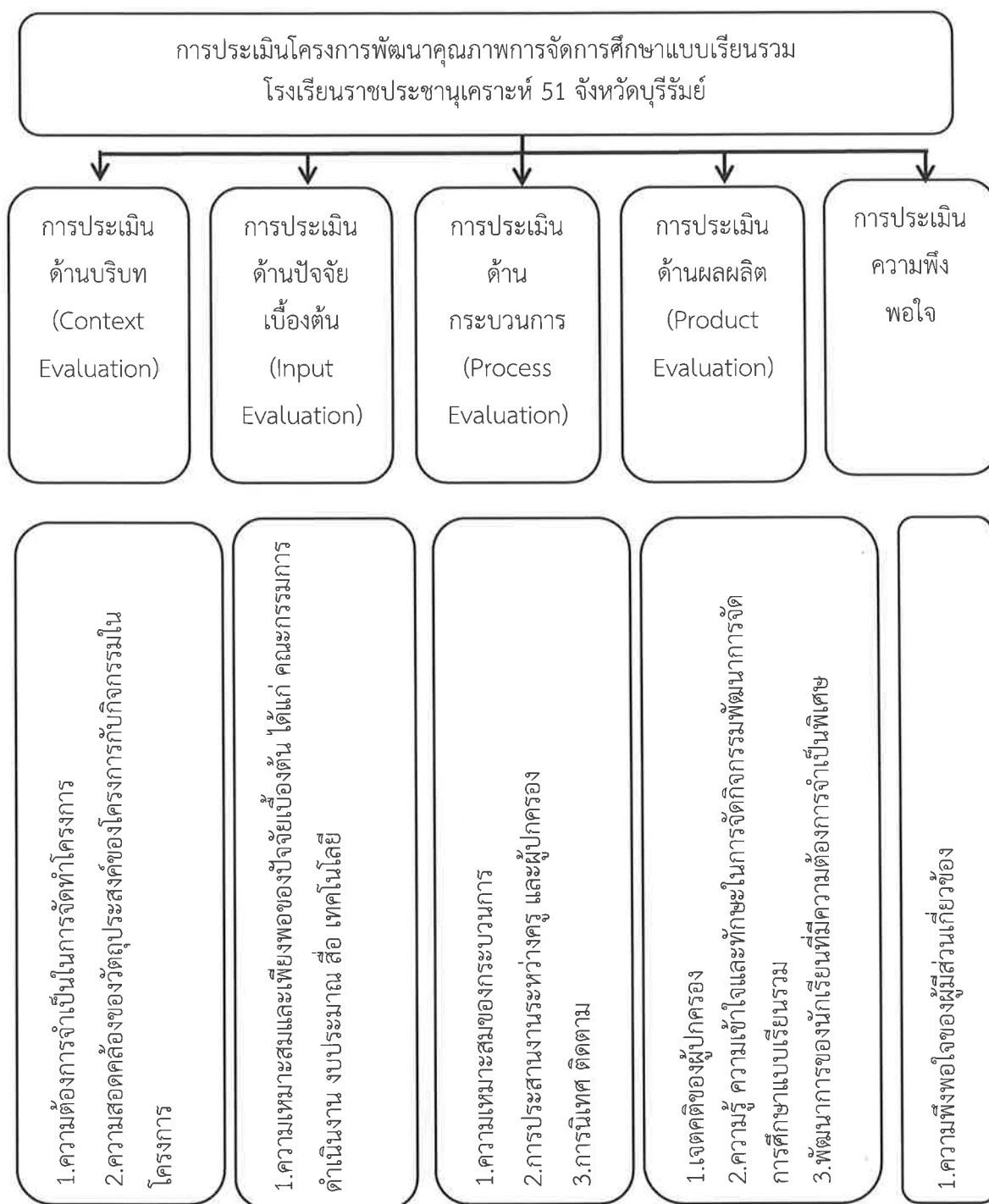
นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเกษตรผสมผสานเพื่อรากฐานเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนเทศบาล 4 สันป่าก่อ เทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย แสดงความคิดเห็นในด้านผลผลิตนักเรียน โดยประเด็นที่แสดงความคิดเห็นมากที่สุด คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในความสำเร็จของโครงการ และน้อยที่สุด คือ นักเรียนมีลักษณะพฤติกรรมที่มีความพอดี มีเหตุมีผลมีภูมิคุ้มกัน

นันทนา ไกล่ซิด (2554) ได้ศึกษาการประเมินโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษโรงเรียนบางสะพานวิทยา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า 1) การประเมินด้านบริบทของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก 2) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก 3) การประเมินด้านกระบวนการของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก 4) การประเมินด้านผลผลิตของโครงการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาเอกสาร และวรรณกรรม เอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมจะเอื้อประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตของคนทั่วไปและคนที่มีความต้องการพิเศษด้วยการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ขจัดการแบ่งแยกทางสังคม ส่งเสริมการดำรงชีวิตร่วมกัน เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสได้เรียนรู้ตามความสามารถและตามศักยภาพของตนเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ดังนั้นผู้รายงานจึงมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ซึ่งมีขั้นตอนที่สอดคล้องกันใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสำรวจและการคัดแยกเด็ก 2) การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอน เฉพาะบุคคล (IIP) 3) การดำเนินการจัดการเรียนการสอน และ 4) การประเมินผลการดำเนินการ โดยแต่ละขั้นตอนนี้ มีลักษณะและแนวทางในการบริหารจัดการต่างกันไป เพื่อประกอบเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์และบูรณาการให้เหมาะสมกับโรงเรียนสถานศึกษา และหน่วยงานอื่นในบริบทที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ยังสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการพัฒนาการจัดการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดต่อไป

8. กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้รายงานได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) ตามกรอบแนวคิดในการประเมิน ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 กรอบแนวคิดในการประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 จังหวัดบุรีรัมย์